

ANBRAGTE BØRN OG UNGES TRIVSEL 2018

ANBRAGTE BØRN OG UNGES TRIVSEL 2018

INDHOLD

1.	Indledning	2
2.	Sammenfatning	5
3.	Trivsel på anbringelsesstedet	9
4.	Tilknytning til forældre og søskende	15
5.	Generel trivsel, helbred og fritid	20
6.	Trivsel i skolegang	25
7.	Rusmidler og kriminalitet	30
	Bilag A – Metode og datagrundlag	32
	Bilag B – figurer	37

1. INDLEDNING

Anbragte og tidligere anbragte unge står ved overgangen til voksenlivet med et svagere afsæt end deres jævnaldrende, bl.a. i forhold til lavere trivsel, flere skoleskift, mere fravær og dårligere skoleresultater¹.

Med to af regeringens ti mål for social mobilitet er retningen sat for, at udsatte børn og unges faglige niveau skal forbedres, ligesom flere skal gennemføre en ungdomsuddannelse². Realiseringen af disse mål kræver, at der fortsat skabes viden om målgruppen, da viden om de anbragte børn og unge kan understøtte en reel forandring. Ny viden gør det ligeledes muligt løbende at følge med i, om målene indfries – ser vi en forbedring af anbragte børn og unges faglige niveau, og lykkes det for flere at gennemføre en ungdomsuddannelse? Samtidig kan ny viden danne grundlag for iværksættelse af nødvendige initiativer og som opfølgning på nye og eksisterende initiativer.

Som en udløber af aftalen om kommunernes økonomi i 2006 – mellem Finansministeriet, KL, Danske Regioner, Danmarks Statistik og det daværende Indenrigs- og Socialministerium – blev det besluttet, at der med faste intervaller skal foretages en trivselsmåling, der monitorerer og følger udviklingen i, hvordan anbragte børn og unge trives i deres hverdag og anbringelse. Den første trivselsundersøgelse blev gennemført i 2014 og den anden i 2016. Dette er den tredje trivselsundersøgelse i rækken.

I denne undersøgelse kortlægges trivslen blandt anbragte børn og unge i aldersgrupperne 11, 13, 15 og 17 år. Trivslen betragtes både i forhold til de anbragte børn og unges anbringelsessted, deres familie, deres mentale og psykiske trivsel og deres trivsel i skolegangen. Undersøgelsen giver et øjebliksbillede af trivslen, som den opleves af anbragte børn og unge i foråret 2018. Samtidig muliggør de tidligere års dataindsamling blandt tilsvarende børn og unge, at det kan undersøges, hvordan trivslen blandt børn og unge i denne målgruppe generelt har udviklet sig siden 2014. Denne trivselsundersøgelse supplerer de indberettede tal til Anbringelsesstatistikken ved at give et indblik i trivslen blandt de anbragte børn og unge – set fra deres eget perspektiv.

1.1 Begrebsbrug og datagrundlag

Pr. 31. december 2017 var 7.609 børn og unge i alderen 11-17 år anbragt uden for hjemmet³. Når et barn eller en ung anbringes uden for hjemmet, er der forskellige anbringelsesmuligheder. I valget af anbringelsesform tages der udgangspunkt i det enkelte barn eller unges situation og behov. I indværende undersøgelse arbejder vi med følgende fire anbringelsesformer, som er de hyppigst anvendte:

- **Slægtspleje:** Anbringelse i slægtspleje er en anbringelse i hjemlige rammer, hvor barnet eller den unge er i familie med plejeforældrene.
- **Familiepleje:** Anbringelse i familiepleje er ligeledes en anbringelse i hjemlige rammer, men hvor barnet eller den unge ikke har haft en relation til plejefamilien forud for anbringelsen⁴. Plejefamilien kan enten være en såkaldt almindelig eller en kommunal plejefamilie. Den almindelige plejefamilie er en ganske almindelig familie, der typisk ikke har en pædagogisk baggrund. Den kommunale plejefamilie har ofte flere års erfaring som plejefamilie og har

¹ KL, 2018. "Udsatte børn – Nøgletal 2018".

² Regeringen, 2016. "10 mål for social mobilitet" (http://www.stm.dk/multimedia/socialle-maal_publication_large.pdf)

³ Jf. Statistikbanken tabel: "ANBAAR1: Anbragte børn og unge pr. 31. december (erstatte BU02B) efter anbringelsessted, alder og køn".

⁴ I denne rapport dækker familiepleje dog over både netværkspleje og familiepleje. Dettets skyldes, at der i spørgeskemaet udelukkende skelnes mellem at bo hos en plejefamilie, man er i familie med og en plejefamilie, man ikke er i familie med. Derfor har det ikke været muligt at adskille familiepleje og netværkspleje. Da anbragte i almene plejefamilier normalt udgør langt den største andel af disse to anbringelsesformer, har vi valgt udelukkende at kalde anbringelsesformen familiepleje.

endvidere særlige pædagogiske og/eller uddannelsesmæssige kvalifikationer, hvorfor disse i højere grad anvendes til børn og unge, der har brug for mere omfattende støtte.

- **Socialpædagogiske opholdssteder:** Denne anbringelsestype er et privatdrevet botilbud til børn og unge, hvor der kan leveres en samlet socialpædagogisk indsats. De voksne på anbringelsesstedet har en fagprofessionel baggrund.
- **Døgninstitutioner:** Denne anbringelsestype er et offentligt drevet botilbud til børn og unge og har til opgave at give de anbragte børn og unge omsorg, socialpædagogisk rådgivning, behandling mv. De voksne på anbringelsesstedet har en fagprofessionel baggrund. Døgninstitutioner kan normalt omfatte almindelige døgninstitutioner, delvist lukkede døgninstitutioner eller døgninstitutioner med lukkede afdelinger⁵.

Datagrundlag

Trivselsundersøgelsen bygger på spørgeskemabesvarelser indsamlet i foråret 2018 blandt anbragte børn og unge i aldersgrupperne 11, 13, 15 og 17 år. Undersøgelsen suppleres med data indsamlet i forbindelse med de to foregående trivselsundersøgelser, som blev gennemført i hhv. 2014⁶ og 2016⁷.

Dataindsamlingen er foretaget af Danmarks Statistik og er foregået som både besøgsinterviews og webbesvarelser. I tabellen nedenfor ses fordelingen af børn og unge på de fire anbringelsesformer. Her ses det, at godt halvdelen af de anbragte børn og unge er anbragte i familiepleje, mens de resterende børn og unge er nogenlunde ligeligt fordelt mellem anbringelse i slægtspleje, på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner. En yderligere beskrivelse af centrale karakteristika for målgruppen kan findes i bilag A. Af bilaget fremgår ligeledes en tabel (tabel A.2) over de fire anbringelsesformer fordelt på aldersgrupperne. I denne tabel ses det, at børn i alderen 11-13 år oftere anbringes i enten slægts- eller familiepleje, mens det samtidig ses, at jo højere alder, desto flere anbringes på socialpædagogiske opholdssteder. Uanset, hvilken aldersgruppe der dog er tale om, er familiepleje den mest anvendte af de fire anbringelsesformer.

Tabel 1.1: Antal børn anbragt på hver af de fire anbringelsesformer⁸

Anbringelse	2014		2016		2018	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
 Slægtspleje	202	15	193	13	142	11
Familiepleje*	702	53	819	56	794	64
Døgninstitution	239	18	253	17	149	12
Socialpædagogisk opholdssted	170	13	207	14	160	13

Kilde: Data fra trivselsundersøgelsen 2018, egne beregninger (uvægtet). *Jf. bilag A dækker familiepleje i denne rapport både over netværkspleje og familiepleje. Dettens skyldes, at der i spørgeskemaet udelukkende skelnes mellem at bo hos en plejefamilie, man er i familie med og en plejefamilie, man ikke er i familie med. Derfor har det ikke været muligt at adskille familiepleje og netværkspleje. Da anbragte i almene plejefamilier normalt udgør langt den største andel af disse to anbringelsesformer, har vi valgt udelukkende at kalde anbringelsesformen familiepleje.

Da trivselsundersøgelsen også er gennemført i 2014 og 2016, har vi i nogle tilfælde valgt at se på ændringerne over tid mellem 2014 og 2018, mens vi i andre tilfælde ser på ændringen siden 2016.

⁵ Socialstyrelsen, 2018: "Anbringelsesformer", <https://socialstyrelsen.dk/born/anbringelse/om-anbringelse/anbringelsesformer/familiepleje>.

⁶ Ottosen et al., 2015: "Anbragte børn og unges trivsel 2014". SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

⁷ Lausten og Jørgensen, 2017, 2017: "Anbragte børn og unges trivsel 2016". SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

⁸ De fire anbringelsesformer dækker ikke alle typer af anbringelser. En mindre del (56 personer i 2018) af de anbragte har været anbragt i andre typer af anbringelsesformer (kostskole, efterskole eller andet sted). Af hensyn til beskyttelse af disse få respondents persondataoplysninger har det været nødvendigt at sortere disse besvarelser fra.

Om der over tid sammenlignes med 2014 eller 2016 afhænger af, om og hvor der ses en entydig udvikling.

1.2 Læsevejledning

Rapporten er struktureret i forhold til de temaer, der er blevet belyst i trivselsundersøgelsen. Rapporten består af følgende kapitler:

- Kapitel 2 sammenfatter undersøgelsens resultater.
- Kapitel 3 beskriver trivslen på anbringelsesstedet, herunder hvordan børnene og de unge oplever relationen til de voksne. Kapitlet afdækker også, hvordan de anbragte børn og unge oplever stabilitet og medinddragelse i deres anbringelse.
- Kapitel 4 belyser, hvordan de anbragte børn og unge oplever kontakten med og relationen til deres forældre og søskende.
- Kapitel 5 afdækker, hvordan anbragte børn og unge oplever deres generelle trivsel og helbred. Kapitlet belyser også, i hvilken grad anbragte børn og unge føler sig ensomme, og i hvilken grad de indgår i venskaber med andre.
- Kapitel 6 giver et indblik i, hvordan anbragte børn og unge oplever deres skolegang, herunder trivsel og fagligt niveau.
- Kapitel 7 belyser anbragte børn og unges forhold til rusmidler og kriminalitet.
- Bilag A beskriver datagrundlaget og metodetilgangen, som danner fundamentet for rapporten.
- Bilag B er et selvstændigt figurbilag.

Målgruppen for rapporten er beslutningstagere og praktikere, der arbejder med de anbragte børn og unge hver dag.

2. SAMMENFATNING

Rambøll Management Consulting har i efteråret 2018 gennemført en undersøgelse af trivslen blandt danske anbragte børn og unge. Undersøgelsen er gennemført på vegne af Børne- og Socialministeriet. Trivselsundersøgelsen bygger på spørgeskemabesvarelser indsamlet i foråret 2018 blandt anbragte børn og unge i aldersgrupperne 11, 13, 15 og 17 år. Undersøgelsen suppleres med data indsamlet i forbindelse med de to foregående trivselsundersøgelser, som blev gennemført i hhv. 2014 og 2016. Dataindsamlingen er foretaget af Danmarks Statistik og er foregået som både besøgssinterviews og webbesvarelser. Rambøll har udført alle analyser. I det følgende præsenteres rapportens hovedresultater.

2.1 Trivsel på anbringelsesstedet

Anbragte børn og unge oplever anbringelsesstedet som trygt

Anbragte børn og unge trives generelt godt i deres anbringelse. I 2018 føler 85 pct. sig trygge i deres anbringelse, denne andel er steget fra 81 pct. i 2014. Siden 2014 er andelen af børn og unge, der oplever, at de kommer godt ud af det sammen med dem, der bor på anbringelsesstedet, ligeledes steget fra 63 pct. til 71 pct. i 2018. Det er særligt børn og unge, der er anbragt i enten slægtspleje (82 pct.) eller familiepleje (79 pct.), der føler, at de kommer godt ud af det med dem, de bor sammen med på anbringelsesstedet. Dette gør sig gældende for langt færre af dem, der bor på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner (hhv. 47 og 39 pct.).

Flere anbragte børn og unge føler sig i 2018 meget godt hjemme på anbringelsesstedet. Andelen er steget fra 67 pct. i 2016 til 75 pct. i 2018. Dog er der en klar tendens til, at børn anbragt på hhv. socialpædagogiske opholdssteder (50 pct.) og døgninstitutioner (28 pct.) i mindre grad føler sig meget godt hjemme sammenlignet med anbragte i slægts- eller familiepleje (hhv. 90 og 85 pct.). Denne forskel er ikke overraskende, da slægts- eller familiepleje netop er en anbringelse i mere hjemlige rammer, end tilfældet er på en institution.

Anbragte børn og unge oplever generelt en god relation til omsorgsgiverne på anbringelsesstedet

Langt størstedelen (92 pct.) af alle anbragte børn og unge føler i 2018, at de voksne på anbringelsesstedet ofte eller altid holder af dem. Dette gør sig i særlig grad gældende blandt børn og unge anbragt i slægts- eller familiepleje, hvor hhv. 100 pct. og 97 pct. føler, at de voksne ofte eller altid holder af dem. Tilsvarende gør sig gældende blandt 80 pct. af børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder, mens kun 69 pct. af børn og unge anbragt på døgninstitutioner føler, at de voksne ofte eller altid holder af dem. Det er ikke nødvendigvis overraskende, da relationen mellem det anbragte barn og de voksne på anbringelsesstedet alt andet lige vil have forskellig karakter, afhængigt af om der er tale om fx slægtsplejefamilier eller socialpædagogiske opholdssteder.

Muligheden for at søge råd og støtte hos en omsorgsgiver på anbringelsesstedet kan have stor betydning for det anbragte barn eller den unges oplevelse af trivsel. 83 pct. af alle anbragte oplever i 2018, at de næsten altid eller altid kan få råd og støtte af de voksne på anbringelsesstedet. Heraf oplever markant færre børn og unge anbragt på døgninstitutioner dog, at de næsten altid eller altid kan få råd og støtte af de voksne på anbringelsesstedet (50 pct.).

Anbragte børn og unge oplever mindre medinddragelse og stabilitet i deres anbringelse

Flere børn og unge end tidligere oplever ikke at blive taget med på råd ved beslutningen om, hvor de skal bo. 35 pct. oplevede i 2016 at blive taget med på råd, hvor det gælder for 27 pct. i 2018. Følelsen af medinddragelse hænger sammen med, hvor lang tid et barn eller en ung har været

anbragt. De børn og unge der har været anbragt længst tid, føler sig mindst inddraget. Samtidig oplever flere børn og unge en mindre grad af stabilitet i deres anbringelse. Børn og unge der i undersøgelsesåret har været på deres anbringelsessted i 2 år eller mindre, og som fortæller, at det ikke er deres første anbringelsessted, er blevet spurgt ind til dette. Blandt de anbragte i undersøgelsen har 13 pct. svaret på dette spørgsmål. Heraf fortæller 62 pct. i 2018, at de har oplevet at skulle skifte til et nyt anbringelsessted, selvom det ikke var planen. I 2014 oplevede 49 pct. det tilsvarende.

2.2 Tilknytning til forældre og søskende

De fleste anbragte har jævnligt kontakt med deres forældre

Flertallet af de anbragte børn og unge har jævnligt kontakt med deres forældre enten i form af samvær eller telefonisk kontakt. Helt konkret har 86 pct. af alle anbragte 11-17-årige kontakt med deres mor, mens kun 63 pct. har kontakt med deres far. I 2018 ses 35 pct. af de anbragte børn og unge med deres søskende minimum hver 14. dag, ligesom 35 pct. har telefonisk eller anden form for kontakt med deres søskende ugentligt. Desuden har 80 pct. af de anbragte børn og unge i 2018 en søskende, de ikke bor sammen med. Dette kan skyldes, enten at deres søskende er anbragt et andet sted, eller at deres søskende fortsat bor hos forældrene. Der er en tendens til, at børn anbragt i slægtspleje lidt oftere er anbragt sammen med deres søskende, mens børn anbragt på socialpædagogiske opholdssteder og særligt døgninstitutioner i mindre grad har søskende, de ikke bor sammen med. Dette kan skyldes, at børn anbragt på institutioner oftere har et handicap eller andre lidelser, der betyder, at deres forældre ikke kan varetage deres behov i dagligdagen. Disse børn og unge vil derfor i højere grad have søskende, der fortsat bor hjemme hos forældrene.

Mange oplever, at anbringelsesstedet hjælper med at holde kontakten til forældre

I 2018 oplever 71 pct. af de anbragte børn og unge, at de selv er med til at bestemme, hvornår de skal se deres forældre og 69 pct., hvornår de skal se deres søskende. Samtidig viser undersøgelsen, at jo ældre børnene bliver, jo mere indflydelse oplever de at have på kontakten, fx oplever 39 pct. af de 11-årige medbestemmelse ift. at se deres forældre, hvorimod det er hele 94 pct. af de 17-årige.

Anbringelsesstedet spiller helt naturligt en stor rolle i forhold til at hjælpe det enkelte barn med at holde kontakten med familien. Generelt oplever 67 pct. af de anbragte børn og unge i 2018, at de i høj grad får hjælp af anbringelsesstedet til at holde kontakten med deres forældre. Tilsvarende er det kun 36 pct., der oplever, at anbringelsesstedet i høj grad hjælper med at holde kontakten til søskende. Her ses dog en forskel ift. hjælp til at holde kontakten med forældre på tværs af anbringelsesform. Blandt børn og unge, der er anbragt i slægts- og familiepleje, oplever hhv. 75 pct. og 73 pct. i 2018, at de i høj grad får hjælp til at holde kontakten til forældrene. Tilsvarende gør sig gældende for hhv. 54 pct. og 42 pct. af de børn og unge, der er anbragt på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner.

2.3 Generel trivsel, helbred og fritid

Nogle anbragte føler sig ensomme, dog har de fleste to eller flere venner

I 2018 føler 10 pct. af de anbragte børn og unge sig ofte eller meget ofte ensomme. Dette er et mindre fald siden 2016, hvor 13 pct. ofte eller meget ofte følte sig ensomme. Dobbelt så mange piger (14 pct.) som drenge (7 pct.) føler sig ensomme. Børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder (18 pct.) og døgninstitutioner (23 pct.) oplever i højere grad at være ensomme sammenlignet med børn og unge anbragt i slægts- eller familiepleje (hhv. 11 og 6 pct.).

7 pct. af de anbragte børn og unge har kun én eller ingen venner, hvilket dermed betyder, at 93 pct. har to eller flere venner. Samtidig har der de seneste år været en tendens til, at flere børn i

slægtspleje kun har én eller ingen venner. Modsat oplever færre børn anbragt på døgninstitutioner i 2018 at have kun én eller ingen venner.

Anbragte børn og unge føler generelt, at de har et godt helbred

I 2018 vurderer 82 pct. af de anbragte børn og unge, at deres helbred er godt eller virkelig godt. Dette har ikke ændret sig siden 2014. Drengene (86 pct.) vurderer i højere grad end piger (78 pct.), at deres helbred er godt, ligesom børn og unge anbragt i hhv. slægts- og familiepleje (86 pct.) har et bedre syn på deres eget helbred sammenlignet med børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder (71 pct.) og døgninstitutioner (72 pct.).

Samtidig er der siden 2014 sket en stigning i andelen af anbragte børn og unge, der er overvægtige eller svært overvægtige. Denne andel er siden 2014 steget fra 18 pct. til 24 pct. i 2018. Især er der kommet flere anbragte piger, som er overvægtige. Den samme udvikling ses ikke blandt ikke-anbragte børn og unge i samme aldersgruppe. Her er ca. 18 pct. af børnene og de unge overvægtige eller svært overvægtige, og det har ligget stabilt de seneste fire år. Endvidere er det næsten hvert tredje barn anbragt på socialpædagogiske opholdssteder (35 pct.) og døgninstitutioner (29 pct.), der lider af overvægt sammenlignet med børn anbragt i slægts- eller familiepleje (hhv. 24 pct. og 20 pct.).

2.4 Trivsel i skolegang

Størstedelen af anbragte børn og unge kan lide deres skole

I 2018 er 89 pct. af de anbragte børn og unge tilfredse med at gå i skole. Dette niveau har været relativt stabilt over de sidste fire år. Flest børn, som er anbragt i familiepleje, er glade for at gå i skole. Her svarer 92 pct., at de er tilfredse med at gå i skole, mens de børn og unge, der bor på døgninstitutioner, oplever den laveste skoletilfredshed (78 pct.).

Samtidig udtrykker flere dog, at de har haft problemer med at føle sig udenfor, problemer med koncentrationsbesvær eller har oplevet konflikter i skolen. I 2018 har næsten halvdelen (46 pct.) inden for det seneste år oplevet at være kede af det og holdt sig for sig selv i skolen. Langt flere piger end drenge (hhv. 56 og 37 pct.) har denne oplevelse. Samtidig er der flere børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner, der oplever at være kede af det og have holdt sig for sig selv i skolen (hhv. 58 og 56 pct.) sammenlignet med børn og unge anbragt i slægts- eller familiepleje (hhv. 39 og 43 pct.).

Flere anbragte børn oplever skoleskift sammenlignet med børn og unge generelt

I 2018 er det 46 pct. af de anbragte børn og unge, der har oplevet at skifte skole to eller flere gange. Denne andel er faldet siden 2014, hvor det gjaldt for 52 pct. af de anbragte børn og unge - andelen er dog fortsat langt højere end blandt børn og unge generelt.

Mere end hver tredje får støtte- eller specialundervisning

Siden 2016 er andelen af anbragte børn og unge, der modtager støtte- eller specialundervisning, steget. I 2016 gjaldt dette 31 pct., hvorimod der i 2018 er 37 pct., der modtager støtte- eller specialundervisning. Særligt blandt piger har der været en markant stigning. I 2016 var der 25 pct. af pigerne, der modtog støtte- eller specialundervisning, mens det i 2018 gjaldt 35 pct. Samtidig er der også en markant stigning blandt børn og unge anbragt i slægtspleje, hvor det i 2016 gjaldt 23 pct. og 38 pct. i 2018. Modsat er der blandt børn på døgninstitutioner sket et fald i andelen, der modtager støtte- eller specialundervisning fra 46 pct. i 2016 til 31 pct. i 2018. Det er ikke entydigt, om en stigning eller et fald i andelen, der modtager støtte- eller specialundervisning, indikerer en positiv eller negativ udvikling. En stigning kan fx afspejle, at der er sket en stigning i andelen af børn og unge, der har behov for støtte- og specialundervisning, men det kan også afspejle, at de

anbragte børn og unge nu i højere grad modtager den støtte, de har behov for. Uanset hvad, er ændringerne værd at bemærke.

2.5 Rusmidler og kriminalitet

Færre unge bruger rusmidler end tidligere

Under halvdelen af de anbragte børn og unge har prøvet at ryge. Siden 2014 er denne andel faldet fra 48 pct. til 42 pct. i 2018. Den modsatte udvikling ses i den generelle ungegruppe, hvor flere børn og unge har prøvet at ryge. Der ses forskelle på tværs af anbringelsesformer. Blandt børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner har hhv. 59 pct. og 55 pct. prøvet at ryge. Tilsvarende er det hhv. 34 pct. og 37 pct. af børn og unge anbragt i slægts- og familiepleje, der har prøvet at ryge.

I 2018 oplyser 19 pct. af de anbragte 13-17-årige, at de har prøvet at ryge hash. Dette er faldet siden 2014, hvor 27 pct. af de unge oplyste, at de havde prøvet at ryge hash. Kigger man på de forskellige anbringelsesformer, er der større variation. Blandt børn og unge anbragt i slægts- og familiepleje har hhv. 17 pct. og 12 pct. prøvet at ryge hash. For børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner har hhv. 39 pct. og 36 pct. prøvet at ryge hash.

Ligeledes er der færre af de anbragte børn og unge, der har prøvet at drikke alkohol. Siden 2014 er andelen her faldet fra 73 pct. til 68 pct. Specielt blandt børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder er der sket en positiv udvikling fra 2014 til 2018, hvor antallet af anbragte børn og unge, der har prøvet at drikke alkohol, er faldet fra 84 pct. til 72 pct.

Anbragte børn og unge begår mindre kriminalitet

Relativt få anbragte børn og unge fortæller i 2018, at de har prøvet at stjæle. I 2014 havde 22 pct. af de anbragte børn og unge prøvet at stjæle, mens det i 2018 drejer sig om 16 pct. Samtidig oplyser 25 pct. af de 13-17-årige i 2018, at de har prøvet at true eller tæve andre. Dette er et fald siden 2014, hvor 28 pct. havde prøvet dette. Blandt anbragte børn og unge i slægts- eller familiepleje har hhv. 20 pct. og 18 pct. prøvet at true eller tæve andre. Dette er en lavere andel sammenlignet med børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner, hvor hhv. 48 pct. og 39 pct. har prøvet at true eller tæve andre.

3. TRIVSEL PÅ ANBRINGESESSTEDET

Størstedelen af de anbragte børn og unge trives og føler sig trygge i deres anbringelse. Generelt oplever børnene og de unge, at de voksne omkring dem holder af dem og vil dem det bedste. Der findes mange former for anbringelser af børn og unge. Barnet eller den unges behov har afgørende betydning for, hvilken anbringelsesform der er bedst for den enkelte. På trods heraf er der forskel på, hvor godt børnene og de unge trives på tværs af anbringelsesformer. Trivslen er generelt højest hos børn og unge, der er anbragt i slægts- og familiepleje og lavest for børn, der er anbragt på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner. Samtidig er der siden 2014 sket et fald i andelen af anbragte børn og unge, der oplever stabilitet og medinddragelse i deres anbringelse. Denne udvikling er bemærkelsesværdig i lyset af, at barnets perspektiv i stadig højere grad fremhæves som afgørende i en børnesag.

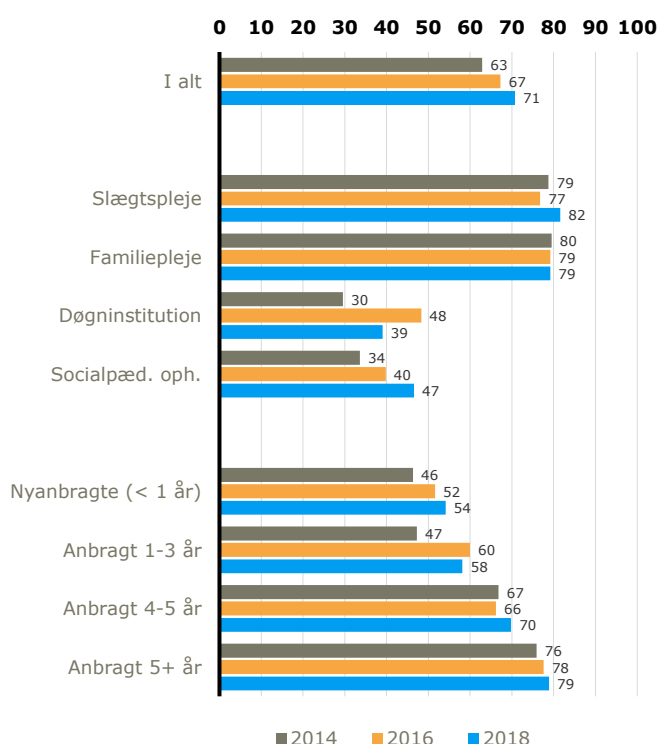
3.1 Anbringelsesstedet

Siden 2014 er andelen af børn og unge, der oplever, at de kommer godt ud af det sammen med dem, der bor på anbringelsesstedet, steget fra 63 pct. til 71 pct. (figur 3.1).

På tværs af anbringelsesformer er der forskel på, hvad børn og unge oplever. Særligt børn og unge, der er anbragt i enten slægts- eller familiepleje, føler, at de kommer godt ud af det sammen på anbringelsesstedet (hhv. 82 og 79 pct.). Langt færre af dem, der bor på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner, føler tilsvarende (hhv. 47 og 39 pct.).

Denne forskel skal formentlig ses i lyset af, at børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner i dagligdagen skal forholde sig til flere forskellige personer både i form af skiftende personale og andre anbragte børn og unge. Samtidig er rammen for disse anbringelsesformer mindre familier og i højere grad professionel. Endelig har børn og unge anbragt på disse anbringelsesformer typisk også mere komplekse problemer⁹, hvilket kan vanskeliggøre relationerne både indbyrdes mellem de anbragte børn og unge og mellem barnet/den unge og personalet.

Figur 3.1: Anbragte 11-17-årige, der oplever, at de på anbringelsesstedet kommer godt ud af det sammen, pct.

Endelig er der en tendens til, at jo længere tid børnene eller de unge har været anbragt, desto flere oplever, at de kommer godt ud af det sammen på anbringelsesstedet. Dette kan der være flere grunde til. Det kan eksempelvis skyldes, at jo længere tid barnet/den unge har været anbragt det samme sted, desto bedre er barnet/den unge faldet til på anbringelsesstedet, ligesom barnet/den

⁹ Se Socialstyrelsens Vidensportal, hvor det bl.a. også fremgår, at børn der er anbragt hos en plejefamilie, ofte er mindre børn og børn med lettere vanskeligheder (<https://vidensportal.dk/temaer/plejefamilier>).

unge med tiden lærer sin plejefamilie/kontaktpædagoger bedre at kende. Resultatet kan dog også forklares med, at størstedelen af de børn og unge, der har været anbragt det samme sted i flere år, er anbragt i enten slægts- eller familiepleje (jf. figur A2 i bilag). Her viser undersøgelsen netop, at man i højere grad oplever, at kommer godt ud af det med hinanden på disse anbringelsesformer.

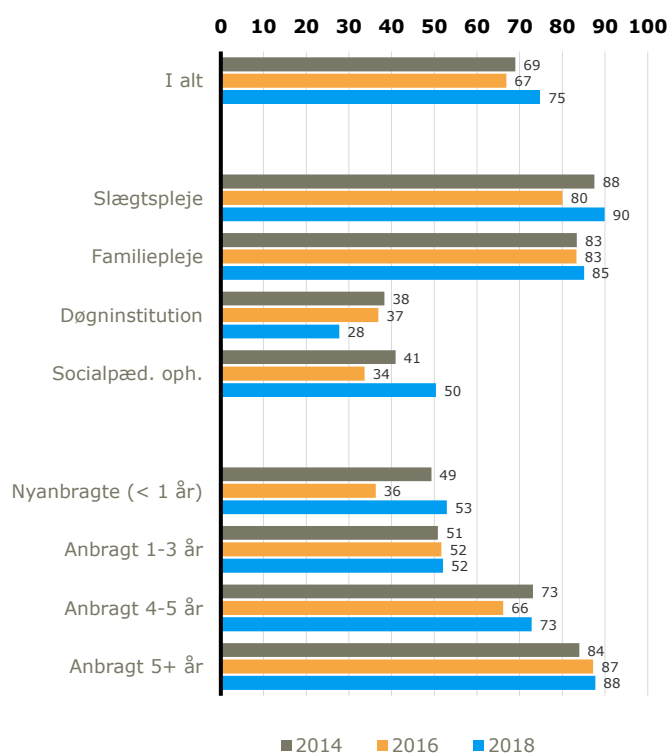
Anbragte børn og unge har, som alle andre, ret til et privatliv og ret til at kunne være sig selv. Størstedelen af de anbragte børn og unge oplever, at de har tilstrækkeligt med privatliv, der hvor de bor (81 pct.) – et niveau, der har ligget stabilt siden 2014. Drengene (86 pct.) føler i højere grad end piger (77 pct.), at de har tilstrækkeligt med privatliv. Børn og unge anbragt i slægts- eller familiepleje (83 og 85 pct.) oplever i langt højere grad end børn anbragt på socialpædagogiske opholdssteder (72 pct.) eller døgninstitutioner (66 pct.), at de har tilstrækkeligt med privatliv. Over de seneste fire år er der dog sket en positiv udvikling blandt børn og unge anbragt på døgninstitutioner. Her er andelen, der oplever at have tilstrækkeligt med privatliv, der hvor de bor, steget fra 57 pct. i 2014 til 66 pct. i 2018 (figur B3.2 i bilag).

I tråd med ovennævnte resultater føler langt de fleste anbragte børn og unge sig trygge i deres anbringelse, og siden 2014 har der været en tendens til, at denne andel har været stigende (fra 81 til 85 pct.). På samme vis som det gjorde sig gældende for privatliv, oplever drenge (88 pct.) i lidt højere grad end piger (82 pct.), at de er trygge på deres anbringelsessted. Generelt stiger andelen, der føler sig trygge, med længden af anbringelsen. (figur B3.3 i bilag).

Flere anbragte børn og unge føler sig i 2018 meget godt hjemme på anbringelsesstedet. Siden 2016 er denne andel steget fra 67 pct. til 75 pct. i 2018 (figur 3.2). På hhv. socialpædagogiske opholdssteder (50 pct.) og døgninstitutioner (28 pct.) er der færre børn og unge, der følger sig meget godt hjemme sammenlignet med anbragte i slægts- eller familiepleje. Dette er imidlertid ikke overraskende, da slægts- og familiepleje netop er en anbringelse i hjemlige rammer og ikke på en institution.

Når de anbragte børn og unge bedes om at vurdere, hvordan de alt i alt har det, der hvor de bor, svarer 87 pct., at de har det godt eller meget godt (figur B3.5 i bilag). Dette tegner et billede af, at anbragte børn og unge generelt trives i deres anbringelse. Blandt nyanbragte, dvs. børn og unge, der har boet på deres nuværende anbringelsessted i mindre end et år, er andelen, der svarer, at de har det godt eller meget godt, hvor de bor, steget fra 58 pct. i 2016 til 72 pct. i 2018. Det er en forholdsvis stor stigning, som indikerer, at nyanbragte har et mere positivt syn på det sted, hvor de bor nu sammenlignet med nyanbragte for to år siden.

Figur 3.2: Anbragte 11-17-årige, der føler sig meget hjemme på anbringelsesstedet, pct.

3.2 Relationen til familiepleje eller kontaktpædagog

En god relation til de omsorgsgivere, som de anbragte børn og unge møder i deres dagligdag, er afgørende for den generelle trivsel. Langt størstedelen (92 pct.) af de anbragte børn og unge føler, at de voksne på anbringelsesstedet ofte eller altid holder af dem (figur 3.3).

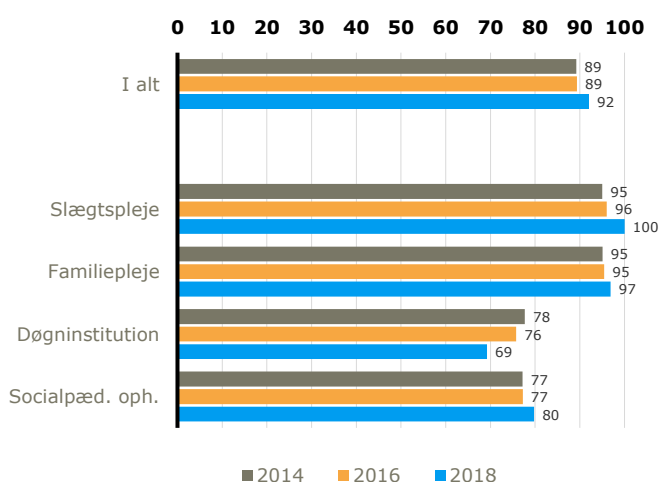
På tværs af anbringelsesformer er der dog en vis forskel på, hvor udbredt denne oplevelse er. Blandt børn og unge anbragt i slægtspleje føler 100 pct.¹⁰ af de adspurgte, at de voksne ofte eller altid holder af dem, og tilsvarende 97 pct. blandt anbragte i familiepleje. Niveaut er lidt lavere for børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder (80 pct.), mens det laveste niveau ses blandt børn og unge anbragt på døgninstitutioner. Her føler kun 69 pct., at de voksne ofte eller altid holder af dem.

Denne forskel er ikke nødvendigvis overraskende, da relationen mellem det anbragte barn og de voksne på anbringelsesstedet alt andet lige vil have forskellig karakter, afhængigt af om der er tale om fx slægtsplejefamilier og døgninstitutioner. Dog er den relativt store forskel mellem døgninstitutioner (69 pct.) og socialpædagogiske opholdssteder (80 pct.) værd at bemærke.

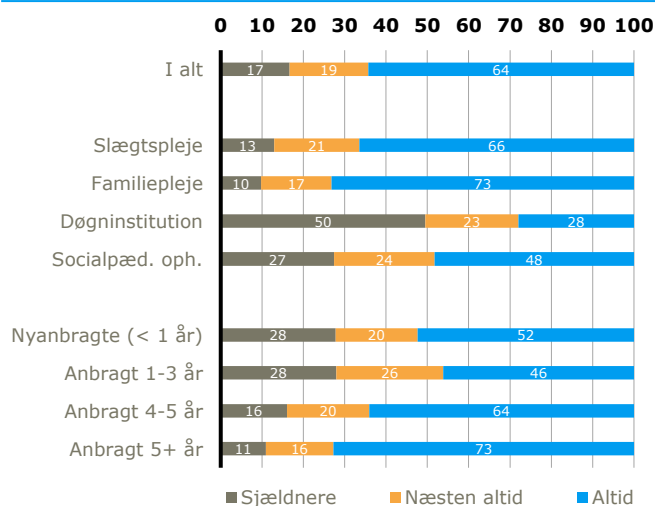
Muligheden for at søge støtte og gode råd hos en omsorgsgiver på anbringelsesstedet kan have stor betydning for det anbragte barn eller den unges oplevelse af trivsel. Undersøgelsen for 2018 viser, at størstedelen (83 pct.) af de anbragte børn og unge oplever, at de næsten altid eller altid kan få råd og støtte af de voksne på anbringelsesstedet (figur 3.4).

Igen observeres der forskelle mellem anbringelsesformerne. Mest udtalt er det blandt børn og unge, der er anbragt på døgninstitutioner. Her oplever kun halvdelen, at de næsten altid eller altid kan få råd og støtte af de voksne på anbringelsesstedet.

Figur 3.3: Anbragte 11-17-årige, der føler, at de voksne på stedet ofte eller altid holder af dem, pct.

Figur 3.4: Anbragte 11-17-årige og i hvor høj grad de oplever, at de kan få råd og støtte af de voksne på stedet, pct.

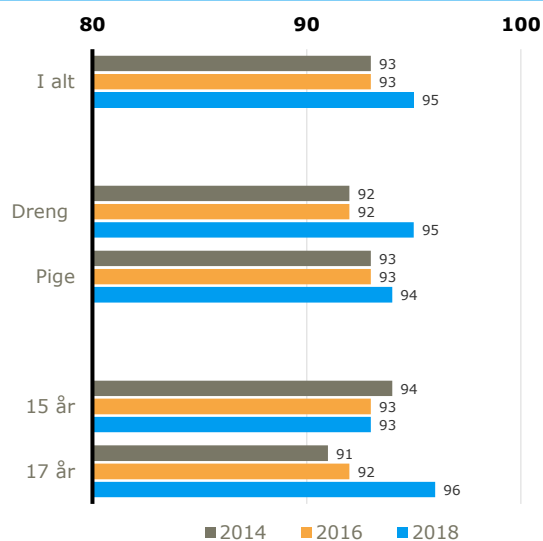
¹⁰ Her skal det fremhæves, at 100 pct. dækker over de børn og unge, der har afgivet svar på det pågældende spørgsmål. Der vil være en række børn og unge som enten ikke har svaret på spørgsmålet, har svaret ved ikke eller lignende.

3.3 Udsathed og overgreb

Vold kan have store konsekvenser for børn og unge. Når forældre eller andre omsorgsgivere begår vold mod børn eller unge, bringes barnet eller den unges udvikling og sundhed i fare¹¹. I trivselsundersøgelsen er de anbragte 15- og 17-årige blevet spurgt om, hvorvidt voksne på deres anbringelsessted har slået dem eller udsat dem for anden form for vold. På tværs af anbringelsesformer har 95 pct. aldrig har oplevet at blive slået eller udsat for anden form for vold af de voksne på anbringelsesstedet (figur 3.5).

Sammenlignet med andre undersøgelser er niveauet af unge, der er blevet udsat for vold, relativt lavt. Bl.a. viste Børnerådets rapport fra 2016¹², at 29 pct. af unge i 7. klasse har været udsat for en eller anden form for vold i hjemmet. En lignende undersøgelse blandt unge i 8. klasse, som SFI gennemførte i 2016¹³, viser, at 17 pct. var blevet udsat for vold i hjemmet i løbet af det seneste år. I sammenligningen af disse undersøgelser skal det dog bemærkes, at der kan være forskellige definitioner af, hvad vold er. Ligeledes er det centralt at fremhæve, at der i undersøgelserne er tale om vold udført af forskellige grupper omsorgspersoner. I trivselsundersøgelsen spørges der ind til vold udført af personalet på anbringelsesstedet/plejeforældrene, mens der i de to undersøgelser af Børnerådet og SFI spørges ind til vold udført af barnets forældre. Samtidig skal det fremhæves, at de unges svar i denne undersøgelse afspejler deres egen oplevelse af en konkret situation. Det har desuden ikke været muligt at undersøge, om der for de børn, der har oplevet at være blevet udsat for vold, er blevet indberettet og registreret episoder, hvor de voksne på anbringelsesstedet har været nødsaget til at gøre brug af magtanvendelse for at beskytte barnet selv eller andre omkring barnet. Endelig skal det fremhæves, at det ikke er overraskende, at der i en professionel sammenhæng vil være færre børn og unge, der bliver udsat for vold, da det jo netop kan være en af årsagerne til anbringelsen.

Figur 3.5: Anbragte 11-17-årige, der aldrig er blevet slået eller udsat for anden form for vold af de voksne på anbringelsesstedet, pct.

3.4 Medinddragelse og stabilitet

FN's Børnekonvention fastslår, at børn og unge altid skal inddrages og høres i overensstemmelse med deres alder og modenhed, når der træffes beslutninger, der har betydning for dem¹⁴. Dette bakkes endvidere op af serviceloven og har ligeledes været et centralt element i Barnets Reform – en lovændring, der bl.a. skulle fremme trivslen og rettighederne blandt udsatte børn og unge. Set i dette lys kan det være overraskende, at andelen af anbragte børn og unge, der oplever at blive taget med på råd ved beslutningen om, hvor de skal bo, er faldet fra 35 pct. i 2016 til 27 pct. i 2018. Betragtes forskellene mellem de forskellige anbringelsesformer, træder socialpædagogiske

¹¹ Dette fremhæves bl.a. under Socialstyrelsens definition af vold mod børn og unge <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/seksuelle-og-volde-lige-overgreb/fysiske-og-psykiske-overgreb/definition-og-lovgivning-om-vold-mod-born-og-unge>.

¹² Børnerådet (2016): Børneindblik nr. 8/16. Analyse: Vold i hjemmet - Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag.

¹³ Oldrup, H. et al (2016). "Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016". SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

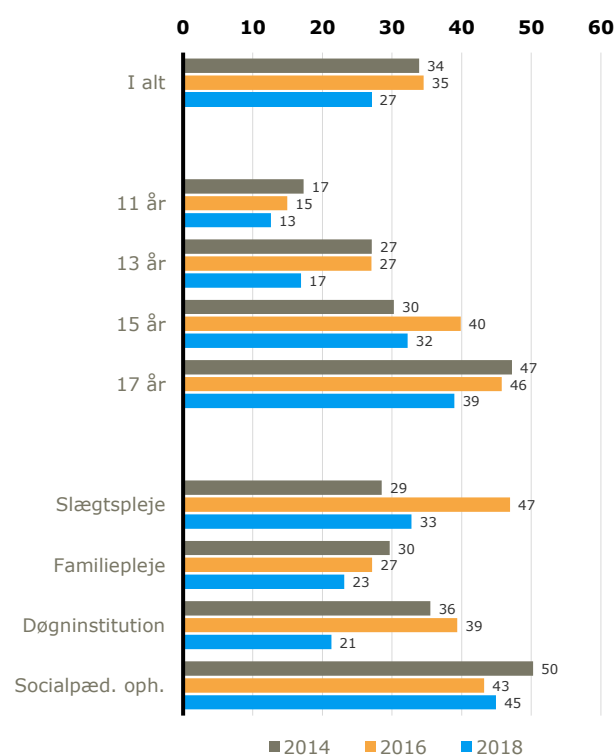
¹⁴ <https://www.boerneraadet.dk/boernekonventionen>.

opholdssteder markant frem. Her oplever børnene i højere grad end på de andre anbringelsesformer at blive taget med på råd. Dette gør sig særligt gældende i 2014 og 2018. Modsat er der fra 2016 til 2018 sket et relativt stort fald i oplevelsen af at blive taget med på råd blandt de anbragte i både slægtspleje (fra 47 pct. til 33 pct.) og på døgninstitutioner (fra 39 pct. til 21 pct.) (figur 3.6). Følelsen af medinddragelse hænger sammen med, hvor lang tid et barn eller en ung har været anbragt. De børn og unge der har været anbragt længst tid, føler sig mindst inddraget. 47 pct. af de nyanbragte, dvs. børn og unge, der har boet på deres nuværende anbringelsessted i mindre end et år, oplever at være taget med på råd (figur B3.10 i bilag). Det kan her fremhæves, at der kan være tilfælde, hvor barnet eller den unge har været anbragt så længe, at de ikke kan huske at være blevet taget med på råd. Ligeledes kan der være tilfælde, hvor det ikke har været relevant at blive taget med på råd grundet barnets lave alder.

Det skal her fremhæves, at tallene afspejler børnene og de unges oplevelse af at blive taget med på råd. Der kan således være forskel på at føle sig inddraget og føle, at man har haft indflydelse på den beslutning, der er truffet. Beslutningen kan gå imod barnets egen holdning til sagen, fordi det er til barnets bedste. Dette kan for eksempel være tilfældet, hvis barnet ønsker at blive hos sine forældre eller blive anbragt slægtspleje, men hvor det fagligt vurderes, at barnet vil have bedst af at blive anbragt andetsteds. Udviklingen kan ligeledes ses i lyset af, at der over de seneste år har været en stigning i antallet af anbringelser uden samtykke¹⁵. Uanset hvad, viser undersøgelsen en tendens til, at anbragte børn og unge i mindre grad føler sig inddraget i egen sag.

Det ses ligeledes, at flere anbragte børn og unge oplever en mindre grad af stabilitet i deres anbringelse. Børn og unge der i undersøgelsesåret har været på deres anbringelsessted i 2 år eller mindre, og som fortæller, at det ikke er deres første anbringelsessted, er blevet spurgt ind til dette. Blandt de anbragte i undersøgelsen har 13 pct. svaret på dette spørgsmål. Heraf fortæller 62 pct. i 2018, at de har oplevet at skulle skifte til et nyt anbringelsessted, selvom det ikke var planen. I 2014 oplevede 49 pct. det tilsvarende. (figur B3.9 i bilag). Modsat bemærkes det, at der siden 2016 er sket et fald fra 44 pct. til 39 pct. i 2018 af de anbragte børn og unge, der inden for de sidste to år har oplevet at have tre eller flere sagsbehandlere (figur B3.10 i bilag). Særligt er dette fald sket blandt de anbragte 11-17-årige på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner. I 2016 havde hhv. 47 og 46 pct. af de anbragte på førnævnte anbringelsessteder inden for de sidste to år oplevet at have tre eller flere sagsbehandlere mod hhv. 35 og 34 pct. i 2018. På trods af sidstnævnte udvikling er det dog yderst relevant

Figur 3.6: Anbragte 11-17-årige, der er taget med på råd i beslutningen om at bo, hvor de bor nu, pct.

¹⁵ Danmarks Statistik, 2017: "Faldet i anbringelser fortsætter i 2017" - <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=26275>.

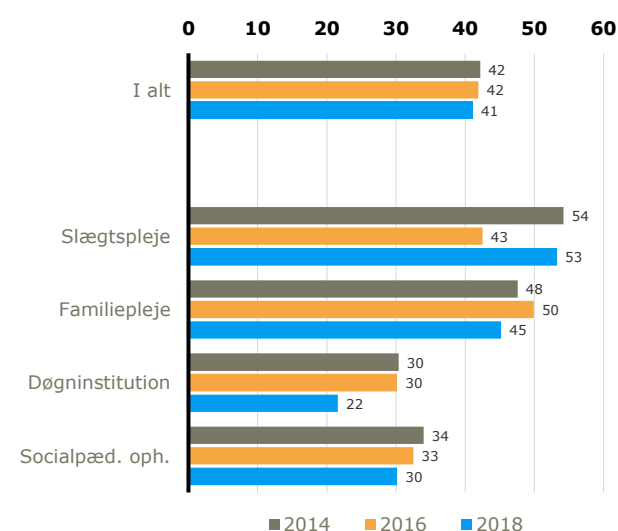
at fokusere på, at der ses en tendens til, at de anbragte børn og unge i højere grad oplever ustabilitet i deres anbringelse. Dette skyldes særligt, at en del af hensigten med en anbringelse netop vil være at sikre et mere trygt og stabilt børneliv.

3.5 Social og kulturel overførsel

Social og kulturel overførsel fra forældre eller omsorgsgivere kan understøtte børn og unges udvikling af dannelse og generel forståelse af omverdenen. Dette kan være afgørende for det videre uddannelsesforløb og deltagelse i samfundet generelt. Undersøgelsen ser på, i hvor høj grad børn og unge oplever social og kulturel overførsel på anbringelsesstedet, hvor det antages, at den sociale og kulturelle overførsel tilnærmelsesvis kan måles ved hyppigheden af samtaler om politik, bøger, film mv., som barnet eller den unge har med sine omsorgsgivere¹⁶.

På tværs af de fire anbringelsesformer har andelen af anbragte 11-17-årige, der oplever høj social og kulturel overførsel, ligget på omtrent 40 pct. i de seneste fire år. Stilles der skarpt på de fire anbringelsesformer, ses det, at børn og unge anbragt i slægtspleje i højere grad end i 2016 oplever en høj social og kulturel overførsel (43 mod 53 pct. i 2018), mens færre anbragte på døgninstitutioner oplever tilsvarende (30 mod 22 pct. i 2018). For børn og unge, der er anbragt i familiepleje eller på socialpædagogiske opholdssteder, har der ikke været betydelige ændringer over tid. Den sociale og kulturelle overførsel er dermed højest i slægtspleje (53 pct.) og familiepleje (45 pct.), mens hhv. 30 og 22 pct. af de anbragte børn og unge på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner oplever en høj social kulturel overførsel (figur 3.7). Børn og unge, der er anbragt i slægts- og familiepleje, oplever således oftere, at der tales om politik, nyheder, bøger eller film mv. Dette kan dermed betyde, at disse børn og unge i højere grad har mulighed for at få en god forståelse af samfundet, som de er en del af.

Figur 3.7: Anbragte 15-17-årige, der oplever høj eller meget høj social og kulturel overførsel på anbringelsesstedet, pct.

¹⁶ For at undersøge, i hvor høj grad denne overførsel finder sted på forskellige anbringelsessteder, er der på baggrund af to spørgsmål blevet konstrueret et indeks. Indekset måler dimensionen "social og kulturel overførsel" og er ved et pointsystem konstrueret på baggrund af to spørgsmål: "De voksne på stedet diskuterer politiske og sociale emner med dig" (figur B3.13 i bilag) og "De voksne på stedet diskuterer bøger, film eller fjernsynsprogrammer med dig" (grundet for få observationer har det ikke været muligt at afrapportere for denne).

4. TILKNYTNING TIL FORÆLDRE OG SØSKENDE

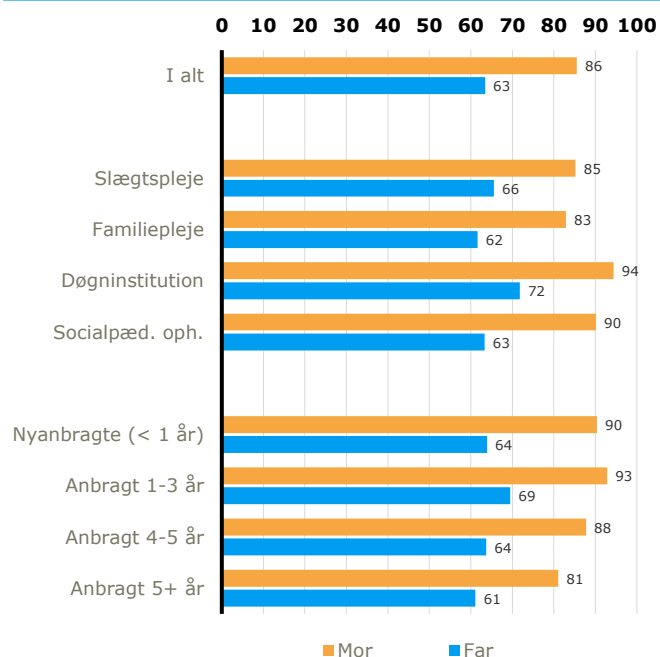
Flertallet af de anbragte børn og unge har jævnligt kontakt med deres mor og far enten i form af samvær eller ved at kontakten holdes ved lige over telefonen. En stor del af børnene og de unge oplever, at anbringelsesstederne støtter og hjælper dem med at holde denne kontakt. Samtidig er der blandt de anbragte børn og unge generelt en oplevelse af at have medbestemmelse i forhold til, hvor ofte samværet med forældrene finder sted. Til gengæld oplever mange af de anbragte børn og unge, at det er svært at holde kontakten med deres søskende. Det tyder dog på, at anbringelsesstederne i løbet af de seneste to år har haft fokus herpå, da flere nu oplever, at anbringelsesstedet hjælper dem med at holde kontakten med deres søskende vedlige. En stor del af de anbragte børn og unge føler, at de har en god relation til deres forældre, og at de kan gå til dem, hvis de har problemer eller har brug for et godt råd. Her ses dog forskelle på tværs af anbringelsesformer.

4.1 Kontakt med mor og far

Såfremt anbringelsen ikke skyldes, at barnet eller den unge eksempelvis har været udsat for overgreb eller grove omsorgssvigt fra forældrenes side, spiller tilknytningen til familien ofte stadig en vigtig rolle i barnets og den unges liv. Ved at sikre en god kontakt mellem barnet/den unge og dets familie, har barnet/ den unge mulighed for at udvikle en dybere forståelse af egen identitet og fortid, ligesom regelmæssig kontakt åbner for bedre forhold i de tilfælde, hvor barnet/den unge hjemgives^{17, 18}. Erfaringer viser desuden, at en velfungerende kontakt med forældrene kan bidrage til, at barnet eller den unge får et godt anbringelsesforløb¹⁹. 86 pct. af de anbragte 11-17-årige har kontakt med deres mor, mens kun 63 pct. har kontakt med deres far (figur 4.1). Dette niveau svarer til de to foregående målinger (figur B4.1 og B4.2 i bilag).

Kontakten med forældrene kan både holdes vedlige gennem samvær og ved hjælp af opkald, SMS, mail eller lign. Lidt over halvdelen af de anbragte, der har kontakt med deres mor, ses med hende minimum hver 14. dag, og omtrent samme andel (57 pct.) har telefonisk eller lign. former for kontakt en til flere gange ugentligt. Når det gælder kontakten med far, ses to ud af fem af de adspurgte børn og unge med deres far minimum hver 14. dag. Samme andel holder ugentligt kontakten på anden vis end samvær (figur B4.3, B4.4, B4.5 og B4.6 i bilag).

Figur 4.1: Anbragte 11-17-årige, der har kontakt til deres mor/far, pct.

¹⁷ Herrick & Piccus, 2005: "Sibling Connections: The Importance of Nurturing Sibling Bonds in the Foster Care System". Children and Youth Service Review, Vol. 27. No. 7.

¹⁸ Egelund & Hestbæk, 2003: "Anbringelse af børn og unge uden for hjemmet. En forskningsoversigt". København: Socialforskningsinstituttet, 03:04.

¹⁹ Socialstyrelsen, 2018: "Støtte til forældre til anbragte børn og unge" - <https://socialstyrelsen.dk/born/anbringelse/om-anbringelse/forael-drestotte>.

Både samvær eller anden form for kontakt med forældrene svinger mellem de forskellige anbringelsestyper. Børn og unge anbragt på enten socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner har i højere grad regelmæssig kontakt med deres forældre sammenlignet med børn, der er anbragt i slægts- eller familiepleje – en forskel, der overordnet set også har været til stede i både 2014 og 2016. Zoomes der ind på anbringelserne i slægts- og familiepleje, ser vi, at der er en tendens til, at anbragte i slægtspleje i højere grad har kontakt med deres forældre, end hvad der er tilfældet for børn og unge anbragt i familiepleje (figur B4.3, B4.4, B4.5 og B4.6 i bilag). Disse forskelle kan bl.a. hænge sammen med, at børn anbragt på institutioner generelt kommer fra mere ressourcerstærke familier, end børn der er anbragt i familiepleje²⁰. Endvidere er der i højere grad risiko for konfliktfyldt samvær, når forælderrollen i hverdagen er overtaget af en plejefamilie, ligesom det kan forventes, at det for plejeforældrene kan ved sværere at håndtere samarbejde med vanskelige forælderrelation end for uddannet personale på institutionerne²¹. Forskellen mellem børn og unge anbragt i familiepleje hhv. slægtspleje kan formentlig skyldes, at der naturligt er større fokus på at holde kontakten med forældrene, når plejen eksempelvis varetages af bedsteforældre, ligesom problemtyngden blandt børn, der er anbragt i slægtspleje, oftere er lettere end for børn anbragt i familiepleje²².

Der ses endvidere en tendens til, at jo længere tid et barn eller en ung har været anbragt, desto mindre samvær og anden form for kontakt har barnet/den unge med sine forældre. Eksempelvis har 71 pct. af de nyanbragte, dvs. børn og unge, der har boet på deres nuværende anbringelsessted i mindre end et år, ugentligt kontakt med deres mor, mens dette kun gælder for 48 pct. af de børn og unge, der har været anbragt i over 5 år (figur B4.3, B4.4, B4.5 og B4.6 i bilag). En forklaring herpå kan være, at det over tid bliver vanskeligere at fastholde kontakten med ens forældre, ligesom langvarige anbringelser formentlig ofte dækker over en svagere forældreevne og/eller større sociale udfordringer hos forældrene. En anden forklaring kan dog også være, at de børn, der har været anbragt samme sted i mange år, oftere er anbragt i familiepleje (figur A.2 i bilag), hvor børnene netop har mindre kontakt med deres forældre.

4.2 Kontakt med søskende

Omtrent otte ud af ti anbragte børn og unge har søskende, de ikke bor sammen med. Dette kan skyldes, enten at deres søskende er anbragt et andet sted, eller at deres søskende fortsat bor hos forældrene. Hvis vi ser nærmere på de forskellige anbringelsesformer, er der en tendens til, at børn og unge anbragt i slægtspleje lidt oftere er anbragt sammen med deres søskende, mens børn og unge anbragt på døgninstitutioner og særligt socialpædagogiske opholdssteder i mindre grad bor sammen med deres søskende (figur 4.2). En mulig forklaring på disse forskelle kan være, at børn anbragt på institutioner kan være anbragt, fordi de har en funktionsnedsættelse, der kræver omfattende pleje, tilsyn og behandling – behov, som forældrene ikke nødvendigvis har de fornødne kompetencer til at kunne varetage i dagligdagen. Dermed vil de i højere grad have søskende, der fortsat bor hjemme hos forældrene. Anbragte børn og unge kommer desuden i høj grad fra brudte familier (tabel A.1 i bilag) og kan dermed have hel-, halv- og stedsøskende, der fortsat er bosat hos andre forældre end det anbragte barns.

²⁰ Laustsen & Frederiksen, 2016: "Do you love me? An empirical analysis of the feeling of love amongst children in out-of-home care". The Scottish Journal of Residential Child Care 2016, Vol. 15, No. 3

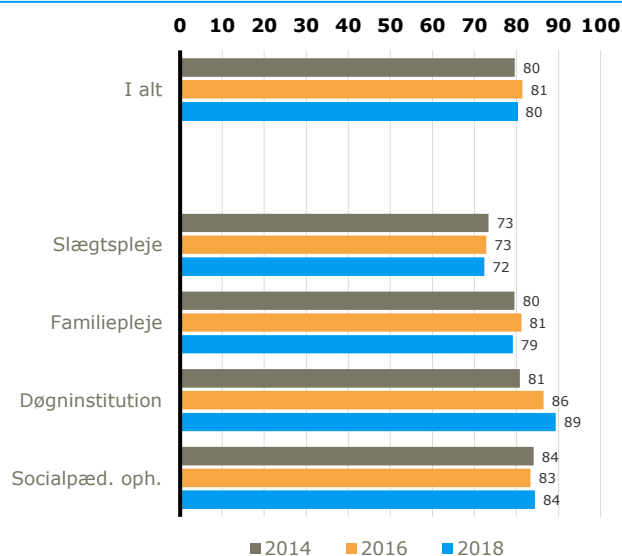
²¹ Socialstyrelsen, 2018: "Støtte til forældre til anbragte børn og unge" - <https://socialstyrelsen.dk/born/anbringelse/om-anbringelse/foraeld-restotte>.

²² Knudsen, 2009: "Børn og unge anbragt i slægten – en sammenligning af slægtsanbringelser og anbringelser i traditionel familiepleje" SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Når der ses nærmere på de anbragte børn og unges kontakt med deres søskende, har kun 35 pct. i 2018 samvær med deres søskende minimum hver 14. dag. I 2016 gjorde dette sig gældende for 40 pct. af de anbragte børn og unge (figur B4.8 i bilag).

På samme vis, som det gør sig gældende for kontakten med forældrene, er der en forskel mellem de forskellige anbringelsesformer. Kun 29 pct. af de børn og unge, der er anbragt i familiepleje, ses med deres søskende minimum hver 14. dag, mens det samme gør sig gældende for 39 pct. af de slægtsanbragte og hhv. 48 og 46 pct. af de anbragte på hhv. døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder. Det ses endvidere, at børnene og de unge oplever, at kontakten med deres søskende falder, i takt med anbringelseslængden øges. Dette gælder både kontakt i form af samvær og kontakt via telefon, SMS eller lign. (figur B4.8 og B4.9 i bilag).

Figur 4.2: Anbragte 11-17-årige, der har søskende, som de ikke bor sammen med, pct.

4.3 Medbestemmelse og hjælp til at holde kontakten med forældre og søskende

I 2018 oplever 71 pct. af de anbragte 11-17-årige, at de selv er med til at bestemme, hvornår de skal ses med deres forældre og 69 pct., hvornår de skal ses med deres søskende. Dette har ligget på et stabilt niveau siden den første måling i 2014.

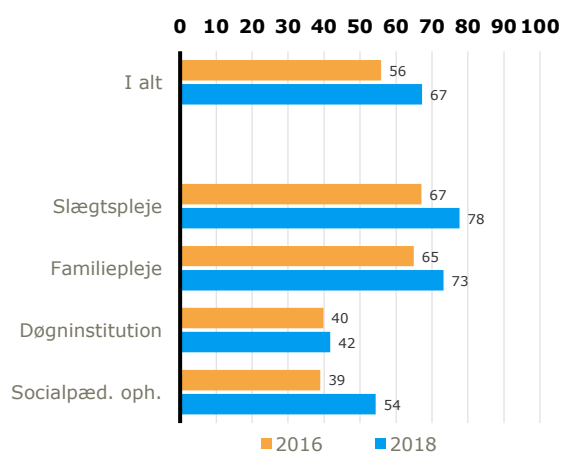
Ser vi på oplevelsen af medbestemmelse på tværs af aldersgrupperne, tegner der sig et tydeligt billede af, at jo ældre den anbragte bliver, desto mere medbestemmelse har man. Eksempelvis oplever 39 pct. af de 11-årige, at de selv er med til at bestemme, hvornår de skal se deres forældre, mens hele 94 pct. af de 17-årige oplever det samme (figur B4.10 og B4.11 i bilag). Denne forskel er forventelig, da børn med alderen både bliver mere modne, ligesom det er naturligt, at ældre børn har mere ansvar og medbestemmelse end yngre børn.

Da børnene tilbringer størstedelen af deres tid på anbringelsesstedet, har de voksne her en naturlig rolle i forhold til at hjælpe det enkelte barn med at holde kontakten med familien. Her ses dog både en forskel ift. hjælp til at holde kontakten med henholdsvis forældre og søskende og på tværs af anbringelsesformer.

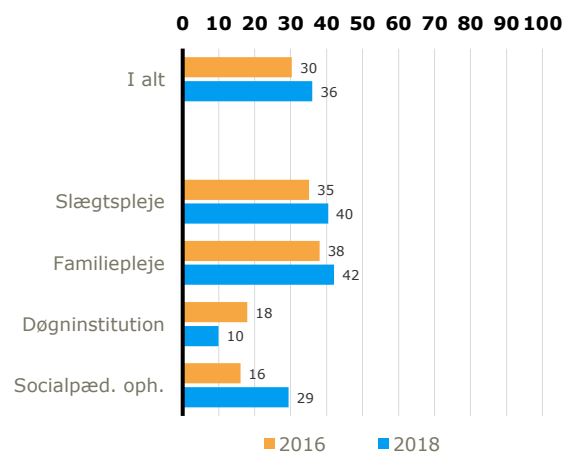
Blandt de anbragte 11-17-årige oplever 67 pct., at de i høj grad får hjælp af anbringelsesstedet til at holde kontakten med deres forældre (figur 4.3). Når det gælder hjælp til at holde kontakten med søskende, er det dog kun 36 pct., der svarer, at de i høj grad oplever, at anbringelsesstedet hjælper dem (figur 4.4).

Siden 2016 er der sket en stigning i oplevelsen af hjælp til at holde kontakten med både forældre og søskende. Særligt ses det, at børn, der er anbragt på socialpædagogiske opholdssteder, har oplevet en stigning i hjælpen. I 2016 svarede hhv. 39 og 16 pct. af de anbragte på socialpædagogiske opholdssteder bekræftende på spørgsmålene vedr. hjælp til kontakt med forældre hhv. søskende. Dette er i 2018 steget til hhv. 54 og 29 pct. Modsat ses der en tendens til, at færre børn anbragt på døgninstitutioner oplever hjælp til kontakt med deres søskende.

Figur 4.3: Anbragte 11-17-årige, der i høj grad oplever, at anbringelsesstedet hjælper med at holde kontakten til forældre, pct.

Figur 4.4: Anbragte 11-17-årige, der i høj grad oplever, at anbringelsesstedet hjælper med at holde kontakten til søskende, pct.

På trods af ovennævnte stigning i andelen af børn og unge på socialpædagogiske opholdssteder, der oplever, at anbringelsesstedet hjælper dem med at holde kontakten til deres forældre, ses der dog stadig en markant forskel mellem de forskellige anbringelsestyper, uanset om spørgsmålet drejer sig om hjælp til kontakt med forældre eller søskende. Her er det fortsat børn og unge anbragt i slægts- og familiepleje, der oplever den største grad af hjælp til at holde kontakten med deres familie.

4.4 Relationen til forældre og søskende

Overordnet set oplever anbragte børn og unge, at de har en god relation til deres familie. 90 pct. af alle adspurgte fortæller, at de ofte eller altid føler, at deres forældre holder af dem. Niveaueet har ligget stabilt siden 2014, ligesom det også ligger stabilt på tværs af blandt andet alder og anbringelsestype (figur B4.14 i bilag).

Ovenstående resultater understøttes yderligere af, at godt 63 pct. anbragte 11-17-årige oplever, at de altid eller næsten altid kan få råd og støtte af deres forældre²³ (figur B4.15 i bilag), ligesom 73 pct. føler, at deres forældre har en stor betydning for dem²⁴ (figur 4.5).

Der ses en forskel mellem drenge og pigers relation til deres familie, hvor drenge i højere grad end piger har en positiv oplevelse af både forældres støtte og betydning. Der ses ligeledes en forskel mellem børn og unge anbragt i familiepleje og de tre andre anbringelsesformer. Her oplever kun 58 pct. af de anbragte i familiepleje, at de kan få råd og støtte af deres forældre, mens 69 pct. føler, at deres forældre har en stor betydning for dem. For de tre andre anbringelsesformer oplever omtrunt 70 pct., at de kan få råd og støtte, mens 79 pct. føler, at deres forældre har stor betydning for dem.

²³ For at undersøge, i hvor høj grad de anbragte børn og unge oplever at kunne få råd og støtte af deres forældre, er der på baggrund af tre spørgsmål blevet konstrueret et indeks. Indekset måler dimensionen "forældrenes råd og støtte" og er ved hjælp af et pointsystem konstrueret på baggrund af følgende tre spørgsmål: "Du kan regne med, at din mor og far lytter til dig" (figur B4.16 i bilag), "Du kan gå til din mor og far for at få et godt råd" (figur B4.17 i bilag) og "Du kan regne med hjælp fra din mor og far, hvis du har et problem" (figur B4.18 i bilag).

²⁴ For at undersøge, i hvor høj grad de anbragte børn og unge oplever, at deres forældre har stor betydning for dem, er der på baggrund af tre spørgsmål blevet konstrueret et indeks. Indekset måler dimensionen "forældrenes betydning" og er ved hjælp af et pointsystem konstrueret på baggrund af følgende tre spørgsmål: "Dit forhold til din mor og far er vigtigt for dig" (figur B4.19 i bilag), "Du stoler på din mor og far" (figur B4.20 i bilag) og "Din mor og far spiller en stor rolle i dit liv" (figur B4.21 i bilag).

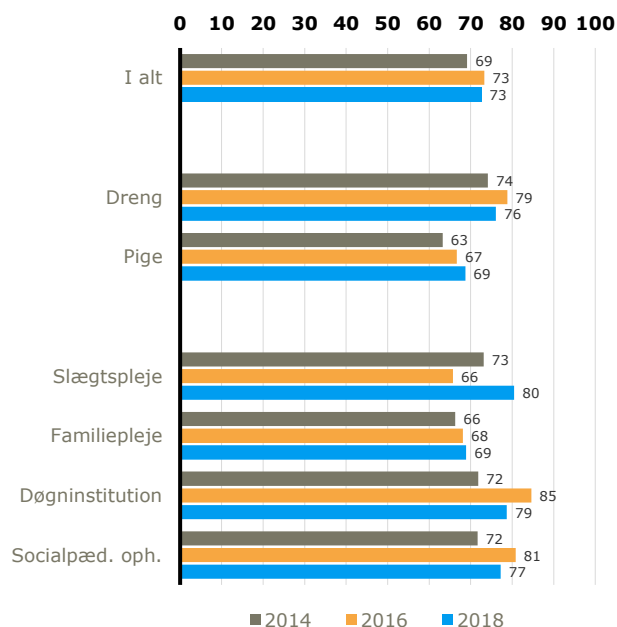
De anbragte børn og unge har både besvaret spørgsmålene vedr. råd og støtte i forhold til deres forældre og i forhold til de voksne på anbringelsesstedet (jf. figur 3.4). Når disse svar sammenlignes, ses det, at de anbragte børn og unge i langt højere grad oplever at kunne få råd og støtte af de voksne, de har kontakt med på deres anbringelsessted (83 pct.), sammenlignet med deres forældre (63 pct.). Særligt ses dette for børn og unge anbragt i familiepleje. Her fortæller 58 pct. af de anbragte 11-17-årige, at de altid eller næsten altid kan få støtte af deres forældre, mens hele 90 pct. af disse børn og unge svarer, at de altid eller næsten altid kan få støtte og gode råd af deres plejeforældre. Samme mønster, om end mindre udtalt, ses for børn og unge anbragt i slægtspleje. Her fortæller 71 pct. af de anbragte børn og unge, at de altid eller næsten altid kan få råd og støtte af deres forældre, mens

87 pct. af disse børn og unge altid eller næsten altid kan få råd og støtte af deres plejeforældre. Blandt anbragte på socialpædagogiske opholdssteder ses der ingen forskel mellem andelen, der oplever at kunne få råd og støtte fra deres forældre (72 pct.) og af de voksne på anbringelsesstedet (73 pct.). Anbragte på døgninstitutioner oplever til gengæld i højere grad at kunne få støtte af deres forældre. Her oplever 50 pct. at kunne få råd og støtte fra de voksne på anbringelsesstedet mod 67 pct., der altid eller næsten altid kan få råd og støtte af deres forældre.

Ovenstående stemmer overens med tidligere resultater og forklaringer på, at rammerne på en institution i højere grad bærer præg af at være professionelle med skiftende personale og dermed mindre familiære. Ligeledes er det i tråd med, at børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner i højere grad kommer fra mere ressourcestærke familier²⁵. Resultaterne peger desuden på, at selvom flere anbragte børn og unge i familiepleje har en mindre tilknytning til deres forældre sammenlignet med de andre anbringelsestyper, oplever de alligevel i høj grad at have voksne i deres liv, som de kan gå til.

34 pct. af de anbragte børn og unge fortæller, at de oplever, at der ikke er god harmoni i deres familie²⁶ (figur B4.22 i bilag). Dette niveau er ikke nødvendigvis overraskende, da en anbringelse som regel affødes af problemer i hjemmet og dermed også et vist niveau af disharmoni. Det er dog relevant at bemærke, at der siden 2016 er sket en markant stigning i andelen af anbragte børn og unge, der oplever disharmoni. Denne stigning er sket for alle anbringelsesformer på nær slægtspleje. For børn, der bor i slægtspleje, ses den modsatte udvikling, hvor flere børn og unge nu oplever god harmoni i deres familie.

Figur 4.5: Anbragte 11-17-årige, der føler, at deres forældre har en stor eller meget stor betydning, pct.

²⁵ Laustsen & Frederiksen, 2016: "Do you love me? An empirical analysis of the feeling of love amongst children in out-of-home care." The Scottish Journal of Residential Child Care 2016, Vol. 15, No. 3.

²⁶ For at undersøge, i hvor høj grad de anbragte børn og unge oplever, at der er harmoni i deres familie, er der på baggrund af tre spørgsmål blevet konstrueret et indeks. Indekset måler dimensionen "harmon i familien" og er ved hjælp af et pointsystem konstrueret på baggrund af følgende tre spørgsmål: "I din biologiske familie kommer I godt ud af det sammen" (figur B4.23 i bilag), "Du føler dig tryk hjemme hos din mor og far" (figur B4.24 i bilag) og "Du har tilstrækkeligt med privatliv hjemme hos din mor og far" (figur B4.25 i bilag).

5. GENEREL TRIVSEL, HELBRED OG FRITID

En relativt stor andel af de anbragte børn og unge oplever mental mistrivsel, ligesom under halvdelen har en høj tilfredshed med livet. Siden 2016 er der endvidere sket en stigning i andelen af overvægtige anbragte børn og unge, ligesom færre dyrker motion eller går til sport i deres fritid. Denne udvikling modsvarer ikke for ungepopulationen generelt. På trods heraf vurderer størstedelen af de anbragte 11-17-årige dog fortsat, at de har et godt helbred. For alle disse temaer ses forskelle på tværs af anbringelsesformerne, ligesom drenge i højere grad end piger har bedre mental trivsel og bedre selv vurderet helbred – en forskel, der også ses i ungepopulationen generelt.

5.1 Generel trivsel

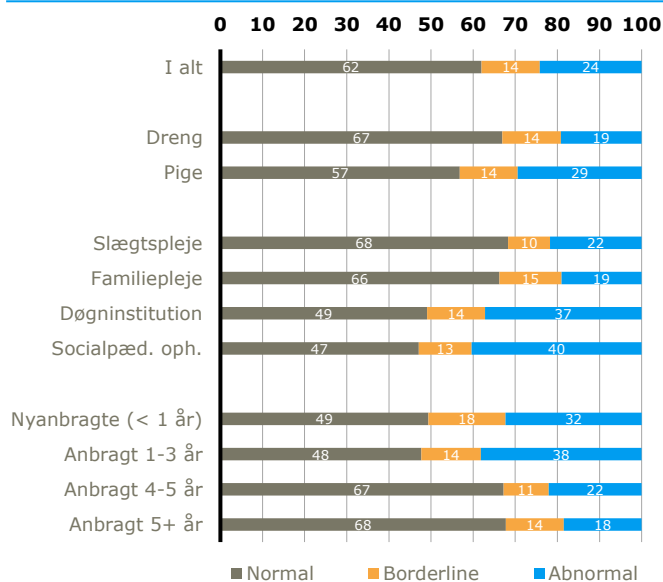
Spørgeskemaet SDQ²⁷ bruges i denne trivselsundersøgelse som et redskab til at måle de anbragte børn og unges mentale trivsel. På baggrund af barnet eller den unges score er det muligt at vurdere om den anbragtes trivsel ligger hhv. inden for normalområdet, på grænsen til normalområdet (borderline) eller klart uden for normalområdet (abnormal).

Den mentale trivsel blandt de anbragte børn og unge har siden 2014 ligget på et stabilt niveau, hvor omtrent 38 pct. har en score, der ligger uden for normalområdet og dermed i større eller mindre omfang oplever mental mistrivsel (figur B5.1 i bilag). Sammenlignes dette tal med den mentale trivsel blandt ikke-anbragte børn i stort set samme aldersgruppe gjaldt dette i 2014 for omtrent 12 pct.²⁸

Der ses en forskel mellem drenge (33 pct.) og piger (43 pct.), der har en SDQ-score uden for normalområdet. Denne forskel har ikke ændret sig over tid (figur 5.1). Sammenlignes disse resultater med resultaterne for den generelle ungepopulation, ses den samme forskel blandt kønnene, hvor piger i højere grad end drenge oplever mental mistrivsel²⁹. Det skal dog bemærkes, at der i undersøgelsen af den generelle ungepopulation skelnes mellem drenge og piger opdelt på alder, hvorfor den nævnte forskel er baseret på gennemsnittet for 11- og 15-årige piger og drenge.

På tværs af anbringelsesformer er det tydeligt, at børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner oftere udviser mental mistrivsel sammenlignet med anbragte i slægts- og plejefamilier. På tværs af de fire anbringelses-typer er der ikke betydelig forskel på andelen af børn, der har en score i borderline-området. 67

Figur 5.1: Anbragte 11-17-årige og deres SDQ-score, pct.

²⁷ SDQ (Strengths and Difficulties Questionnaire) er et spørgeskemabaseret mål for børns og unges mentale styrker og svagheder på følgende fem områder: det følelsesmæssige, det adfærdsmæssige, det kammeratskabsmæssige, hyperaktivitet og prosocial adfærd. For hvert af de fem områder tildeles barnet en score, der indplacerer barnet på den tilhørende delskala. Pointene for de første fire områder lægges herefter sammen til et samlet mål for barnets styrker og svagheder (SDQ). På baggrund af barnets score er det muligt at vurdere, om barnets trivsel ligger hhv. inden for normalområdet, på grænsen til normalområdet (borderline) eller klart uden for normalområdet (abnormal).

²⁸ Ottosen et al., 2018: "Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018". VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

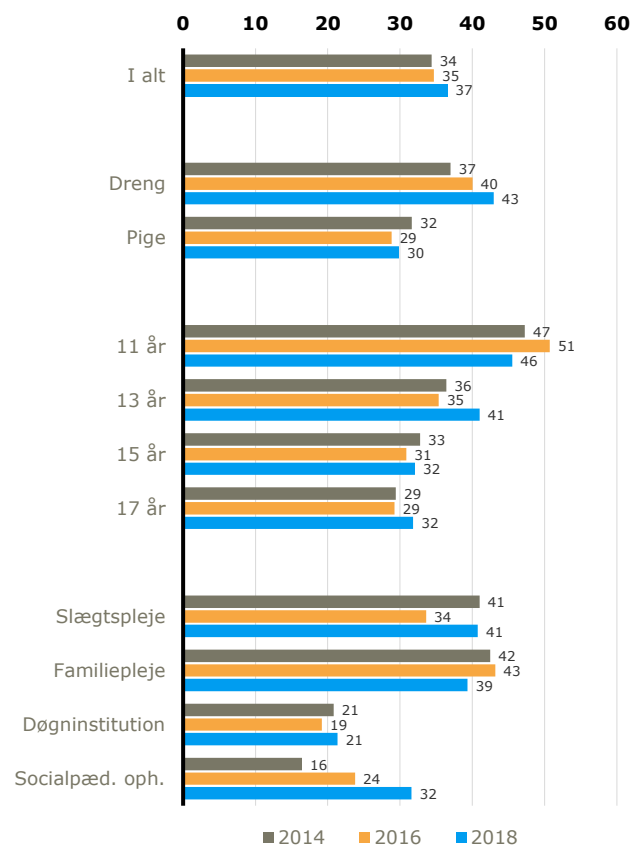
²⁹ Ottosen et al., 2018: "Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018". VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

pct. af de anbragte i slægts- og familiepleje har en SDQ-score inden for normalområdet, mens dette kun gælder for hhv. 47 og 49 pct. af de anbragte på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner. En forklaring på denne forskel kan være, at børn anbragt på institutioner har andre og flere udfordringer end anbragte børn og unge i slægts- eller familiepleje (jf. kapitel 3).

Omtrent samme tendens ses på tværs af anbringelseslængde. Blandt nyanbragte, dvs. børn og unge, der har boet på deres nuværende anbringelsessted i mindre end et år, er andelen med en SDQ-score inden for normalområdet markant lavere sammenlignet børn og unge, der har været anbragt i 5+ år. Der kan være flere forklaringer herpå. Det kan skyldes, at de anbragte trives bedre, jo længere tid de har været anbragt og dermed er faldet til og føler sig trygge, hvor de bor. En anden forklaring herpå kan være, at de børn, der har været anbragt det samme sted i mange år, i højere grad er anbragt i familie- eller slægtspleje, hvor trivslen generelt ligger højere.

De anbragte børn og unge er desuden blevet bedt om at vurdere deres livstilfredshed³⁰, der underbygger ovenstående resultater af de anbragtes mistrivsel. Her svarer kun 37 pct., at de har en høj livstilfredshed, hvilket er omtrent samme niveau som ved de to foregående målinger. Som ved SDQ-målingen ses det, at flere drenge (43 pct.) end piger (30 pct.) oplever høj livstilfredshed, ligesom børn og unge anbragt i slægtspleje og familiepleje har en højere livstilfredshed sammenlignet med børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner. Det skal dog bemærkes, at der siden 2014 er sket en markant stigning fra 16 til 32 pct. af børn og unge på socialpædagogiske opholdssteder, der oplever at have en høj livstilfredshed. Ses der på tværs af alder, bemærkes en tendens til, at livstilfredsheden falder, efterhånden som de anbragte børn og unge bliver ældre (figur 5.2). Denne udvikling ses også for den generelle ungepopulation³¹.

Figur 5.2 Anbragte 11-17-årige, der oplever en høj livstilfredshed, pct.

5.2 Helbred og motion

Et godt helbred er vigtigt for at kunne trives og deltage i hverdagsaktiviteter på lige fod med andre børn og unge, ligesom helbredsgener generelt kan være medvirkende til at forringe det enkelte barns livskvalitet.

³⁰ Livstilfredshed måles ved hjælp af Cantril's Ladder, hvor hvert barn skal vurdere sin aktuelle livstilfredshed på en skala fra 1 til 10. En score, der ligger mellem 0 og 5, karakteriserer en lav livstilfredshed, en score på 6-8 karakteriserer en middel tilfredshed, mens en score på 9-10 er udtryk for en høj livstilfredshed (Cantril, 1965).

³¹ Ottosen et al., 2018: "Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018". VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Godt fire ud af fem anbragte 11-17-årige synes selv, at deres helbred er godt eller virkelig godt. Dette har ikke ændret sig siden 2014. Drengene vurderer i højere grad end piger, at deres helbred er godt, ligesom børn og unge anbragt i hhv. slægts- og familiepleje har et bedre syn på deres eget helbred sammenlignet med børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner (figur B5.3 i bilag). Disse forskelle mellem køn og anbringelsestyper er i tråd med både SDQ-resultaterne og de anbragtes livstilfredshed i foregående afsnit.

Siden 2014 er andelen af overvægtige eller svært overvægtige anbragte børn og unge steget fra 18 til 24 pct. Specielt ser vi en stigning af de anbragte piger, som er overvægtige (figur 5.3). Denne udvikling modsvarer ikke udviklingen blandt ikke-anbragte børn og unge i samme aldersgruppe. Her har andelen af overvægtige og svært overvægtige børn og unge de seneste fire år ligget på et stabilt niveau på cirka 18 pct.³²

På tværs af de fire anbringelsesformer ses det, at børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner (hhv. 35 og 29 pct.) i højere grad lider af overvægt sammenlignet med børn og unge anbragt i slægts- eller familiepleje (hhv. 24 og 20 pct.) (figur 5.3).

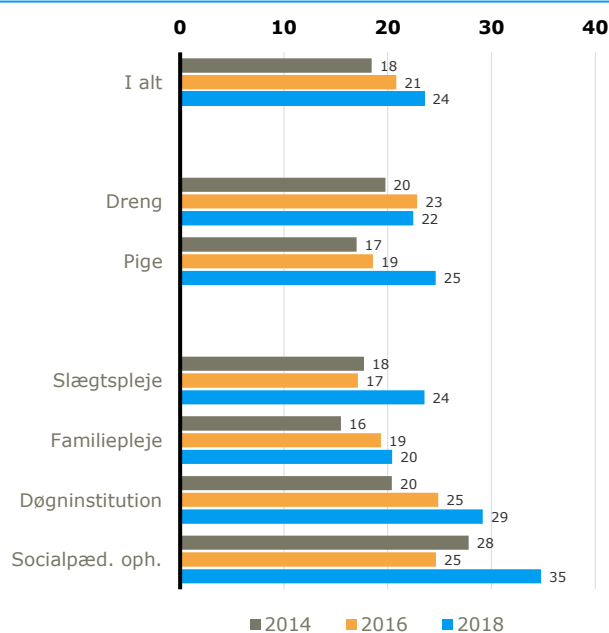
Over de seneste fire år ses der endvidere et fald i andelen af anbragte børn og unge, der ugentligt går til sport eller motion i deres fritid. I 2014 gjaldt dette for 66 pct., mens det i 2018 gør sig gældende for 60 pct. af de anbragte børn og unge (figur B5.5 i bilag).

5.3 Ensomhed og venskaber

Ensomhed kan defineres som det at mangle meningsfulde sociale relationer og samhørighed med andre og er en følelse, som næsten alle oplever på et tidspunkt i løbet af deres liv. International forskning har dog kunnet påvise, at hvis denne ensomhed bliver vedvarende, er det et langt mere alvorligt problem, der kan være bidragende til udviklingen af eksempelvis selvskadende adfærd, depression, skolefravald mv.^{33 34}

10 pct. af de anbragte børn og unge føler sig ofte ensomme. I 2014 lå dette på 14 pct., og der er dermed sket et mindre fald i andelen af ensomme anbragte 11-17-årige. Dobbelt så mange piger (14 pct.) som drenge (7 pct.) føler sig ensomme. Denne forskel stemmer overens med den generelle ungepopulation. For børn og unge generelt ses det desuden, at følelsen af ensomhed forstærkes med alderen³⁵. Selvom der også ses en svag tendens hertil blandt anbragte børn og unge, er denne

Figur 5.3: Anbragte 11-17-årige, der er overvægtige eller svært overvægtige, pct

³² Sundhedsdatastyrelsen, 2018: <http://esundhed.dk/sundhedsregistre/BDB/Sider/BDB01.aspx>.

³³ Vanhalst et al., 2018: "The Detrimental Effects of Adolescents' Chronic Loneliness on Motivation and Emotion Regulation in Social Situations". Journal of Youth and Adolescence, 47.

³⁴ Goosby et al., 2013: "Adolescent Loneliness and health in Early Adulthood". Social Inquiry Journal.

³⁵ Ottosen et al., 2018: "Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018". VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

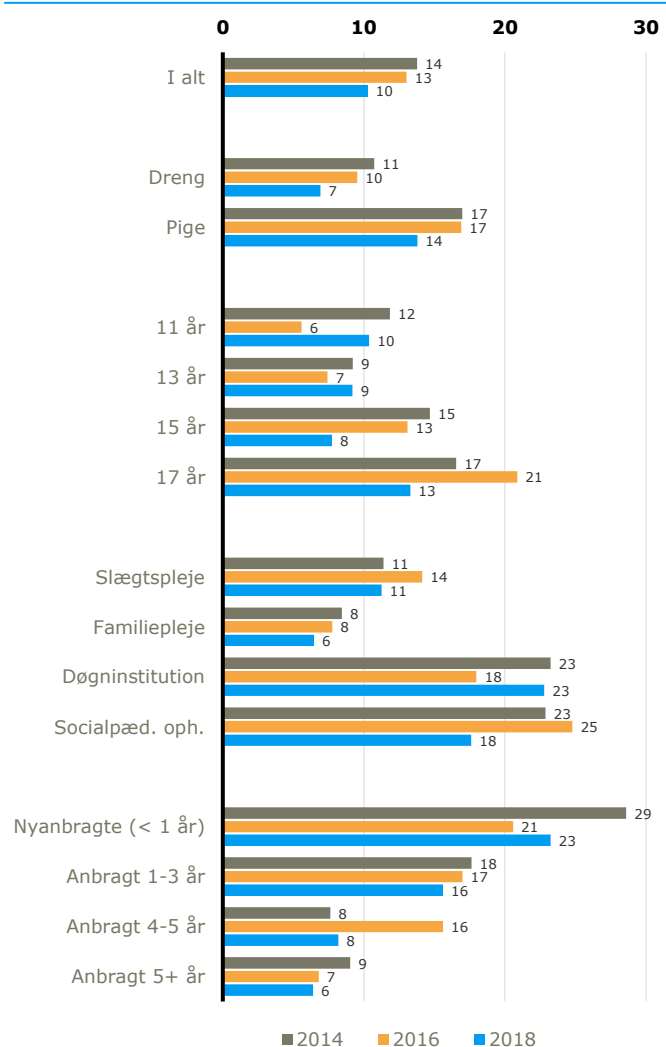
sammenhæng dog hverken markant eller entydig. Dette skyldes i høj grad, at faldet af andelen af ensomme netop er sket blandt de 15- og 17-årige.

Børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner (hhv. 18 og 23 pct.) oplever i højere grad at være ensomme sammenlignet med børn og unge anbragt i slægts- eller familiepleje (hhv. 11 og 6 pct.). Stilles der skarpt på udviklingen på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner, ses der en tendens til, at anbragte på døgninstitutioner i højere grad er ensomme sammenlignet med i 2016, mens børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder i mindre grad føler sig ensomme.

Blandt nyanbragte børn og unge føler hver femte sig ensom. Dette kan formentlig forklares med, at de for nylig har oplevet at blive taget ud af deres vante rammer og dermed nu skal opbygge nye netværk og relationer, samtidig med at de bor hos en ny familie eller på en ny institution. Over tid ses der dog en klar sammenhæng mellem, at andelen af anbragte børn og unge, der ofte eller meget ofte føler sig ensomme, falder i takt med anbringelsens varighed (figur 5.4).

Ensomhed kan som tidligere nævnt skyldes fraværet af nære relationer og venskaber, hvorfor det er relevant at undersøge sammenhængen mellem oplevelsen af ensomhed og omfanget af venskaber samt samværet med venner.

Figur 5.4: Anbragte 11-17-årige, der ofte eller meget ofte føler sig ensomme, pct

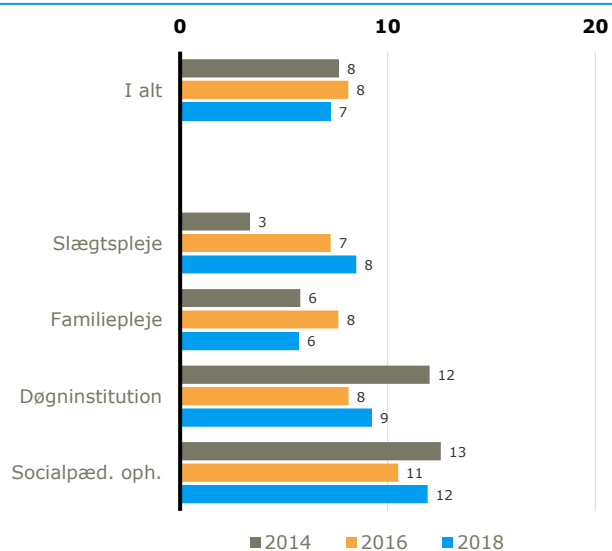
7 pct. af de anbragte børn og unge har kun én eller ingen venner, hvilket dermed betyder, at 93 pct. har to flere venner (figur 5.5). Udviklingen over tid indikerer ikke, at der ikke er en sammenhæng mellem antallet af venner og graden af ensomhed. Andelen af anbragte børn og unge, der kun har én eller få venner, har ligget stabilt gennem de seneste fire år. Stilles der skarpt på udviklingen for børn og unge anbragt i slægtspleje eller på døgninstitutioner, ses det, at der de seneste år har været en tendens til, at flere børn og unge i slægtspleje kun har én eller ingen venner, mens det modsatte gør sig gældende for de anbragte på døgninstitutioner.

50 pct. af de anbragte 11-17-årige fortæller, at de meget sjældent er hjemme hos deres venner eller har venner med hjem. Her er der i løbet af de seneste fire år sket en stigning, hvor dette kun gjorde sig gældende for 44 pct. i 2014. Der er sket en stigning på tværs af alle anbringelsesformer, men særligt er der

sket en stigning blandt børn anbragt i slægtspleje og på døgninstitutioner (figur B5.7 i bilag). Blandt den generelle børne- og ungepopulation inden for samme alder ses samme tendens. Her har man dog ligeledes set en tendens til, at børnene og de unge i højere grad har samvær gennem virtuelle fællesskaber³⁶. De anbragte børn og unge er ikke blevet spurgt ind til virtuelle fællesskaber, men det kan være en af forklaringerne på, hvorfor indeværende undersøgelse viser, at færre er ensomme, på trods af at flere anbragte børn og unge sjældent bruger deres fritid sammen med deres venner.

I modsætning til ovenstående udvikling ses der en tendens til, at de anbragte børn og unge i højere grad oplever, at deres anbringelsessted hjælper dem med at få nye venner. I 2016 oplevede 59 pct., at anbringelsesstedet i nogen eller i høj grad hjalp dem med at få nye venner, mens dette tal i 2018 er steget til 66 pct. (figur B5.8 i bilag).

Figur 5.5: Anbragte 11-17-årige, der har én eller ingen venner, pct.

³⁶ Ottosen et al., 2018: "Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018". VIVE – Det nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

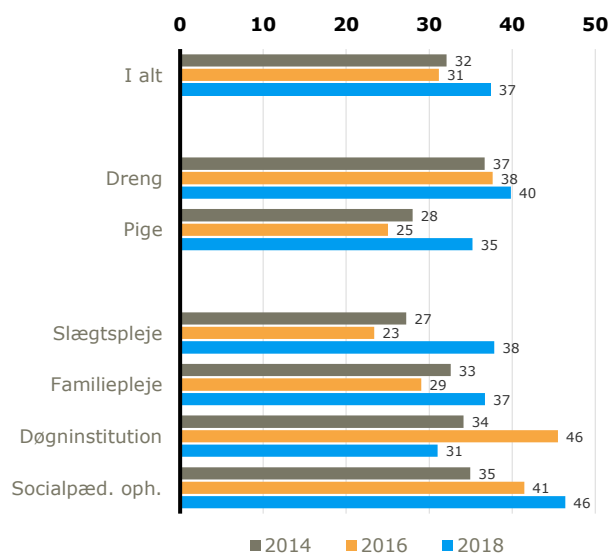
6. TRIVSEL I SKOLEGANG

Anbragte unge står ved afslutningen af folkeskolen med et dårligere afsæt end ikke-anbragte unge. Dette ses både i form lavere karakterer og markant færre, der tager folkeskolens afgangseksamen³⁷. Det er derfor yderst relevant at følge op på, hvordan de anbragte børn og unge oplever det at gå i skole både rent fagligt og socialt. Langt størstedelen af de anbragte børn og unge kan lide deres skole, de føler sig motiveret af deres lærere, ligesom et flertal af de anbragte børn og unge selv synes, at de klarer sig fagligt godt. Sammenlignet med både niveauet i 2016 og den generelle børne- og ungepopulation modtager en større andel af de anbragte børn og unge støtte- eller specialundervisning. Om dette er en positiv eller negativ udvikling kan dog være svært at sige, da en stigning kan være udtryk for, at de anbragte børn og unge klarer sig dårligere i skolen, ligesom det også kan indikere, at flere børn og unge nu får den hjælp og støtte, de har behov for. En forholdsvis stor andel af de anbragte børn og unge oplever dog problemer i skolen i form af at blive holdt udenfor, koncentrationsbesvær, konflikter med lærere og kammerater, ligesom en del har pjækket fra skole. Disse problemer ses særligt blandt børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner.

6.1 Forhold relateret til skolegang

I 2018 går 70 pct. af de adspurgte børn og unge i en almen grundskole³⁸ (figur B6.1 i bilag). Dette gør sig i højere grad gældende for piger (77 pct.) end drenge (64 pct.). Særligt børn og unge, der er anbragt i enten slægts- eller familiepleje, går i almen grundskole (hhv. 82 og 78 pct.). Det er mindre hyppigt at børn og unge, der er anbragt på et socialpædagogisk opholdssted eller en døgninstitution går i almen grundskole (hhv. 50 og 37 pct.). Denne forskel er ikke overraskende, da børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner i højere grad lider af en form for psykisk, kognitiv eller fysisk funktionsnedsættelse, som kan vanskeliggøre en almindelig skolegang³⁹, ligesom en del af disse børn og unge må forventes at være indskrevet på interne skoler under deres anbringelse. Blandt de nyanbragte, dvs. børn og unge, der har boet på deres nuværende anbringelsessted i mindre end et år, går færre i en almen grundskole, end blandt dem der har været anbragte i flere år. Dette kan forklares ved, at flere af de nyanbragte er anbragt på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner, hvor anbringelsen i gennemsnit er kortere end andre typer⁴⁰.

Figur 6.1: Anbragte 11-17 årige, der får støtte- eller specialundervisning i skolen, pct.

³⁷ KL, 2018. "Udsatte børn - Nøgletal 2018" (Tema 1: Kommunale indsatser til udsatte børn og unge).

³⁸ Inkluderet i "almen grundskole" er: folkeskoler, heldagsskoler, privatskoler, kostskoler og efterskoler.

³⁹ Mette Laustsen, 2018. "Anbragte unge med psykiske vanskeligheder". Notat, VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

⁴⁰ KL, 2018. "Udsatte børn - Nøgletal 2018" (Tema 1: Kommunale indsatser til udsatte børn og unge).

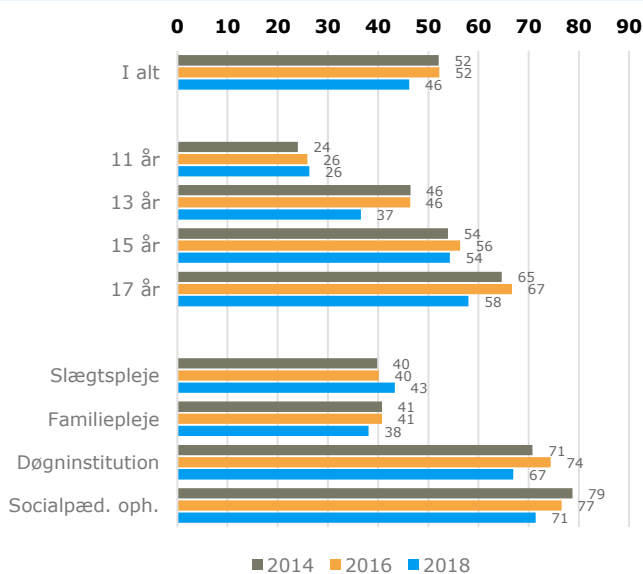
Med regeringens sociale 2020-mål er der blevet sat fokus på, at udsatte børn og unges faglige niveau i folkeskolen skal forbedres, og dette kan eksempelvis opnås gennem støtte- og specialundervisning.

En forholdsvis stor andel af de anbragte børn og unge modtager støtte- eller specialundervisning. 37 pct. af de anbragte 11-17-årige modtager støtte- eller specialundervisning (figur 6.1), mens dette gælder for omtrent 9 pct. af de 11-15-årige i den generelle børne- og ungepopulation⁴¹. Over de seneste to år er andelen af anbragte børn og unge, der modtager specialundervisning og støtte, steget fra 31 i 2016 til 37 pct. i 2018, og det bemærkes, at denne stigning særligt har fundet sted blandt de anbragte piger. Tilsvarende ses en markant stigning blandt børn og unge anbragt i slægtspleje fra 23 pct. i 2016 til 38 pct. i 2018, mens der modsat er sket et fald i andelen af børn på døgninstitutioner, der modtager støtte eller specialundervisning (46 pct. i 2016 til 31 pct. i 2018). Det kan være svært at vurdere, hvorvidt en stigning eller et fald i andelen af børn og unge, der modtager støtte eller specialundervisning, indikere en positiv eller negativ udvikling. Dette skyldes, at en stigning kan være foranlediget af, at de anbragte børn og unges faglige forudsætninger er blevet forværret, ligesom at det også kan være et tegn på, at en større andel af de anbragte børn og unge nu får den korrekte hjælp, hvorved deres faglige niveau på sigt potentielt vil hæves. Uanset hvad, er ændringerne værd at bemærke.

Siden 2014 er der sket et mindre fald fra 52 til 46 pct. af de anbragte børn og unge, der har oplevet to eller flere skoleskift (figur 6.2). Dette er dog stadig en forholdsvis stor andel, særligt når dette tal sammenlignes med den generelle ungepopulation, hvor det samme gælder for omtrent 17 pct. af 11-15-årige ikke-anbragte børn og unge. Fokuseres der på den positive udvikling over tid, tyder det dog på, at det går den rette vej, og en mulig forklaring herpå kan være, at der gennem de seneste år er kommet et øget fokus på, at de børn og unge så vidt muligt anbringes i deres hidtidige nær-områder⁴².

Som det må forventes, øges antallet af oplevede skoleskift med børnenes alder. Ligeledes er antallet af skift højere blandt børn og unge, som er anbragt på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner (hhv. 71 og 67 pct.) end i slægts- el. familiepleje (43 og 38 pct.). Forskellen her mellem de forskellige anbringelsesformer er ikke overraskende og skyldes formentlig, at anbringelser på døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder oftere er akutte, hvorfor det ikke altid er muligt at anbringe barnet i dets nærområde eller tæt herpå. Selvom et skoleskift kan være godt for det enkelte barns daglige trivsel – f.eks. hvis barnet skifter fra en skole, hvor barnet har oplevet mob-

Figur 6.2: Anbragte 11-17-årige, der har skiftet skole to eller flere gange, pct.

⁴¹ Ottosen et al., 2018: "Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018". VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

⁴² KL, 2015: "Mere forskning - tak", <http://www.kl.dk/Menu---fallback/Kronik-Mere-forskning--tak-id174319/>

ning, kan det betyde mangelfuld læring og forværrede uddannelses- og livsforventninger på længere sigt, og dette gør sig især gældende, hvis skoleskift sker gentagne gange i løbet af skoletiden.⁴³

6.2 Trivsel og fravær

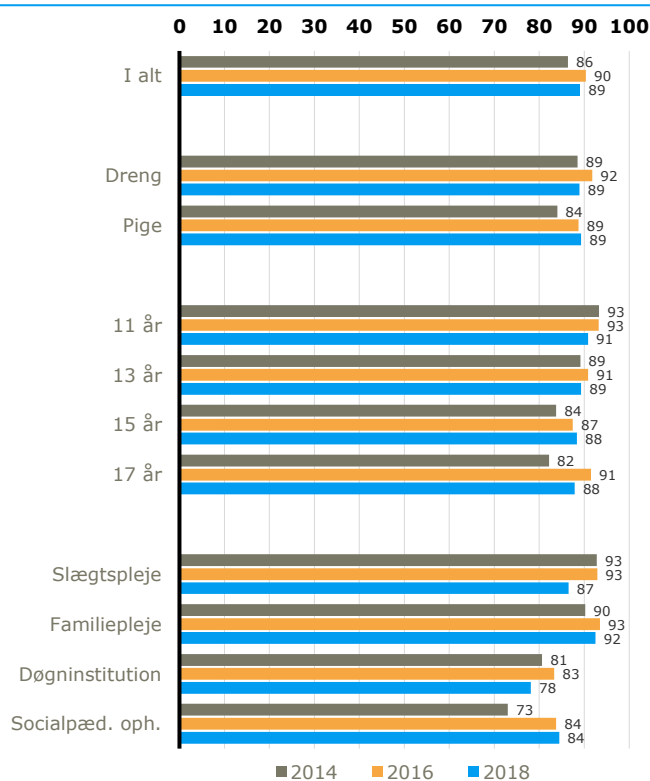
Anbragte børn og unge bruger, som alle andre børn i samme alder, en stor del af deres liv i skolen. Det er derfor relevant at undersøge, hvordan de trives her. 89 pct. af de adspurgte indikerer en moderat eller høj grad af tilfredshed med deres skole, dvs. at de synes, at deres skole er 'nogenlunde', eller at de 'virkelig godt' kan lide den (figur 6.3). Niveauet for skoletilfredshed er næsten konstant over tid. Tallet er højest blandt de anbragte i familiepleje (92 pct.), mens de børn og unge, der bor på døgninstitutioner, oplever den laveste skoletilfredshed (78 pct.).

Mange af de anbragte har udtrykt, at de har haft problemer med at føle sig udenfor, har problemer med koncentrationsbesvær eller har oplevet konflikter i skolen. I 2018 har 46 pct. inden for det seneste år oplevet at være kedede af det og holdt sig for sig selv i skolen (figur B6.4 i bilag). En langt større andel piger end drenge (hhv. 56 og 37 pct.) har denne oplevelse. Ligeledes er det en oplevelse, som flere børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner har (hhv. 58 og 56 pct.) sammenlignet med børn og unge anbragt i slægts- eller familiepleje (hhv. 39 og 43 pct.).

Næsten halvdelen af de adspurgte anbragte børn og unge (45 pct.) svarer, at de over det seneste år har oplevet at have konflikter med deres skolekammerater (figur B6.6 i bilag). Tilsvarende har knap en tredjedel (31 pct.) af de anbragte børn og unge oplevet at have konflikter med deres lærere, hvor dette gælder for flere drenge (36 pct.) end piger (26 pct.). Derudover har flere børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner oplevet konflikter med lærere (hhv. 49 og 41 pct.) sammenlignet med børn og unge anbragt i slægts- og familiepleje (hhv. 21 og 28 pct.) (figur B6.7 i bilag).

72 pct. af anbragte 11-17-årige har aldrig prøvet at pjække fra skole, og yderligere 12 pct. fortæller, at de kun har pjækket i få timer (figur B6.8 i bilag). Ikke overraskende ses det, at andelen af børn, der har prøvet at pjække, stiger med alderen, og samme aldersaspekt gør sig ligeledes gældende

Figur 6.3: Anbragte 11-17 årige, der synes nogenlunde om eller kan virkelig godt lide skolen, pct.

⁴³ Rikke Fuglsang Olsen og Christopher J. Montgomery, 2017. "Tidligere anbragte og uddannelsessystemet." Notat, VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

⁴⁴ Egmont Fonden, 2017. "Vi kan godt! Styrk anbragte børns læring og livsduelighed". Egmont Rapporten 2017.

blandt børn og unge generelt⁴⁵. Størstedelen af de børn og unge, der er anbragt i slægts- og familiepleje (hhv. 74 og 81 pct.), har aldrig pjækket, mens andelen, der aldrig har pjækket, er markant lavere for børn og unge anbragte på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner (hhv. 52 og 46 pct.). Disse børn har altså en større tendens til at pjække fra skole, og ses dette resultat i sammenhæng med ovenstående afsnit, kan forklaringen herpå formentlig være, at børn og unge anbragt på institutioner netop i mindre grad er glade for at gå i skole, ligesom de i højere grad har konflikter med deres lærere og klassekammerater.

6.3 Faglighed

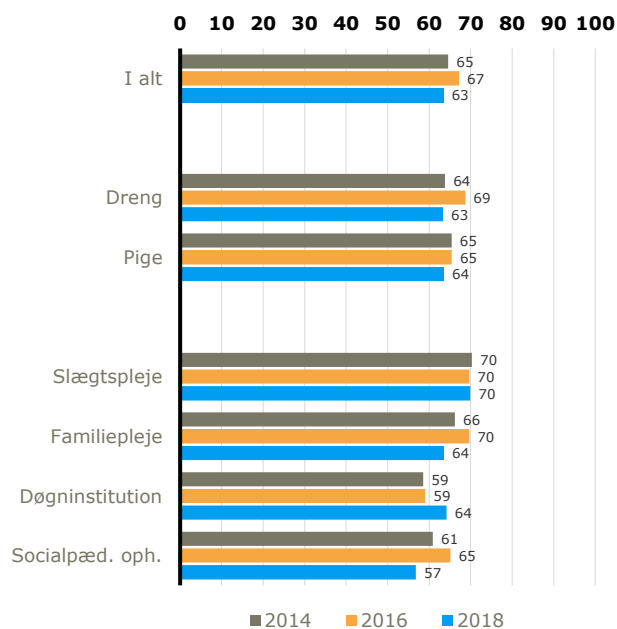
Børn og unges oplevelse af egne faglige evner er en central indikator for deres faglige trivsel og dermed deres sandsynlighed for at fortsætte i uddannelse.

63 pct. af de adspurgte anbragte børn og unge synes selv, at de klarer sig godt eller virkelig godt i skolen, hvilket er på omtrent samme niveau som ved de to foregående undersøgelser (figur 6.4). Til sammenligning oplever omtrent 69 pct. af de 11-15-årige i den generelle børne- og ungepopulation det samme⁴⁶. Der er dermed ikke særlig stor forskel mellem børn og unge generelt og de anbragte børn og unge. I denne undersøgelse har det ikke været muligt at sammenligne de anbragte børn og unges egen vurdering med deres karakterer for at vurdere, om de har en realistisk opfattelse af deres egen faglige kunnen, men i en analyse udført blandt 15-årige i den generelle ungepopulation har det vist sig, at disse har et relativt realistisk billede af deres egne evner⁴⁷. En analyse foretaget af KL⁴⁸ har dog samtidig vist, at anbragte børn og unge generelt ligger

omtrent to karakterer lavere end øvrige børn og unge. Det kan derfor tyde på, at anbragte børn og unge enten har et mindre realistisk billede af egne faglige evner, eller at besvarelsen af dette spørgsmål primært er foretaget af de børn og unge, som allerede klarer sig forholdsvis godt i skolen. På tværs af anbringelsesformer svinger de anbragte børn og unges oplevelse af at klare sig godt fra 70 pct. blandt anbragte i slægtspleje ned til 57 pct. blandt anbragte på socialpædagogiske opholdssteder.

Der tegnes et positivt og stabilt billede af den rolle, lærerne spiller for de anbragte børn og unges lyst til læring. En stor andel anbragte børn og unge (73 pct.) har oplevet, at deres lærere giver dem lyst til at lære mere (figur B6.10 i bilag). Der er stort set ingen forskel i de oplevelser mellem de forskellige køns-, alders- eller anbringelsesgrupper og heller ikke over tid, hvor 70 pct. i 2014 og 74 pct. i 2016 sagde det samme.

Figur 6.4: Anbragte 11-17-årige, der synes, at de klarer sig godt eller virkelig godt i skolen, pct.

⁴⁵ Ottosen et al., 2018: "Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018". VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

⁴⁶ Ottosen et al., 2018: "Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018". VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

⁴⁷ Ottosen et al., 2018: "Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018". VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

⁴⁸ KL, 2018, "Udsatte børn – Nøgletal 2018" (Tema 1: Kommunale indsatser til udsatte børn og unge).

6.4 Fremtidsudsigter

Med mange sociale og læringsmæssige udfordringer møder mange anbragte børn og unge flere barrierer til videre uddannelse end de fleste andre børn⁴⁹. Blandt alle anbragte svarer 64 pct., at de efter 9. eller 10. klasse skal i uddannelse, 7 pct. at de skal i arbejde, og 28 pct. at de ikke ved, hvad de skal (se figur B6.11 i bilag). Blandt dem, der forventer at komme i uddannelse, svarer lidt over halvdelen, at de skal i gang med en praktisk uddannelse, og lidt færre, at de skal tage en boglig uddannelse (hhv. 34 og 30 pct. af den samlede gruppe af anbragte børn).

Som man vil forvente, bliver børnene mere sikre på, hvad de skal efter skolen, i takt med at de bliver ældre, men der er dog alligevel en betydelig gruppe af de unge, der står overfor at færdiggøre folkeskolen, som ikke ved, hvad de skal efter endt skolegang. I 2018 svarer 26 pct. af de anbragte 15-årige og 18 pct. af de 17-årige, at de er usikre på, hvad de skal, når de er færdige i folkeskolen. Det er stigning siden 2016, hvor hhv. 18 og 11 pct. af de samme aldersgrupper svarede, at de ikke vidste, hvad de skulle efter skolen.

Sammenlignes ovenstående resultater med den generelle ungepopulation, ses der betydelige forskelle på de 15-åriges planer efter folkeskolen. Blandt unge generelt planlægger 70 pct. at tage en boglig uddannelse, mens kun 12 pct. forventer at tage en praktisk uddannelse, og 8 pct. fortsat ikke ved, hvad de skal, når de forlader folkeskolen. Kun 2 pct. forventer, at de skal ud at finde et arbejde direkte efter folkeskolen, mens de resterende 8 pct. har besvaret spørgsmålet med "Andet"⁵⁰. Blandt de anbragte 15-årige er der som tidligere nævnt en markant større andel (26 pct.), der endnu ikke ved, hvad de skal, når de afslutter folkeskolen. 30 pct. planlægger, at de skal fortsætte på en gymnasial uddannelse, mens 37 pct. vil tage en praktisk uddannelse. De resterende 7 pct. har svaret, at de vil finde et arbejde og tjene penge.

⁴⁹ Olsen og Montgomery, 2017 (se forrige note).

⁵⁰ Ottosen et al., 2018: "Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018". VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

7. RUSMIDLER OG KRIMINALITET

Anbragte børn og unges adfærd i forhold til rygning, alkohol og stoffer er mere risikofyldt end andre børn og unges⁵¹. Indeværende undersøgelse viser dog, at anbragte børn og unges adfærd er blevet mindre risikofyldt over tid. Sammenlignet med 2014 er der nu færre anbragte børn og unge, som har prøvet at ryge, drikke alkohol, ryge hash eller indtage hårdere stoffer. På alle disse parametre med undtagelse af at ryge ses samme udvikling for den generelle ungepopulation. Ligeledes er der et fald i andelen af anbragte børn og unge, der har prøvet at begå kriminalitet.

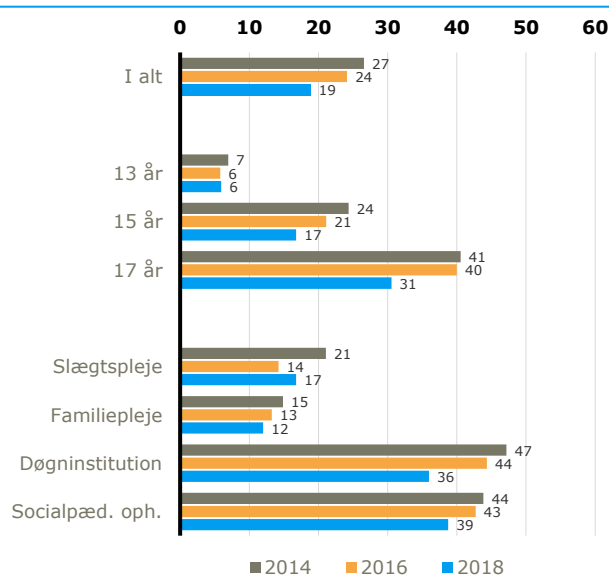
7.1 Rusmidler og risikoadfærd

Børn og unges indtagelse af rusmidler kan være et tegn på mistrivsel samt delvise årsager til anbringelse. Det er derfor relevant at følge op på de anbragte børn og unges adfærd i forhold til rusmidler.

Andelen af anbragte børn og unge, der har prøvet at ryge, er siden 2014 faldet fra 48 pct. til 42 pct. (figur B7.1 i bilag). Dette er en interessant udvikling, da den ikke modsvarer udviklingen i den generelle ungegruppe. Her er der fra 2013 til 2017 sket en stigning i rygning blandt ungepopulationen⁵². Rygning forekommer i stigende grad blandt de ældste anbragte unge. Blandt 17-årige anbragte unge har 65 pct. prøvet at ryge, mens dette kun gælder for 13 pct. af de 11-årige. Samtidig optræder der på tværs af anbringelsestyper en stor variation i rygevaner. For børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner har hhv. 59 og 55 pct. prøvet at ryge mod 34 og 37 pct. af børn og unge anbragt i hhv. slægtspleje og familiepleje. Det kan give en indikation om, at børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner udøver en mere risikofyldt adfærd.

I forhold til alkohol ses det ligeledes, at færre af de anbragte børn og unge har prøvet at drikke alkohol. I 2014 havde 73 pct. prøvet at drikke alkohol, mens dette i 2018 er faldet til 68 pct. (figur B7.2 i bilag). Specielt blandt børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder er der sket en stor udvikling. Her var der i 2014 84 pct., der havde prøvet at drikke alkohol, mens dette i 2018 gælder for 72 pct. Samme tendens ser vi også for børn og unge anbragt i familiepleje eller på døgninstitutioner, om end i mindre grad. Som vi så det ift. spørgsmålet om rygning, er der også her et alders aspekt, hvor 26 pct. af de 11-årige har drukket alkohol, mens 90 pct. af de 17-årige anbragte unge har prøvet at drikke alkohol. Denne sammenhæng mellem alder og alkoholforbrug er forventelig og ses ligeledes blandt børn og unge generelt⁵³.

Figur 7.1: Anbragte 13-17-årige, der har prøvet at ryge hash, pct

⁵¹ Lausten, M. et al. (2013): "Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer". København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

⁵² Se <https://www.cancer.dk/forebyg/undga-roeg-og-rygning/fakta-om-rygning/unges-rygevaner/>. Det skal dog fremhæves, at denne stigning dækker over en bredere aldersgruppe, nemlig de 16-24-årige.

⁵³ Ottosen et al., 2018: "Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018". VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

I 2018 har 19 pct. af de anbragte 13-17-årige prøvet at ryge hash. Også her er der de sidste fire år sket en positiv udvikling, da der i 2014 var 27 pct. af de unge, der havde prøvet at ryge hash (figur 7.1). Ikke overraskende stiger andelen af børn og unge, der har prøvet at ryge hash, med alderen. Igen er der på tværs af anbringelsesformer en vis variation. Hhv. 17 pct. og 12 pct. af børn og unge anbragte i hhv. slægtspleje og familiepleje har prøvet at ryge hash. For børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner gælder dette for hhv. 39 pct. og 36 pct.

Kun 9 pct. af de adspurgte 13-17-årige har prøvet andre stoffer end hash (figur B7.4 i bilag). Dette er en positiv udvikling siden 2014, hvor den tilsvarende andel udgjorde 18 pct. Igen forekommer der et alders aspekt, hvor 6 pct. af de 13-årige har taget andre stoffer end hash mod 31 pct. af de 17-årige anbragte unge. Siden 2014 er andelen af anbragte 17-årige, der har prøvet at tage hårde stoffer, faldet fra 41 pct. til 31 pct. Dette peger dermed i retning af, at de anbragte unge i lavere grad kommer ud i stofmisbrug.

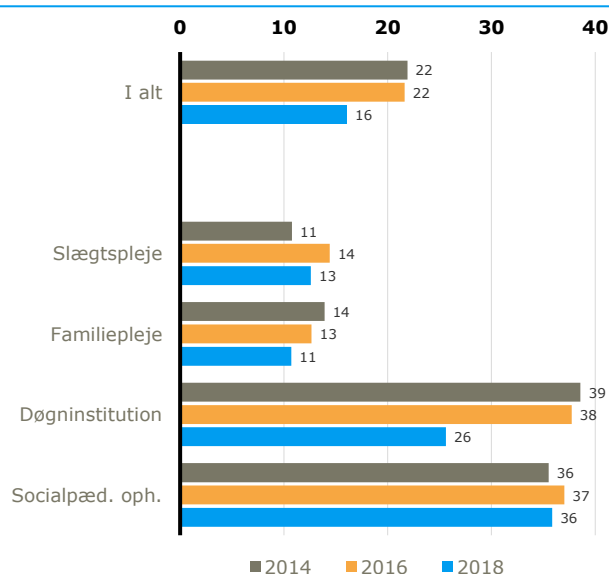
7.2 Kriminalitet

Der ses ofte en sammenhæng mellem kriminalitet og familieforhold, hvorved anbragte børn og unge vil være særligt udsatte i forhold til at komme ind på en kriminel løbebane⁵⁴. Undersøgelsen viser dog, at anbragte børn og unge i mindre grad begår kriminalitet sammenlignet med tidligere. Samme udvikling ses blandt børn og unge generelt⁵⁵.

16 pct. af de anbragte børn og unge har prøvet at stjæle, hvilket dermed er en positiv udvikling siden 2014, hvor dette gjaldt for 22 pct. Der ses i 2018 ingen forskel mellem drenge og piger, men siden 2016 er der færre drenge, der har prøvet at stjæle. På tværs af de fire anbringelsesformer er der variation. 36 pct. af børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder har prøvet at stjæle. Dette er lidt flere end på de andre anbringelsesformer, hvor mellem 26 og 11 pct. fortæller, at de har prøvet at stjæle (figur 7.2).

Af de anbragte 13-17-årige har 25 pct. prøvet at true eller tæve andre (figur B7.7 i bilag). Ikke overraskende har piger i mindre grad prøvet at true eller tæve andre (17 pct.) sammenlignet med drenge (32 pct.). Færre børn og unge anbragt i slægts- eller familiepleje (20 og 18 pct.) har prøvet at true eller tæve andre sammenlignet med børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner (48 og 39 pct.).

Figur 7.2: Anbragte 13-17-årige, der har prøvet at stjæle. pct.

⁵⁴ Dette fremhæves under Det kriminalpræventive Råds notat om familiestøtte: <https://www.dkr.dk/tidlig-forebyggelse/familiestoeette/>.

⁵⁵ Jf. Justitsministeriets forskningskontor (2018), Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2001-2014. (<http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2015/B%C3%B8rn%20og%20unge%202014.pdf>).

BILAG A – METODE OG DATAGRUNDLAG

Undersøgelsens datagrundlag

Trivselsundersøgelsen bygger på spørgeskemabesvarelser indsamlet i foråret 2018 blandt anbragte børn og unge i aldersgrupperne 11, 13, 15 og 17 år. Undersøgelsen er suppleret med data indsamlet i forbindelse med de to foregående trivselsundersøgelser, der blev gennemført i hhv. 2014 og 2016.

Pr. 31. december 2017 var i alt 11.834 0-17-årige anbragt uden for hjemmet, hvoraf i alt 4.442⁵⁶ var inden for ovennævnte aldersgrupper. En repræsentativ stikprøve på i alt 2.503 ud af de 4.442 børn og unge blev udtrukket til deltagelse i undersøgelsen, hvoraf i alt 1.301 (52 pct.) enten helt eller delvist besvarede spørgeskemaet. Af de 1.301 besvarelser har i alt 417 deltaget i både 2014 og 2016, mens 454 af respondenter i 2018 også har deltaget i undersøgelsen i 2016.

Nettostikprøven er udtrukket som en aldersstratificeret stikprøve, hvilket vil sige, at der er udtrukket lige mange børn og unge i hver af de fire aldersgrupper. Da antallet af anbragte børn og unge stiger med alderen, betyder dette, at de ældste aldersgrupper er underrepræsenteret i stikprøven. Vi har derfor valgt at aldersvægte alle rapportens analyser således, at besvarelserne er repræsentative for fordelingen af anbragte 11-17-årige generelt.

Dataindsamlingen

Dataindsamlingen er foretaget af Danmarks Statistik og i praksis foregået ved, at alle børn og unge i nettostikprøven har modtaget et brev, der beskriver, at de er blevet udtrukket til deltagelse i trivselsundersøgelse 2018. Alle voksne, både forældre og de voksne på anbringelsesstedet, omkring de adspurgte børn og unge er ligeledes blevet informeret om undersøgelsen. De 11- og 13-åriges forældre har haft mulighed for at afslå deltagelse på barnets vegne, mens de 15- og 17-årige selv har skullet beslutte, om de ønskede at deltage i undersøgelsen eller ej. I alt har 628 nægtet at deltage i undersøgelsen.

Dataindsamlingen er tilpasset respondenternes alder og er derfor foregået som både besøgsinterviews og webbesvarelser.

De 11-13-årige har besvaret spørgeskemaet som besøgsinterviews, hvor en interviewer fra interviewkorpset har besøgt hvert af de deltagende børn på anbringelsesstedet. Barnet har fået læst spørgsmålene højt, og intervieweren har stået for at indføre barnets svar i skemaet.

De 15-17-årige er blevet tilbudt at besvare spørgeskemaet over internettet, men såfremt de efter modtagelse ikke har besvaret spørgeskemaet, er de blevet tilbudt, at de på samme vis som de 11-13-årige kan deltage i undersøgelsen ved et besøgsinterview.

Undersøgelsens baggrundsvARIABLE

Gennem hele rapporten har vi opdelt besvarelserne på en række baggrundsvARIABLE. Disse VARIABLE er køn, aldersgrupper, anbringelsesformer og anbringelseslængde på det for undersøgelsestidspunktet nuværende anbringelsessted.

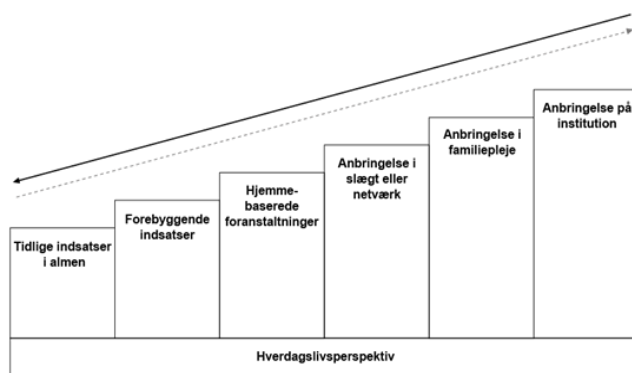
Inddelingen på alder og køn er valgt, da mange almene udviklingsbetingelser er alders- og kønsbestemte for børn og unge generelt, mens inddelingen på anbringelsesformer er valgt, da der er stor forskel på rammerne for de forskellige anbringelsesformer.

⁵⁶ Jf. Statistikbankens tabel: "ANBAAR1: Anbragte børn og unge pr. 31. december (erstatte BU02B) efter anbringelsessted, alder og køn".

I inddelingen af anbringelsesformer har vi valgt at følge indsatsstrappens inddeling⁵⁷, hvor trappens seks trin netop illustrerer graden af indgriben i barnets/den unges og familiens hverdag, og dermed hvor langt fra et almindeligt hverdagsliv det anbragte barn befinder sig. De tre nederste trin dækker over de tidligste typer af indsatser, der kan gives, inden barnet anbringes, men de tre øverste trin dækker over forskellige former for anbringelser⁵⁸.

Indsatsstrappens øverste trin og dermed den mest indgribende anbringelsesform dækker over forskellige former for institutionsanbringelse. I stedet for udelukkende at se på alle institutionsanbragte som en samlet anbringelsesform har vi her valgt at skelne mellem at være anbragt på hhv. socialpædagogiske opholdssteder og på døgninstitutioner. Denne skelnen er valgt, da der gennem en periode har været et øget fokus på netop socialpædagogiske opholdssteder. Det næstøverste trin og den tredje anbringelsesform er anbringelse i familiepleje, mens rapportens fjerde anbringelsesform bygger på det tredjeøverste trin på indsatsstappen, anbringelse i slægts- eller netværkspleje. I rapporten dækker sidstnævnte anbringelsesform dog udelukkende over børn og unge anbragt i slægtspleje, hvorfor den også er navngivet således. Dettens skyldes, at der i spørgeskemaet udelukkende skelnes mellem at bo hos en plejefamilie, man er i familie med og en plejefamilie, man ikke er i familie med, og det er dermed ikke muligt at adskille familiepleje og netværkspleje. Dermed skelnes der i rapporten mellem fire anbringelsesformer: slægtspleje, familiepleje, socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner.

Figur A.1: Illustration af indsatsstappen

En mindre del (56 personer) af de anbragte har desuden været anbragt i andre typer af anbringelsesformer (kostskole, efterskole eller andet sted), men af hensyn til beskyttelse af disse respondents persondataoplysninger har det været nødvendigt at sortere dem fra.

Endelig har vi valgt at opgøre de anbragte børn og unges besvarelser i forhold til, hvor længe de på interviewtidspunktet har været anbragt det sted, hvor de bor. Denne baggrundsvariabel er valgt, da anbringelseslængden i visse tilfælde kan have betydning for det anbragte barns og unges trivsel.

Centrale karakteristika for stikprøven

I tabellen nedenfor ses en række centrale karakteristika for stikprøven, der dermed giver et billede af, hvem de anbragte børn og unge i trivselsundersøgelsen er. Her ses det bl.a., at der er en ligelig fordeling af drenge og piger, og at ni ud af ti af de anbragte børn og unge i undersøgelsen har dansk oprindelse. Det ses endvidere, at størstedelen af de anbragte børn og unge kommer fra brudte familier, og at der i løbet af de seneste fire år er sket en stigning i andelen af børn og unge, hvis forældre ikke bor sammen. Ses der på de 11-17-åriges gennemsnitsalder ved første anbringelse, ses der en tendens til, at denne siden 2016 er faldet.

Størstedelen af de anbragte børn og unge i stikprøven er anbragt i familiepleje, og der tegner sig et billede af, at der i løbet af de sidste fire år er sket et skift mod, at flere anbringes i familiepleje,

⁵⁷ Indsatsstappen stammer fra Socialstyrelsen. Se bl.a. <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/socialstyrelsens-viden/indsatsstrappens-udgiftsmodel>.

⁵⁸ Socialstyrelsen, 2018: Ny model for beregninger af udgifter på børneområdet, lokaliseret på <https://socialstyrelsen.dk/nyheder/2018/ny-model-til-beregninger-af-udgifter-pa-borneområdet>.

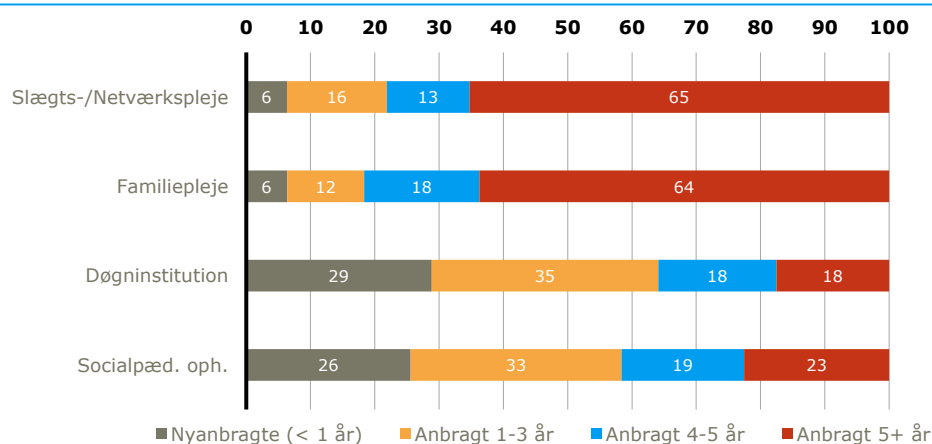
mens der er sket et fald i andelen af børn og unge, der anbringes på døgninstitutioner. Blandt anbragte i slægtspleje og på socialpædagogiske opholdssteder har der ikke været betydelige ændringer over tid. Omtrent halvdelen af de anbragte børn og unge har været anbragt det samme sted i mere end fem år. Sammenholdes anbringelsesvarighed og anbringelsesform (figur A1.2) ses det, at børn og unge anbragt i slægts- og familiepleje i langt højere grad end børn og unge anbragt på socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner oplever at være anbragt det samme sted i fire år eller derover.

Tabel A.1: Centrale karakteristika for stikprøven

		2014	2016	2018
	Barnet			
	Dreng	52 pct.	51 pct.	51 pct.
	Forældre bor sammen	63 pct.	65 pct.	69 pct.
	Alder v. første anbringelse	7,1 år	7,1 år	6,1 år
	Etnisk oprindelse			
	Dansk oprindelse	91 pct.	91 pct.	90 pct.
	Indvandrere/efterkommere	9 pct.	9 pct.	10 pct.
	Anbringelsesform			
	Slægtspleje	13 pct.	12 pct.	11 pct.
	Familiepleje	53 pct.	54 pct.	65 pct.
	Døgninstitution	19 pct.	18 pct.	11 pct.
	Socialpædagogisk opholdssted	15 pct.	16 pct.	14 pct.
	Anbringelsesvarighed			
	Nyanbragt (< 1 år)	14 pct.	15 pct.	11 pct.
	Anbragt 1-3 år	26 pct.	25 pct.	18 pct.
	Anbragt 4-5 år	15 pct.	18 pct.	18 pct.
	Anbragt 5+ år	45 pct.	42 pct.	53 pct.

Kilde: Data fra trivselsundersøgelsen 2018, egne beregninger.

Note: Tallene i denne tabel er vægtet, hvorfor procenterne ikke stemmer overens med tabel 1.1.

Figur A.2: Anbragte 11-17-årige, hvor de er anbragt og anbringelsens varighed. pct.

Hvis der foretages et kryds mellem alder og anbringelsesform, ses det jf. tabel A.2, at størstedelen af de 11-13-årige anbringes i pleje. Samtidig ses det, at jo højere alder, desto flere anbringes på socialpædagogiske opholdssteder. Uanset, hvilken aldersgruppe der betragtes, er familiepleje den mest anvendte af de fire anbringelsesformer.

Tabel A.2: Anbragte børn og unges anbringelsesform i forhold til alder

		11 år	13 år	15 år	17 år
 Anbringelse	Slægtspleje	15 pct.	13 pct.	10 pct.	7 pct.
	Familiepleje	63 pct.	64 pct.	64 pct.	67 pct.
	Døgninstitution	11 pct.	11 pct.	13 pct.	9 pct.
	Socialpædagogisk opholdssted	10 pct.	12 pct.	13 pct.	17 pct.

Kilde: Data fra trivselsundersøgelsen 2018, egne beregninger.

Statistiske metoder og datahåndtering

Trivselsundersøgelsen er en deskriptiv analyse illustreret med figurative sammenhænge. En gængs antagelse i deskriptive analyser er, at der ikke er en forskel i fordelingen af et spørgsmålssvar mellem to grupper, eksempelvis mellem drenge og piger eller en udvikling over tid. Dette kaldes nulhypotesen. Ved hjælp af signifikanstest er det muligt at undersøge, om data strider mod denne hypotese, og at der dermed findes en forskel mellem de to grupper, der sammenlignes. I rapporten har vi anvendt to typer af statistiske tests: t-test og chi-2 test.

Ved hjælp af t-testen har vi kunnet sammenligne, om middelværdierne for to grupper har været signifikant forskellige, eller om de umiddelbare forskelle, der ses i figurerne, blot har skyldtes statistiske tilfældigheder i data. Et eksempel på en t-test har været, når vi har sammenlignet, om piger i højere grad end drenge føler sig ensomme.

Chi-2-testen er blevet anvendt til at undersøge, om der findes en sammenhæng mellem to skala-variable. Dette har eksempelvis været tilfældet, når vi har undersøgt, om der eksisterer en sammenhæng mellem graden af medbestemmelse og de anbragte børn og unges alder.

Alle sammenhænge og forskelle i rapporten er statistisk signifikante ved 5-procentsniveau. Dermed kan vi med 95 pct. sikkerhed sige, at resultaterne i rapporten ikke blot er fremkommet på grund af statistiske tilfældigheder.

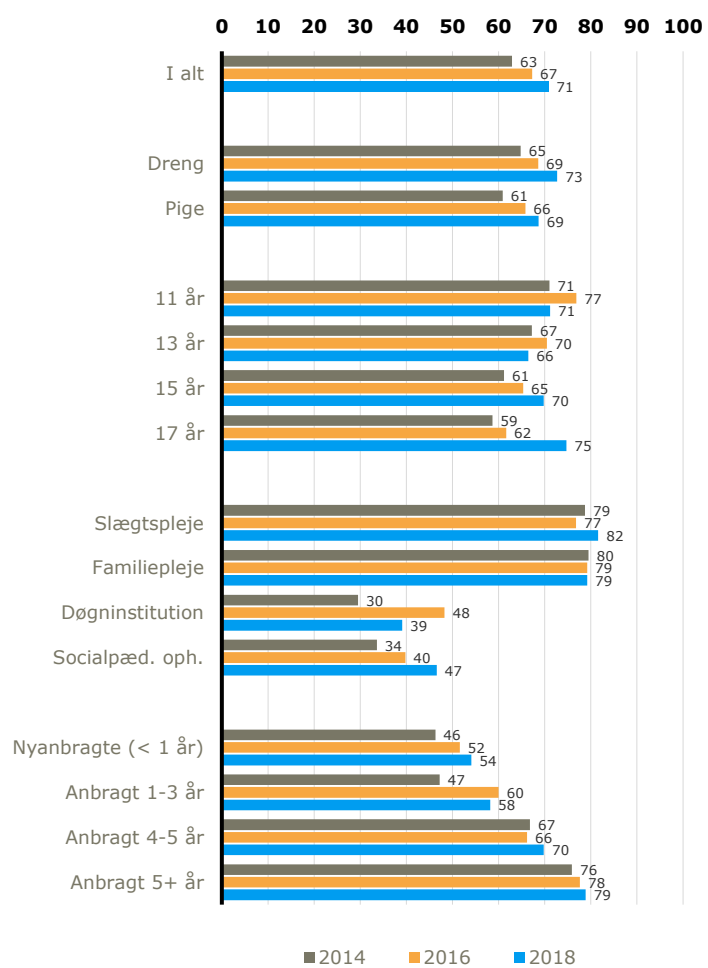
For en del af spørgsmålene har kun et udvalg af de adspurgte børn og unge besvaret spørgsmålet eller givet et brugbart svar, hvilket vil sige, at barnet og den unge ikke har besvaret spørgsmålet med "ved ikke". Dette har betydet, at vi for visse spørgsmål har haft en forholdsvis lille antal observationer, hvilket yderligere er blevet mindre, når svarene desuden er blevet opdelt på eksempelvis anbringelsesformer. Dette har flere steder været tilfældet med anbringelsesformen slægtspleje. I sådanne tilfælde har vi derfor ikke haft nok styrke i beregningerne til at kunne sige, at den forskel vi grafisk har kunnet aflæse, har været statistisk signifikant, og vi har i stedet her valgt at beskrive dette som en "tendens".

Alle figurer og afrapporterede andele i undersøgelsen er baseret på, at resultaterne ikke er personhenførbare. Dette har i praksis betydet, at såfremt der har været fem eller færre personer, der har besvaret et spørgsmål med en bestemt svarkategori (eksempelvis "Ja, i høj grad"), har vi valgt ikke at afrapportere dette.

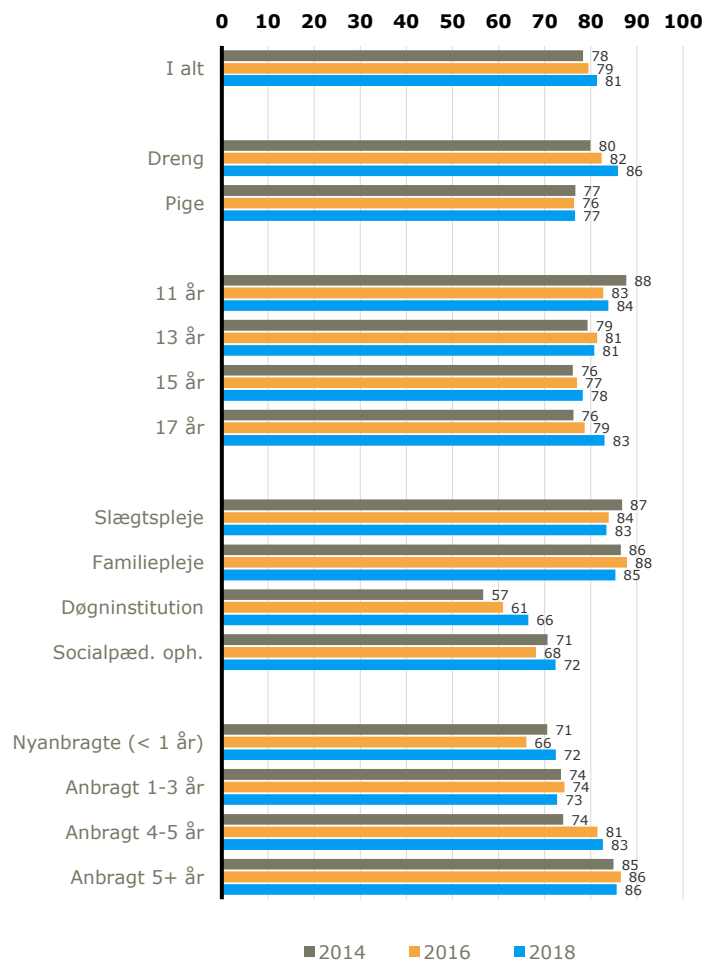
BILAG B – FIGURER

B3 - Kapitel 3

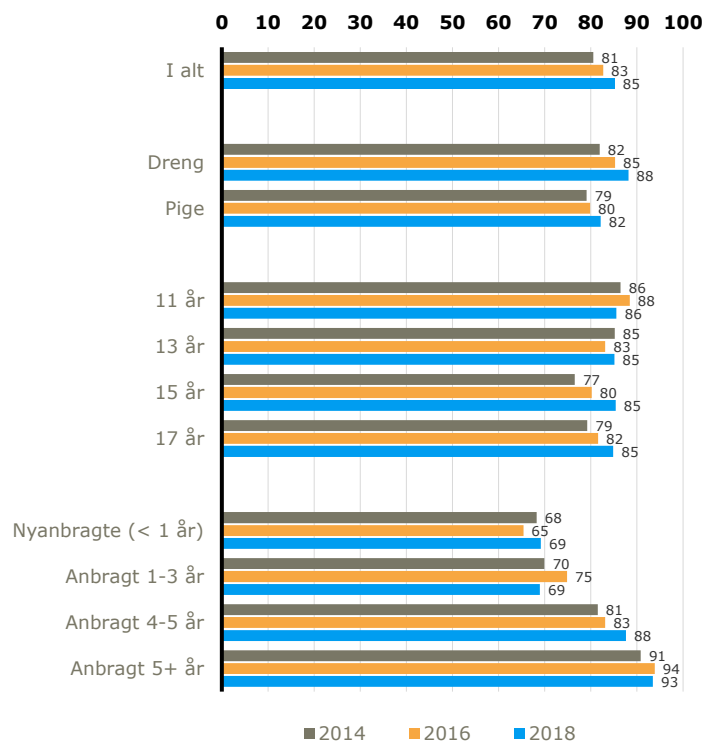
Figur B3.1: Anbragte 11-17 årige, der oplever, at de på anbringelsesstedet kommer godt ud af det sammen, pct.

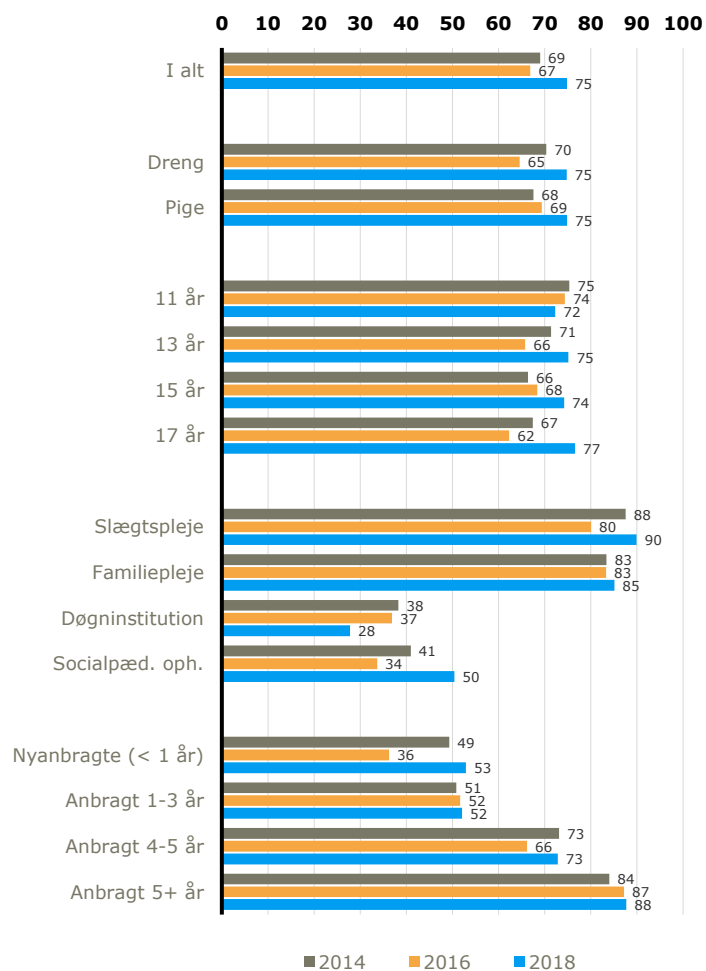
Figur B3.2: Anbragte 11-17-årige, der mener, at de har tilstrækkeligt med privatliv på anbringelsesstedet, pct.

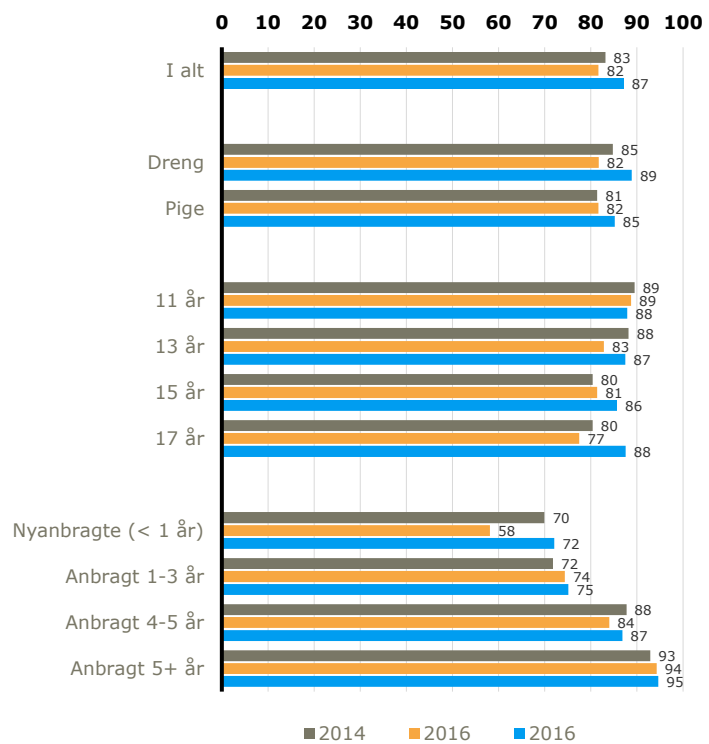
Figur B3.3: Anbragte 11-17 årige, der føler sig trygge på anbringelsesstedet, pct.

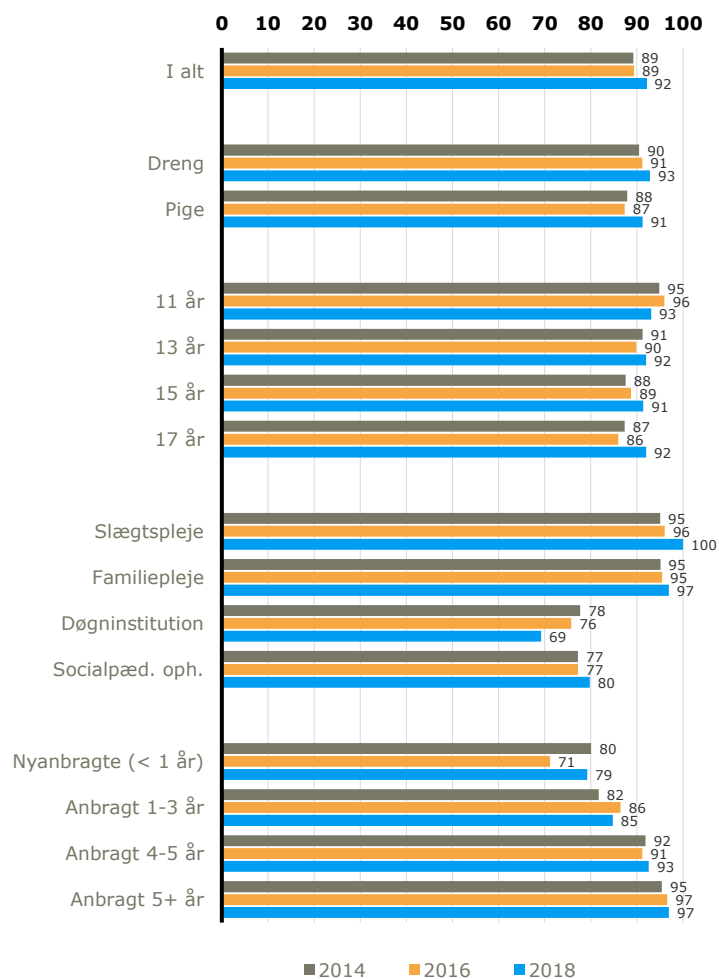
Figur B3.4: Anbragte 11-17-årige, der føler sig meget hjemme på anbringelsesstedet, pct.

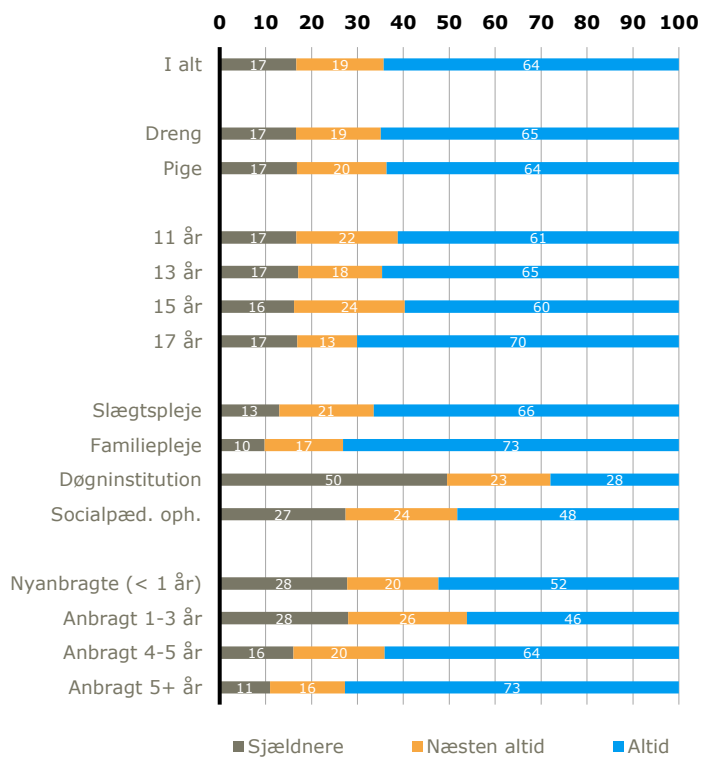
Figur B3.5: Anbragte 11-17-årige, der har det godt eller meget godt, hvor de bor, pct.

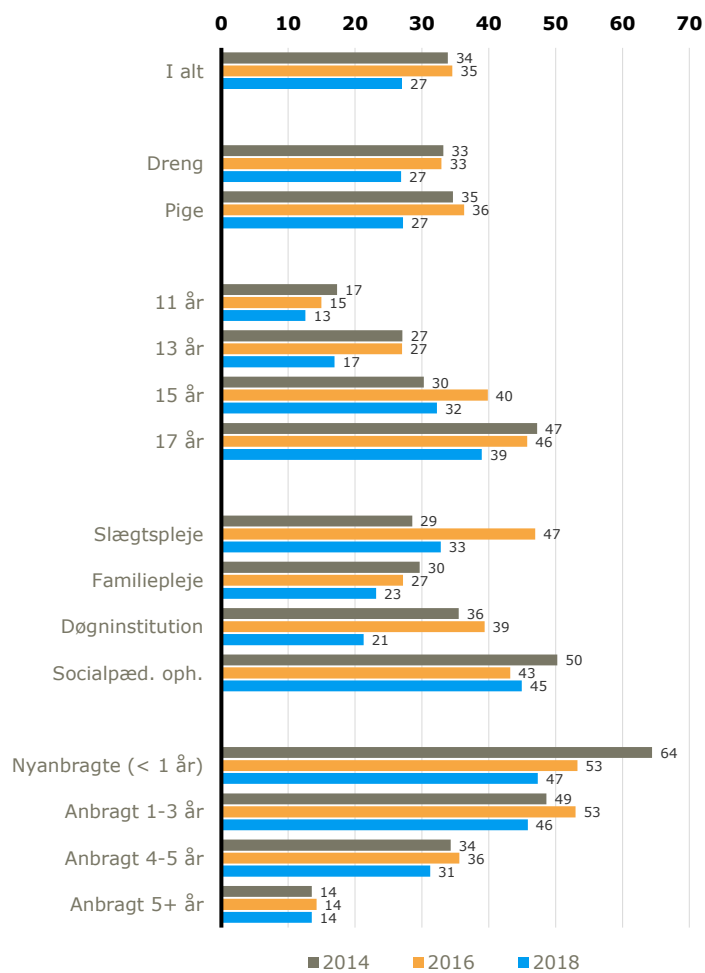
Figur B3.6: Anbragte 11-17-årige, der føler, at de voksne på stedet ofte eller altid holder af dem, pct.

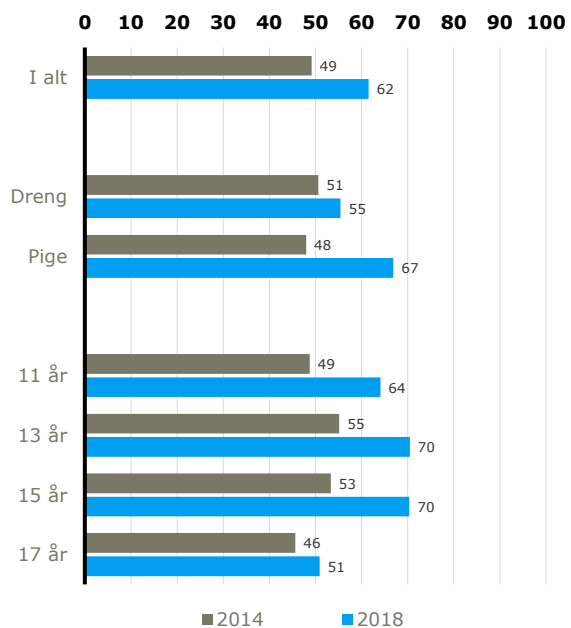
Figur B3.7: Anbragte 11-17-årige og i hvor høj grad de opelver, at de kan få råd og støtte af de voksne på stedet, pct.

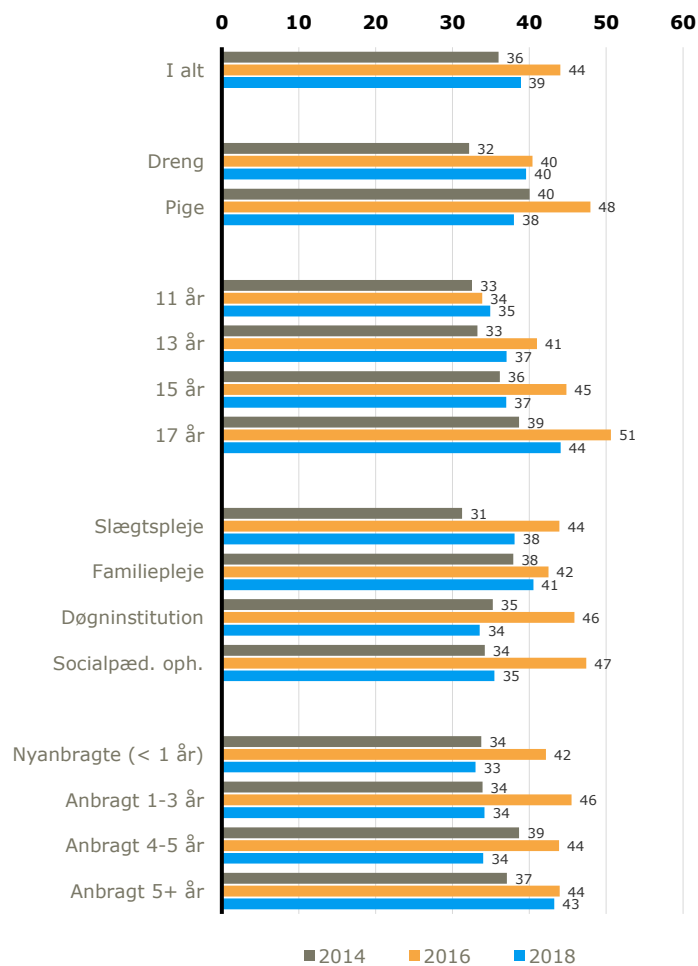
Figur B3.8: Anbragte 11-17-årige, der er taget med på råd i beslutningen om at bo, hvor de bor nu, pct.

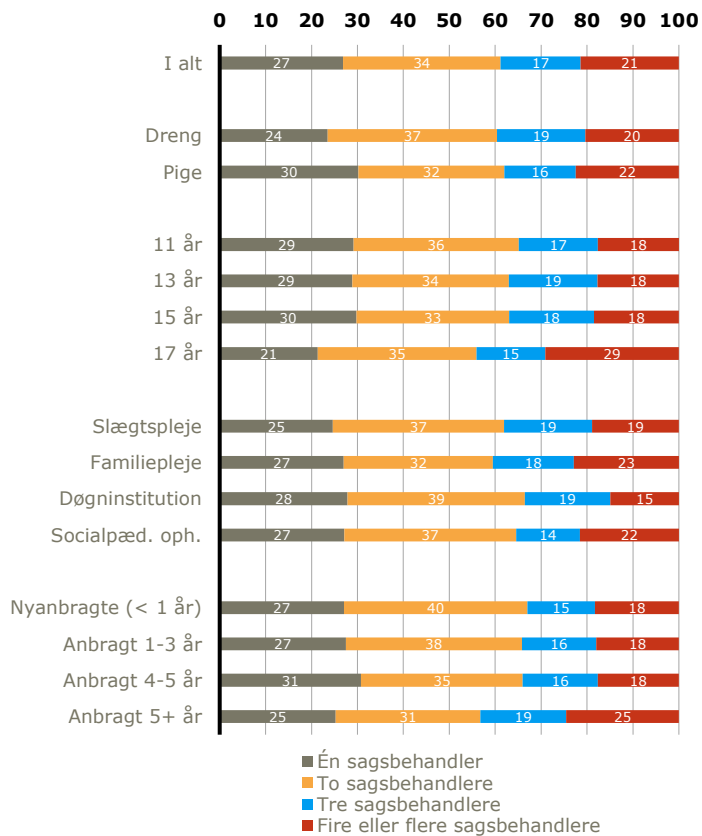
Figur B3.9: Anbragte 11-17-årige, der inden for de sidste to år har oplevet uplanlagt skift i anbringelsesstedet, pct.

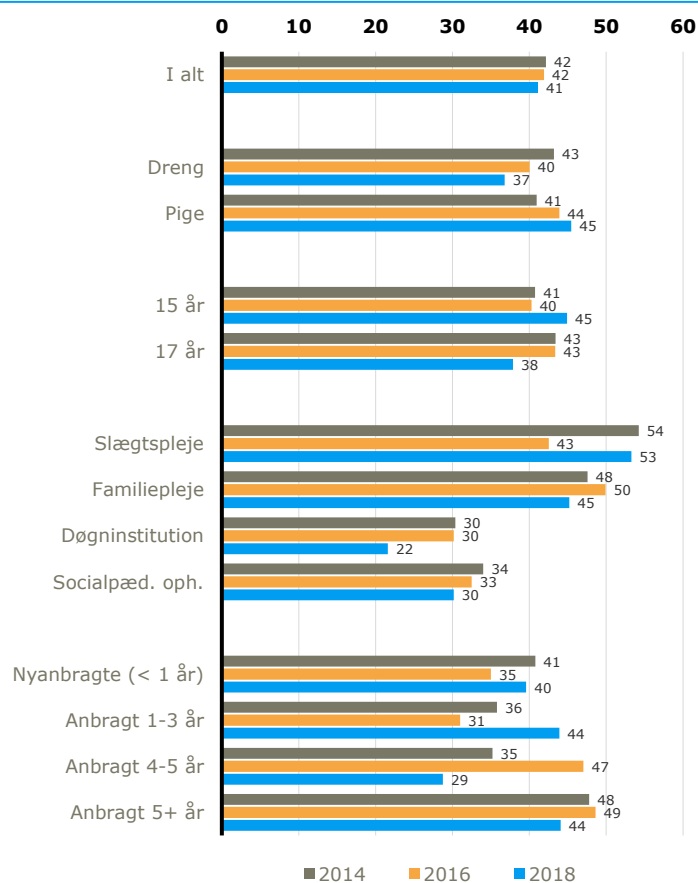
Figur B3.10: Anbragte 11-17 årige, der har haft 3 eller flere sagsbehandlere indenfor de sidste 2 år, pct.

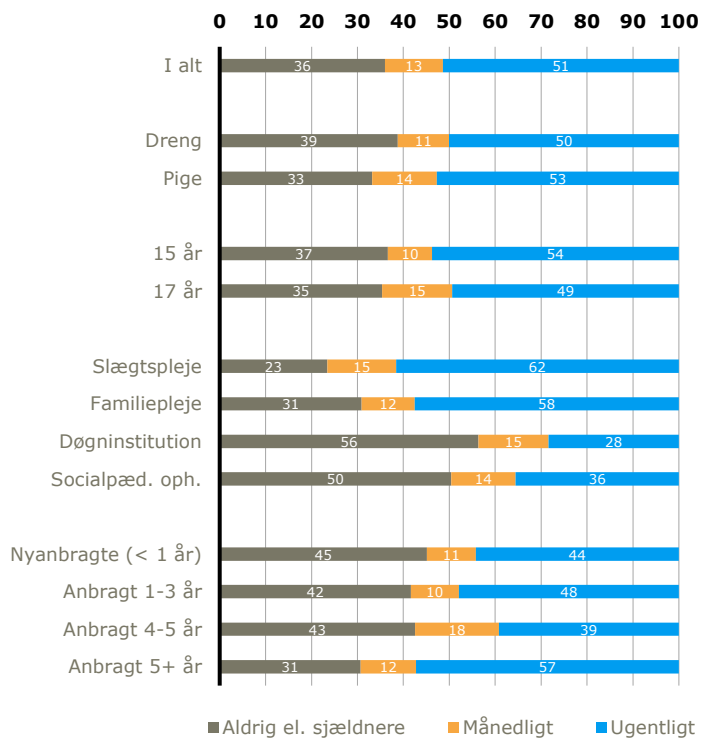
Figur B3.11: Anbragte 11-17-årige og hvor mange sagsbehandlere, de har haft inden for de sidste 2 år, pct.

Figur B3.12: Anbragte 15-17-årige, der oplever høj eller meget høj social og kulturel overførsel på anbringelsesstedet, pct.

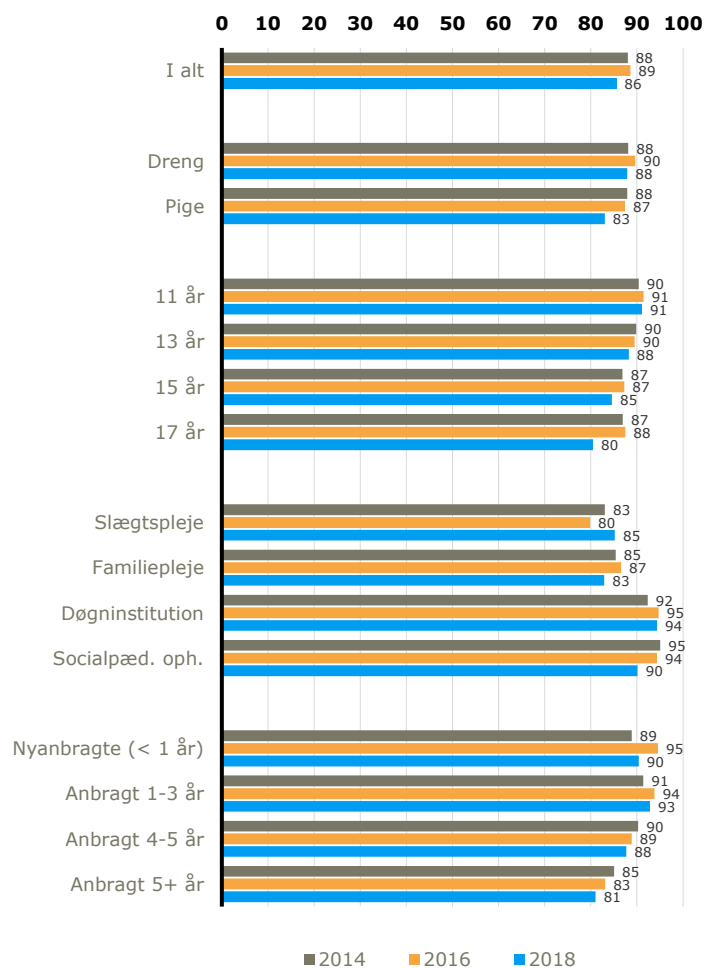

Figur B3.13: Anbragte 11-17-årige og hvor ofte de oplever, at de voksne på anbringelsesstedet diskuterer politiske og sociale emner med dem, pct.

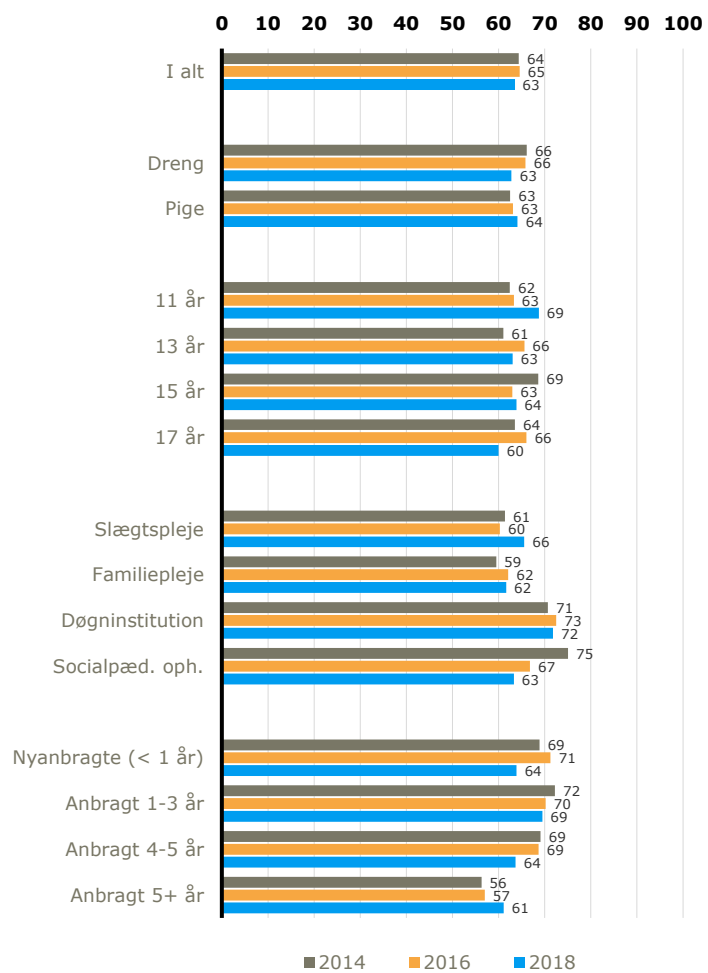

B4 - Kapitel 4

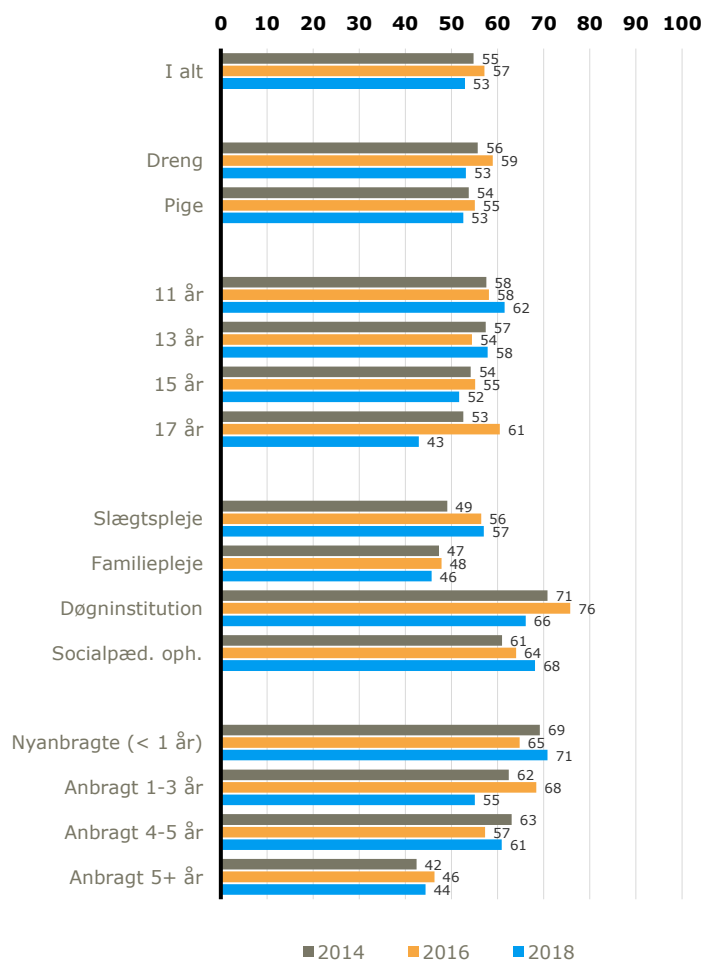
Figur B4.1: Anbragte 11-17-årige, der har kontakt med deres mor, pct.

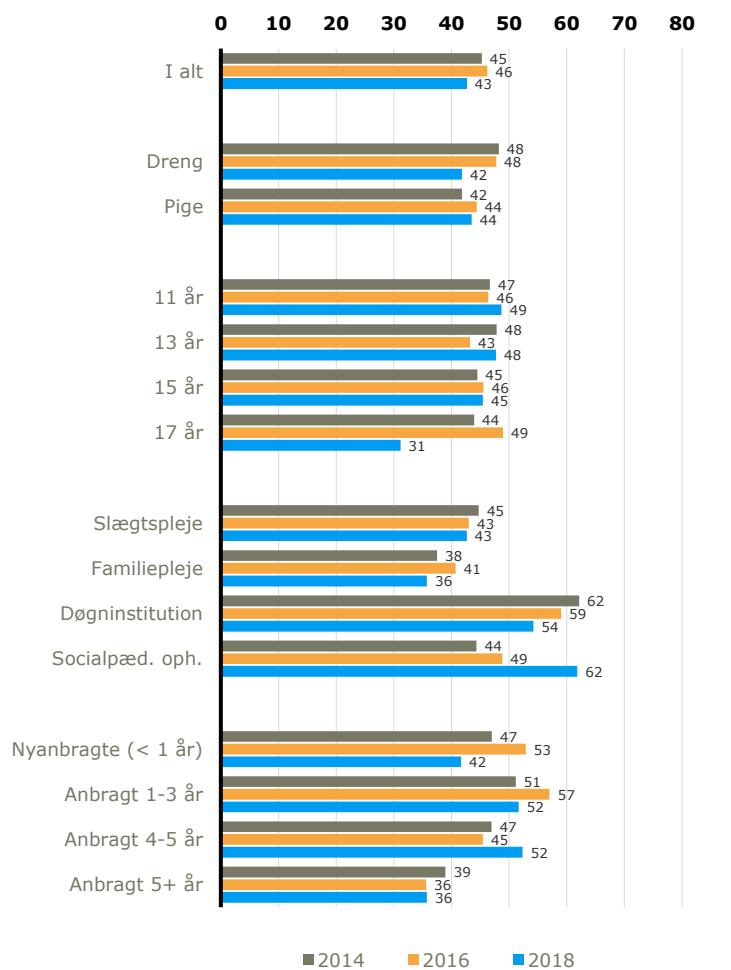
Figur B4.2: Anbragte 11-17-årige, der har kontakt med deres far, pct.

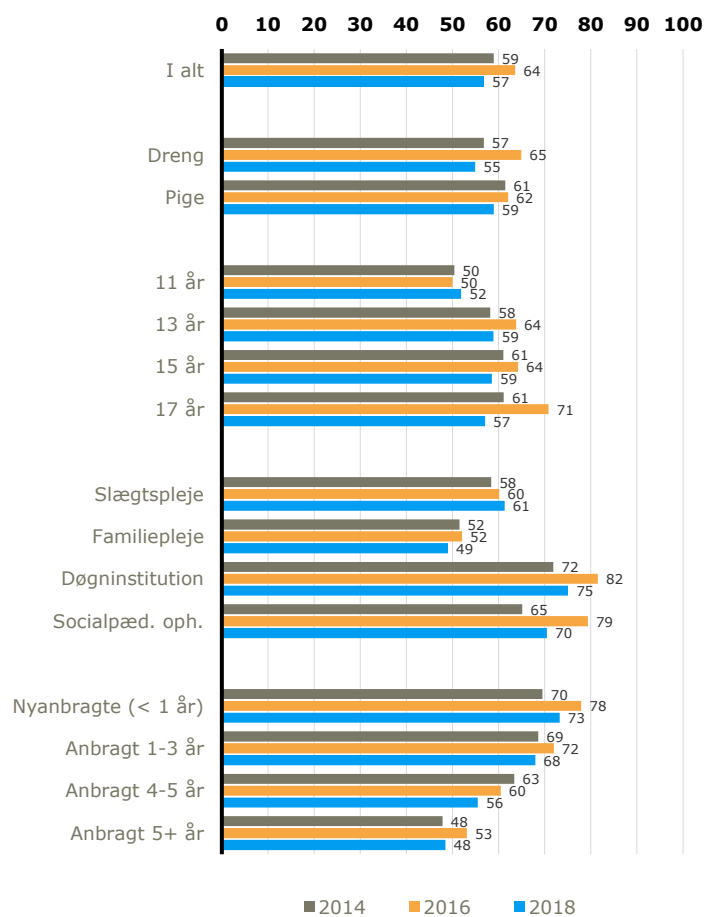
Figur B4.3: Anbragte 11-17-årige der har samvær med deres mor hver 14. dag eller oftere, pct.

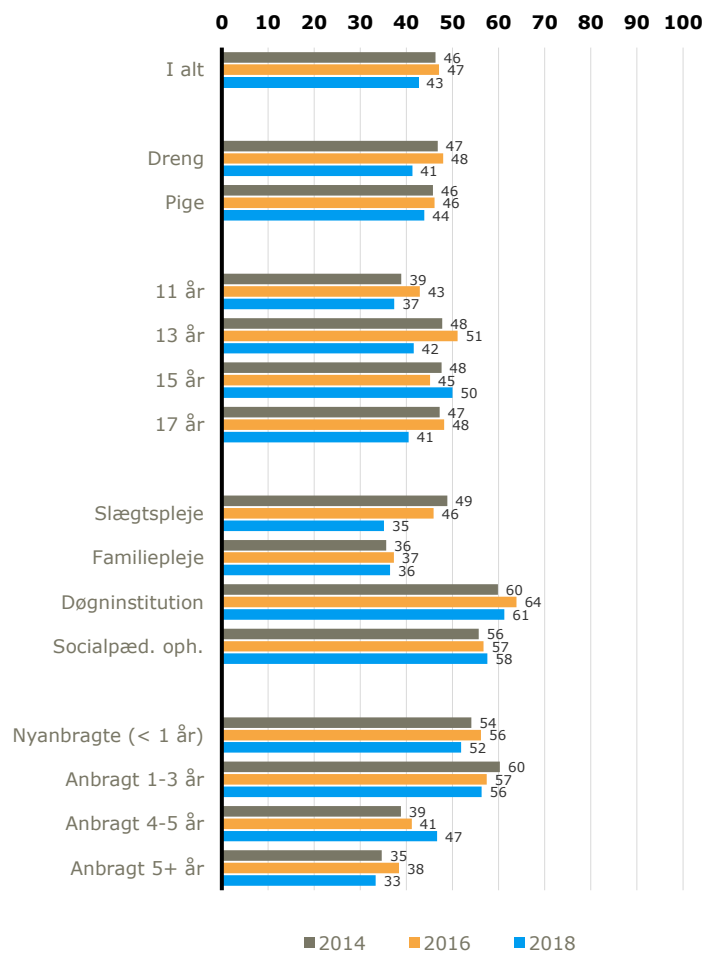
Figur B4.4: Anbragte 11-17-årige, der har samvær med deres far hver 14. dag eller oftere, pct.

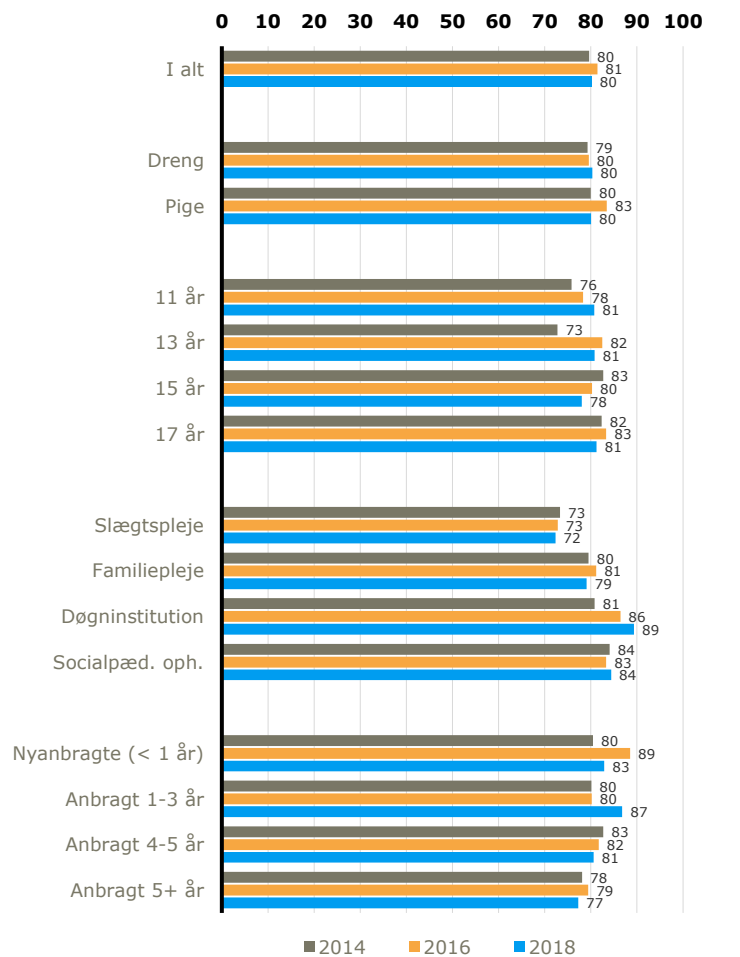
Figur B4.5: Anbragte 11-17-årige, der har kontakt via telefon, sms, mail eller lign. med deres mor én til flere gange om ugen, pct.

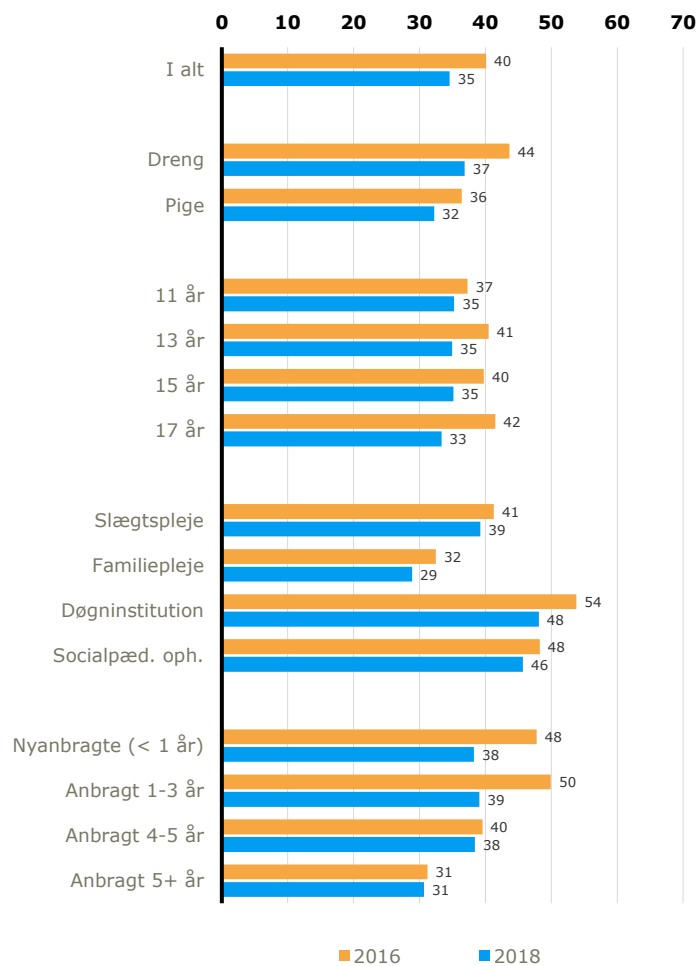
Figur B4.6: Anbragte 11-17-årige, der har kontakt via telefon, sms, mail eller lign. med deres far én til flere gange om ugen, pct.

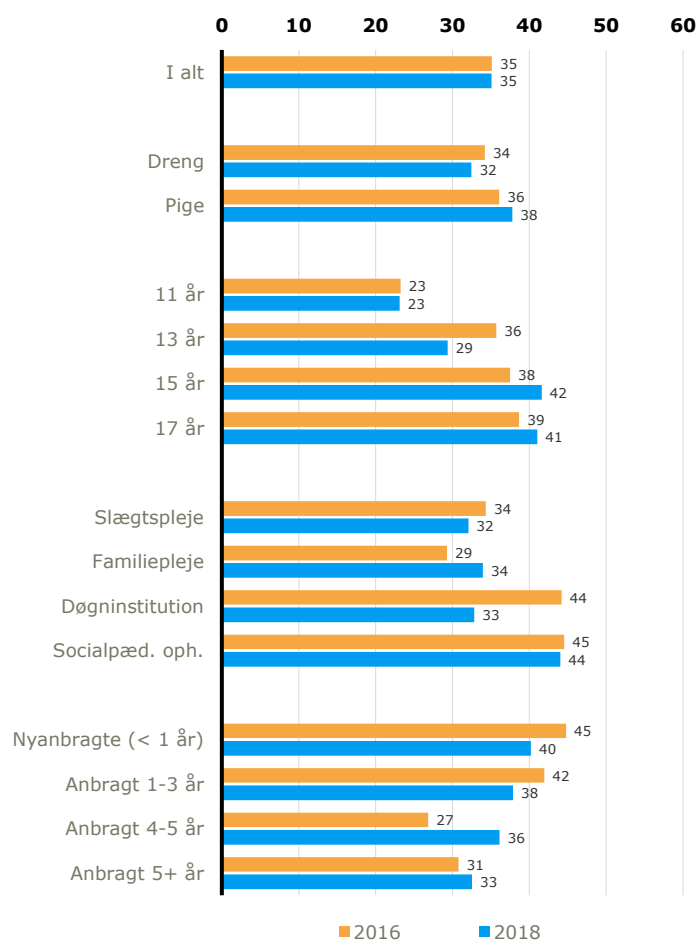
Figur B4.7: Anbragte 11-17-årige, der har søskende, som de ikke bor sammen med, pct.

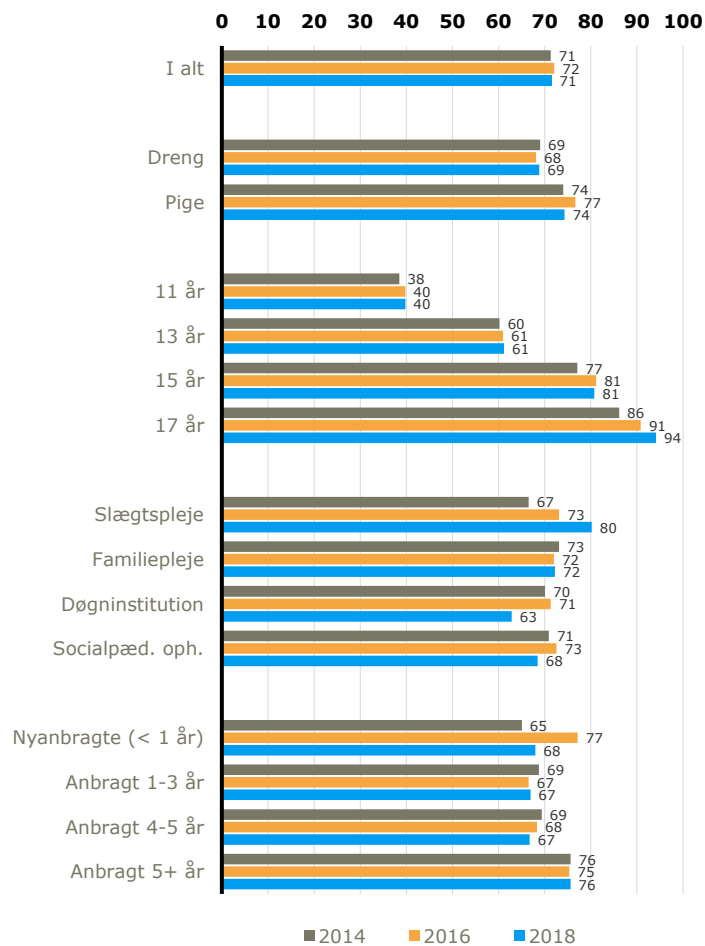
Figur B4.8: Anbragte 11-17-årige, der er sammen med deres søskende hver 14. dag eller oftere, pct.

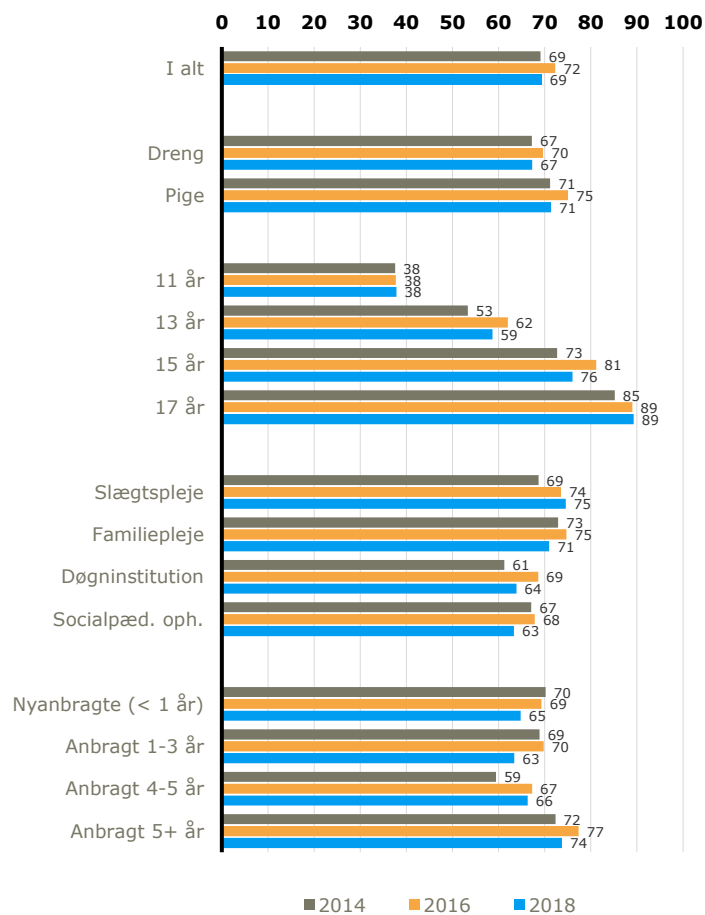
Figur B4.9: Anbragte 11-17-årige, der har kontakt via telefon, sms, mail el. lign. med deres søskende én til flere gange om ugen, pct.

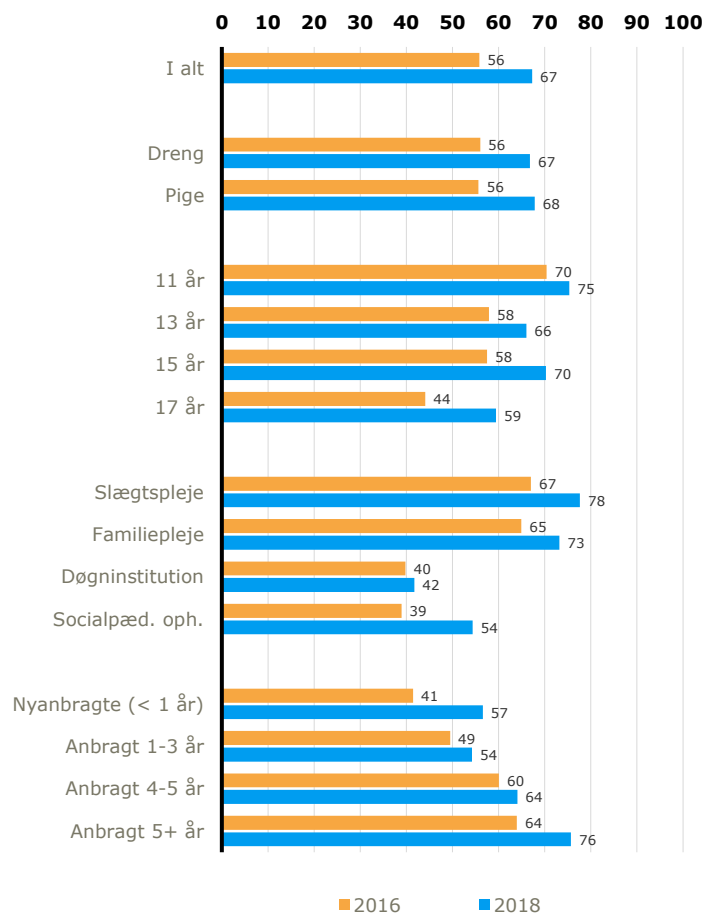
Figur B4.10: Anbragte 11-17-årige, der nogen gange eller næsten altid er med til at bestemme, hvornår de skal ses med deres mor/far, pct.

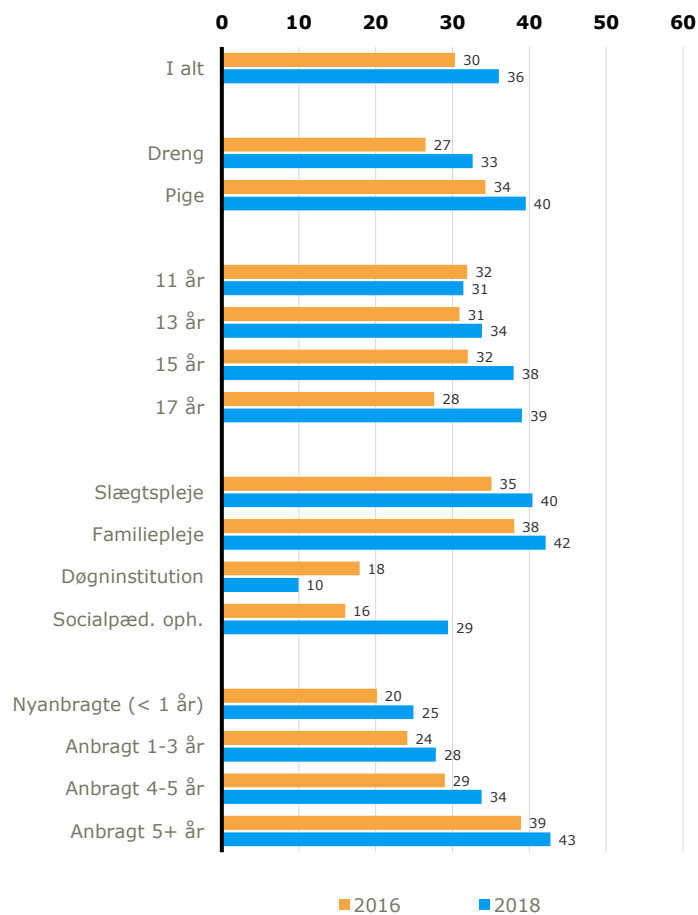
Figur B4.11: Anbragte 11-17-årige der nogle gange eller næsten altid er med til at bestemme, hvornår de skal ses med deres søskende, pct.

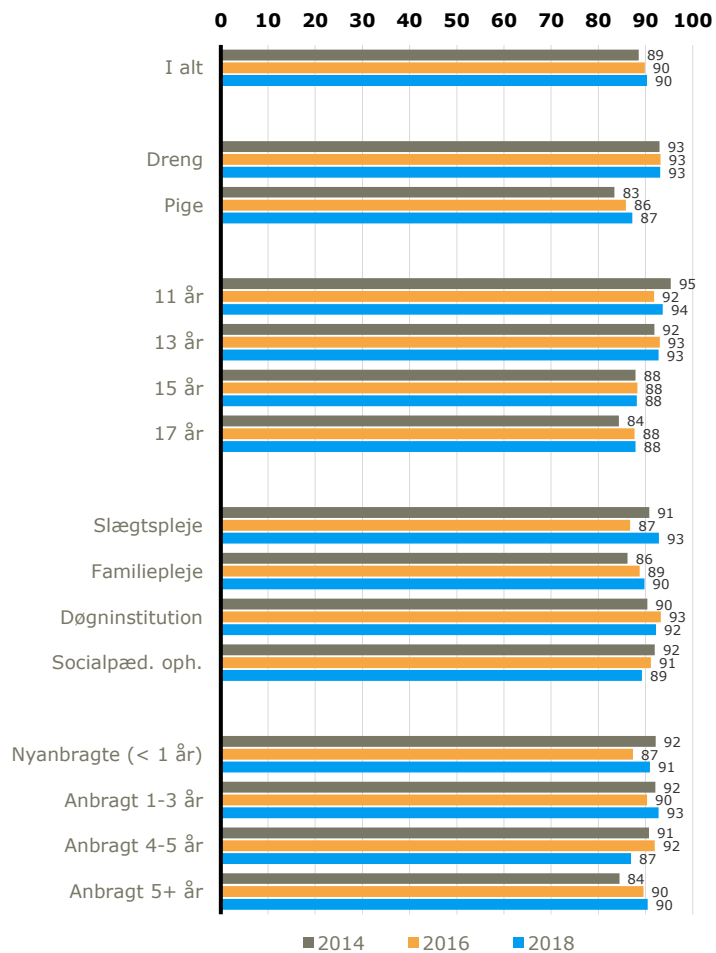
Figur B4.12: Anbragte 11-17-årige der oplever, at anbringelsesstedet i høj grad hjælper med at holde kontakten til forældrene, pct.

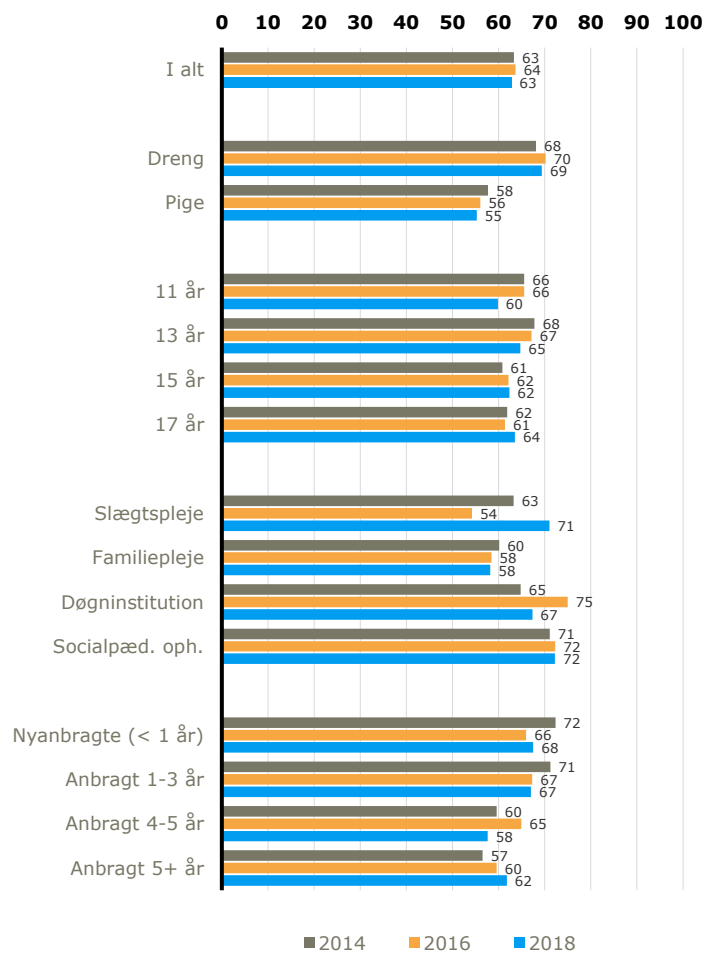
Figur B4.13: Anbragte 11-17-årige der i høj grad oplever, at anbringelsesstedet hjælper med at holde kontakten til søskende, pct.

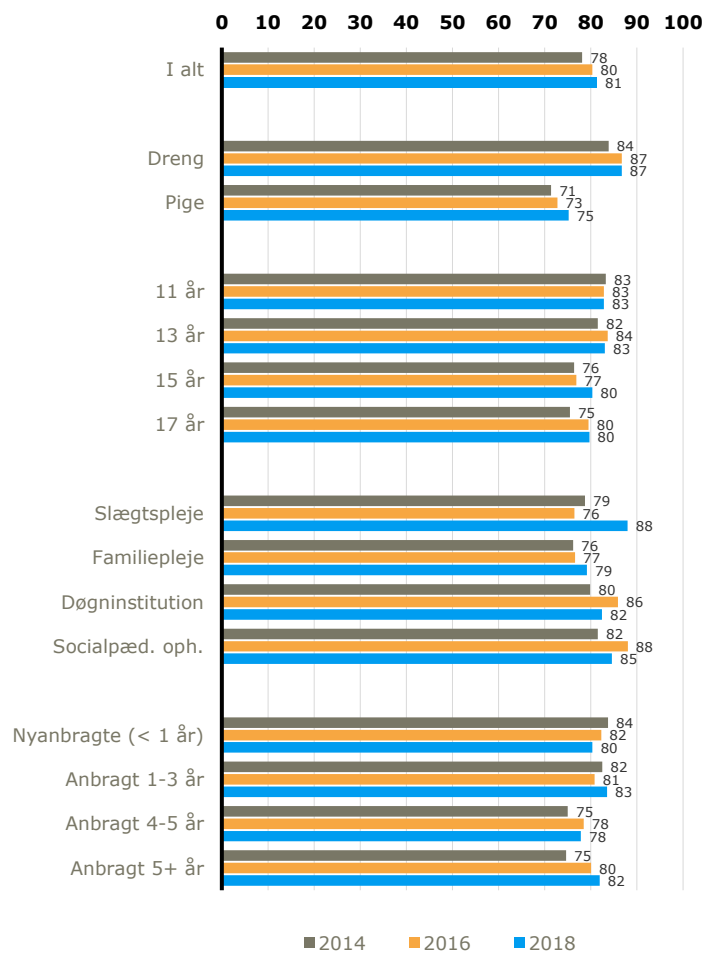
Figur B4.14: Anbragte 11-17-årige, der ofte eller altid føler, at deres forældre holder af dem, pct.

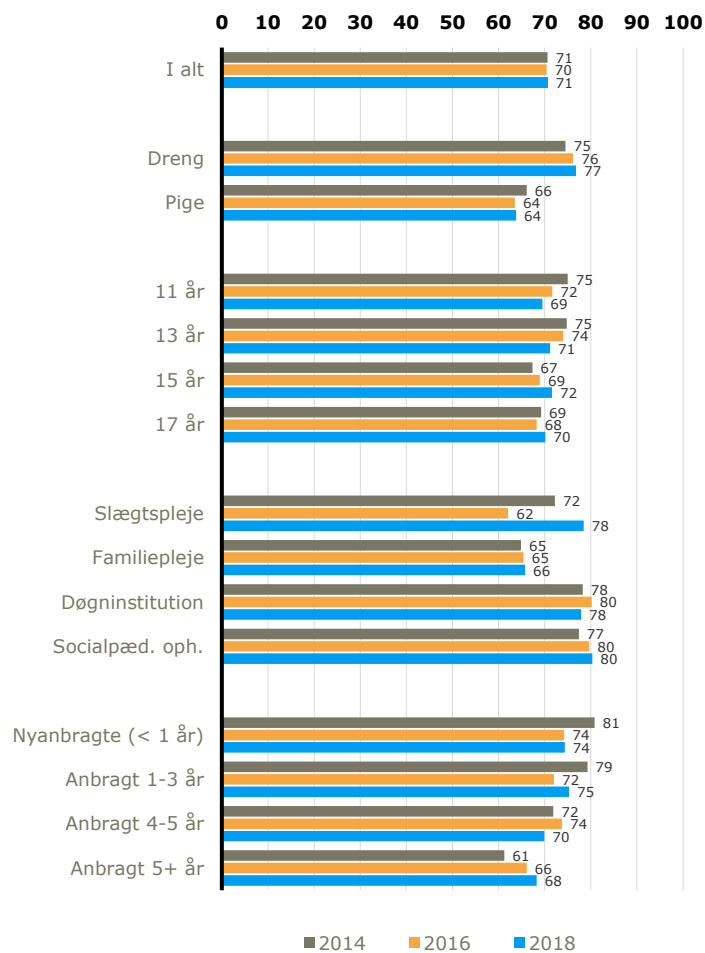
Figur B4.15: Anbragte 11-17-årige, der oplever, at de altid eller næsten altid kan få råd og støtte af mor og/eller far, pct.

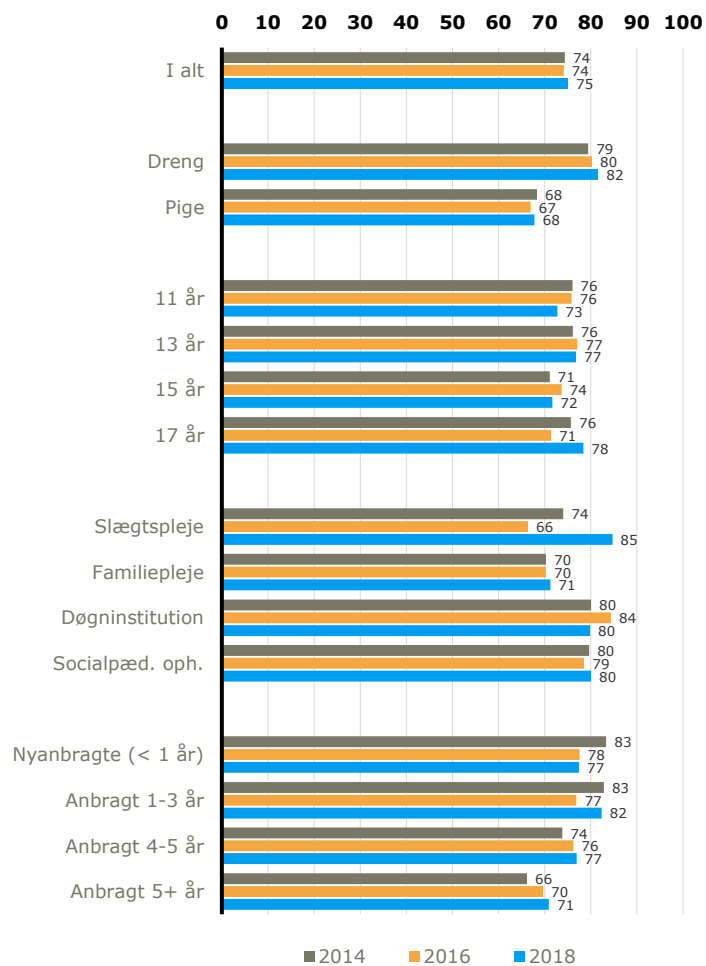
Figur B4.16: Anbragte 11-17-årige, der føler, at mor/far altid lytter til dem, pct.

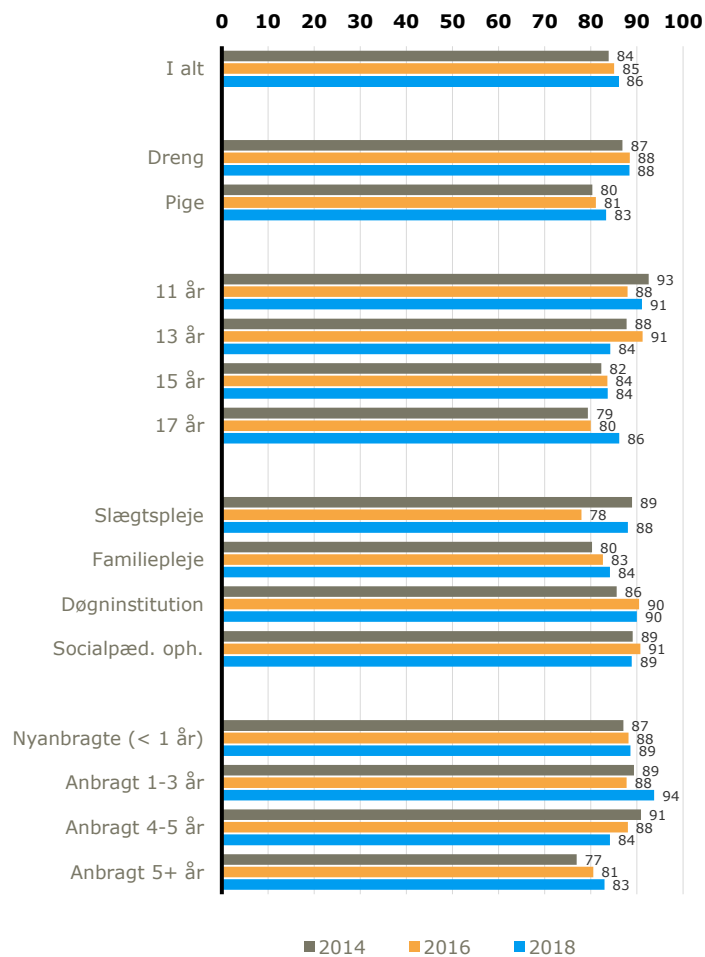
Figur B4.17: Anbragte 11-17-årige, der oplever, at de ofte eller altid kan få et godt råd af deres mor/far, pct.

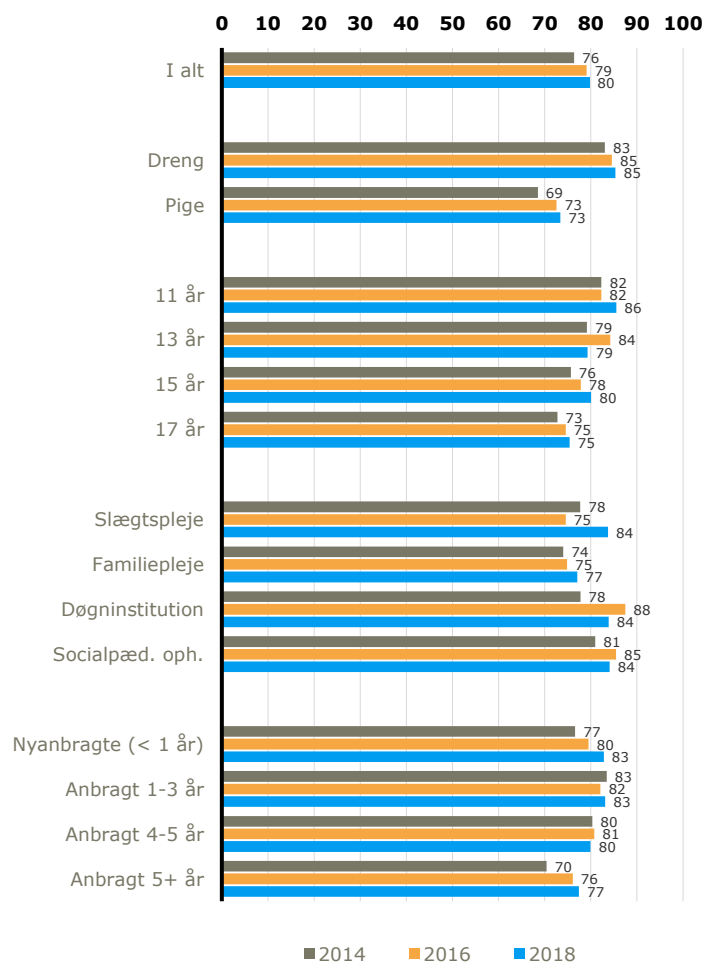
Figur B4.18: Anbragte 11-17-årige, der ofte eller altid føler, at mor/far kan hjælpe dem, hvis de har problemer, pct.

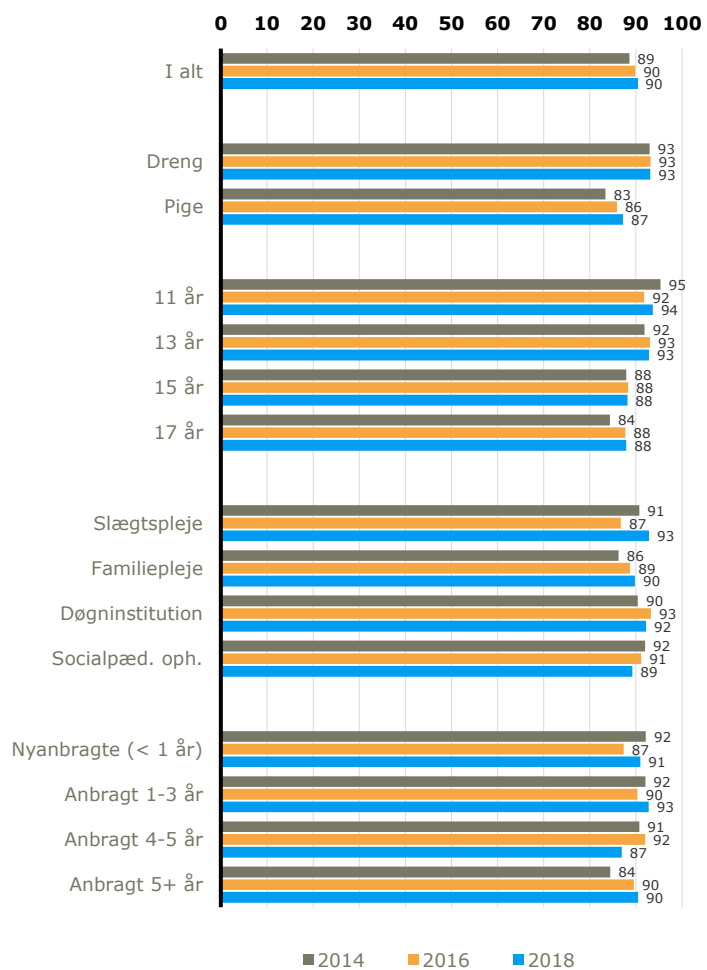
Figur B4.19: Anbragte 11-17-årige, der oplever, at deres mor/far er vigtig for dem, pct.

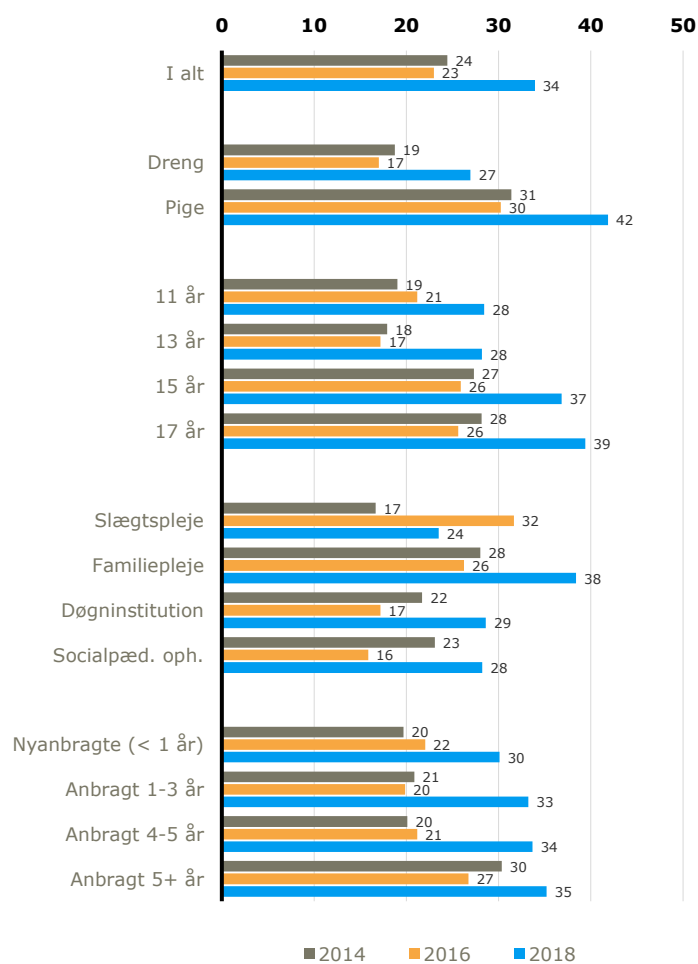
Figur B4.20: Anbragte 11-17-årige, der ofte eller altid stoler på deres mor/far, pct.

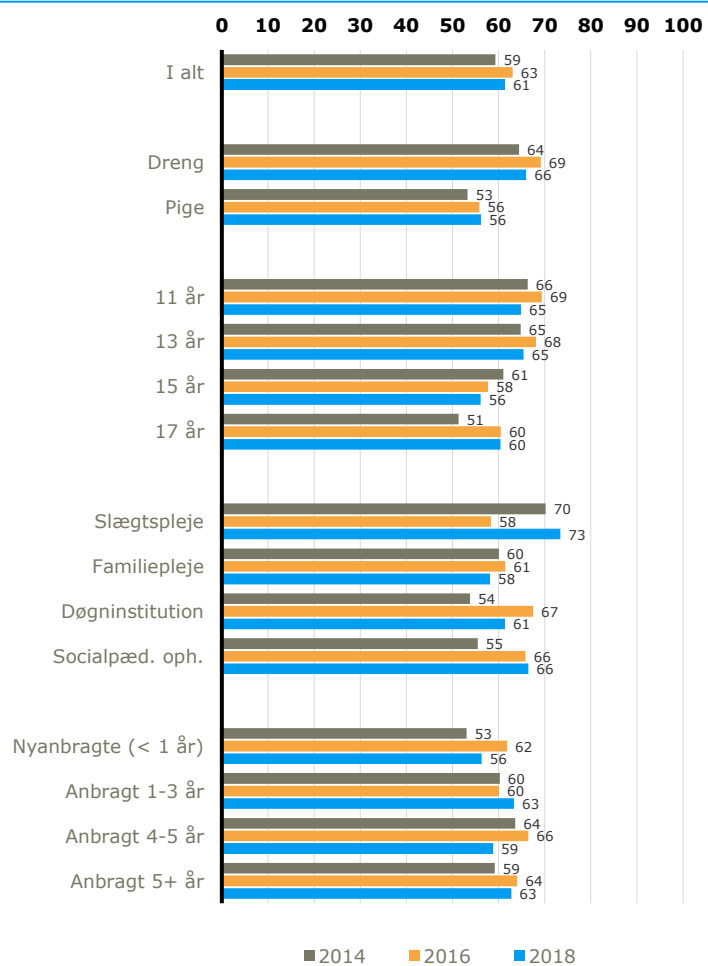
Figur B4.21: Anbragte 11-17-årige, der ofte eller altid synes, at deres mor/far spiller en stor rolle i deres liv, pct.

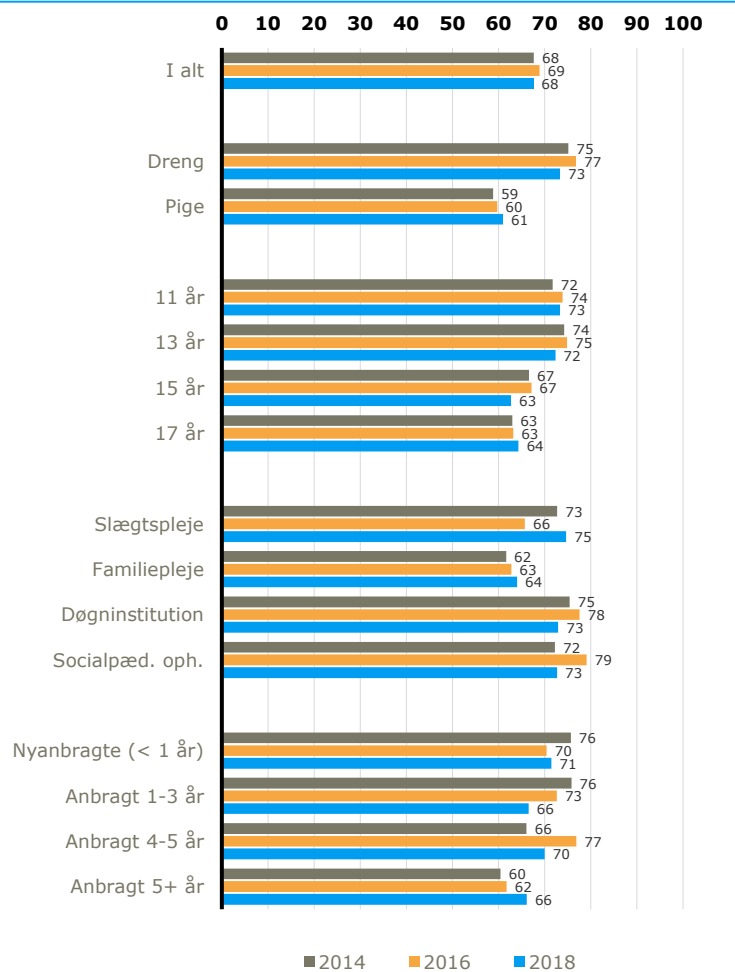
Figur B4.22: Anbragte 11-17-årige, der oplever, at der ikke er god familieharmonisk, pct.

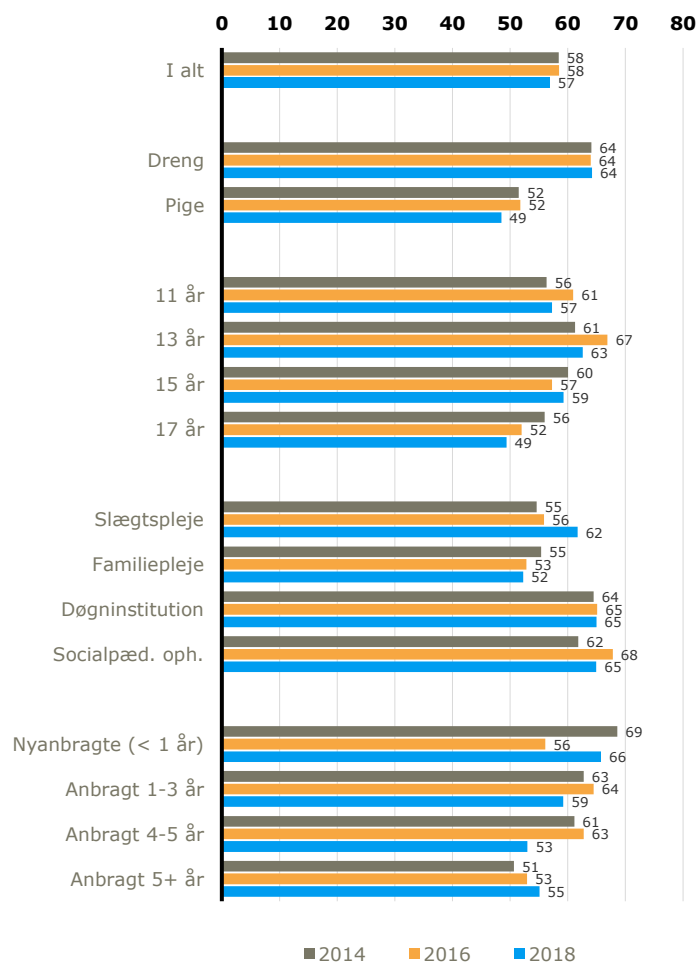
Figur B4.23: Anbragte 11-17-årige, der oplever, at de kommer godt ud af det i familien, pct.

Figur B4.24: Anbragte 11-17-årige, der føler sig trygge hjemme hos deres forældre, pct.

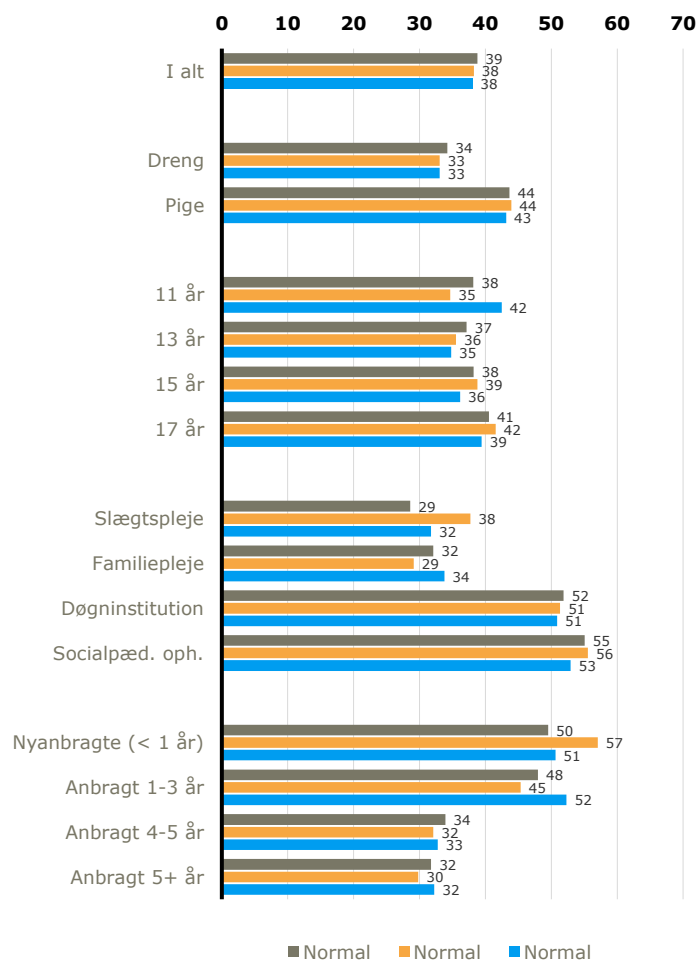

Figur B4.25: Anbragte 11-17-årige, der oplever, at de har tilstrækkeligt med privatliv hjemme hos deres forældre, pct.

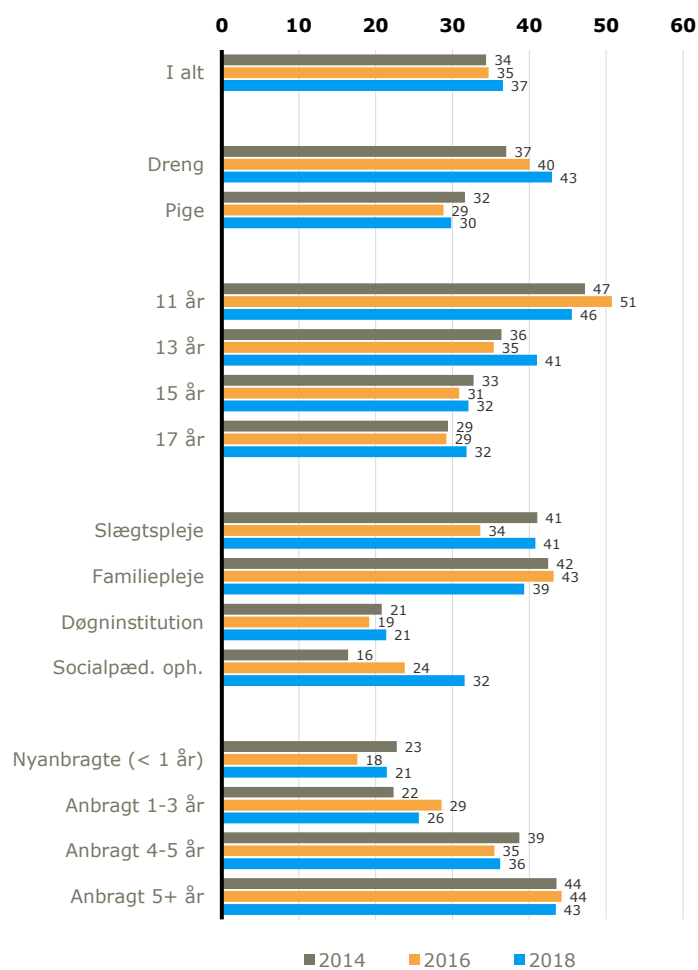

B5 - Kapitel 5

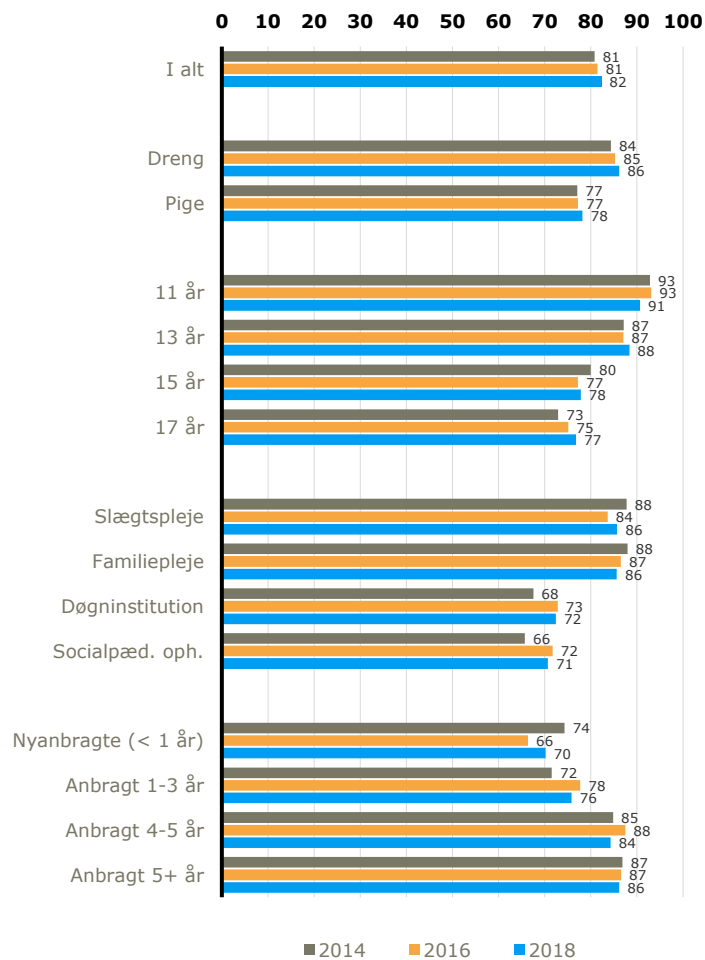
Figur B5.1: Anbragte 11-17-årige, der har en SDQ-score udenfor normalområdet, pct.

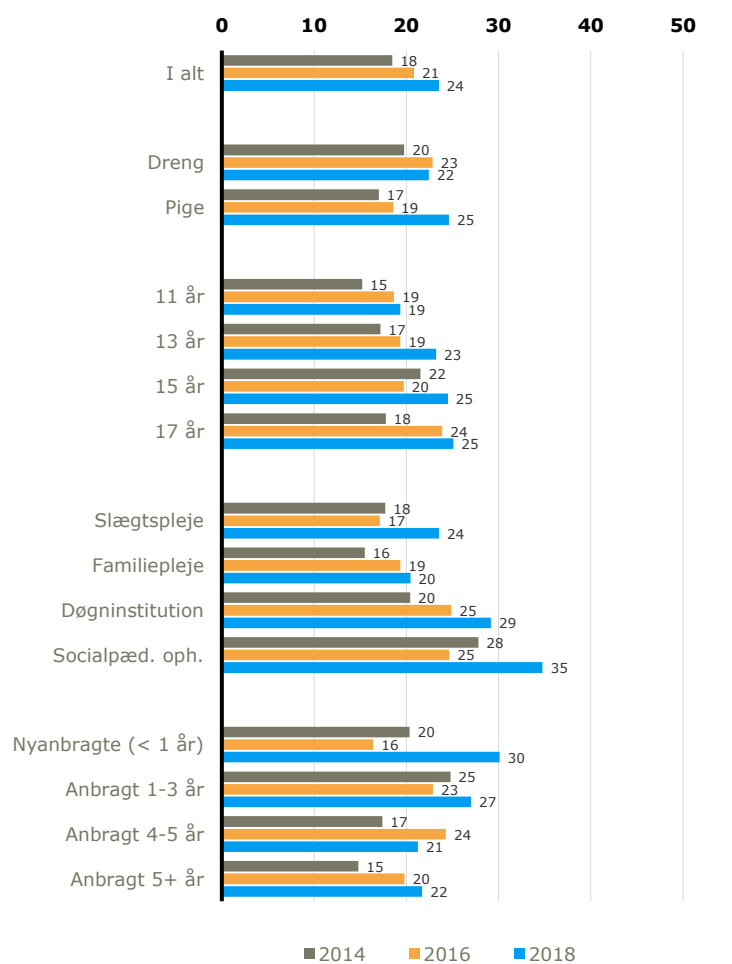
Figur B5.2: Anbragte 11-17-årige, der oplever en høj livstilfredshed, pct.

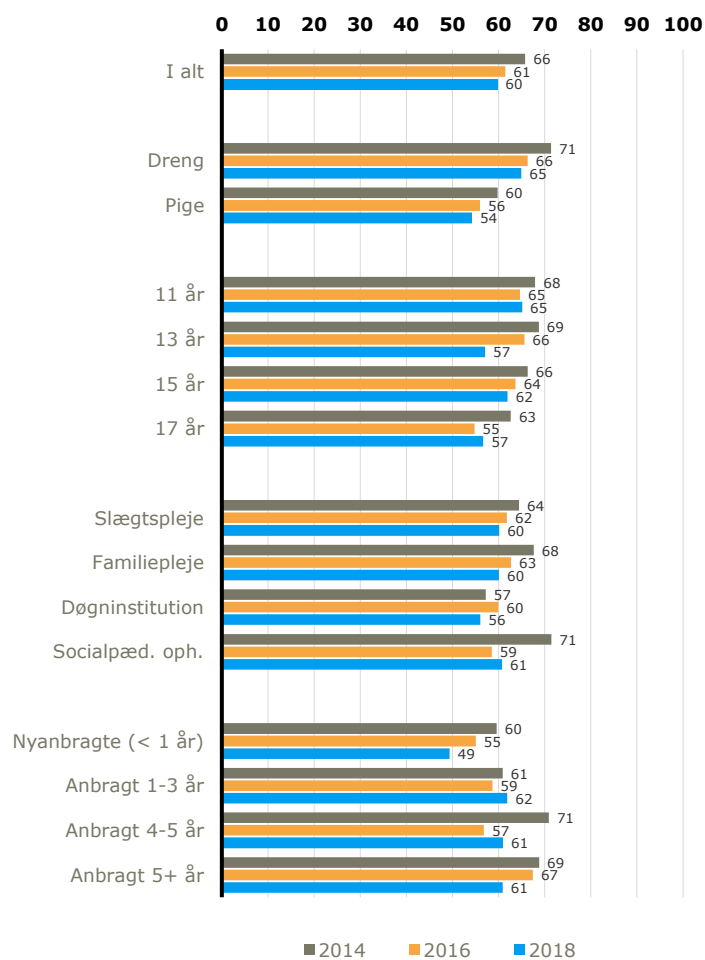
Figur B5.3: Anbragte 11-17 årige, der synes deres helbred er godt eller virkelig godt, pct.

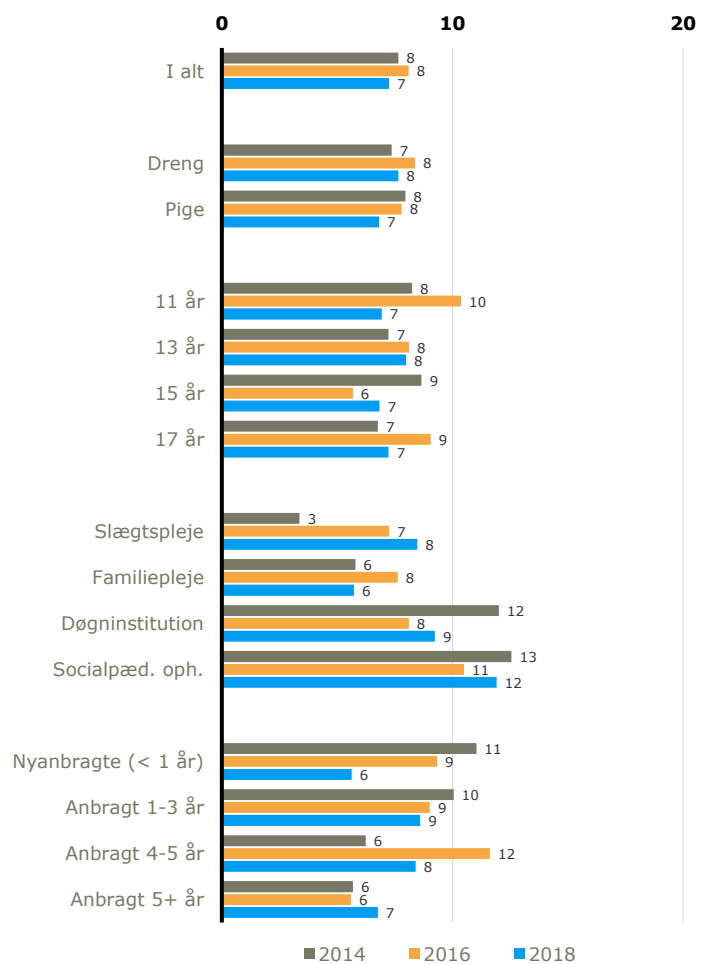
Figur B5.4: Anbragte 11-17-årige, der er overvægtige eller svært overvægtige, pct.

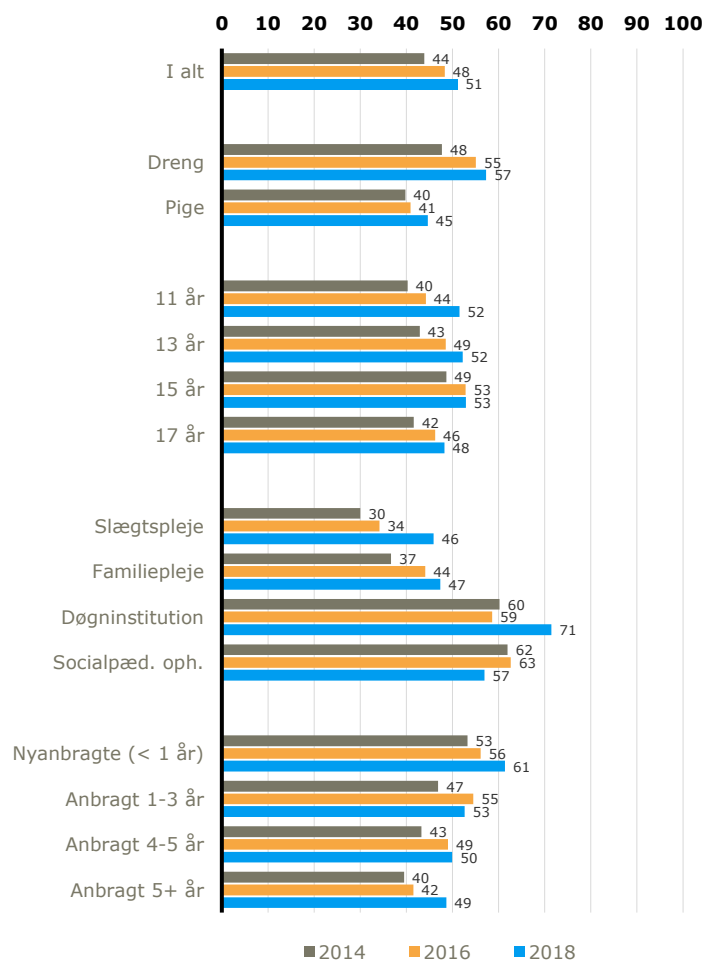
Figur B5.5: Anbragte 11-17-årige, der går til sport flere gange ugentligt i fritiden, pct.

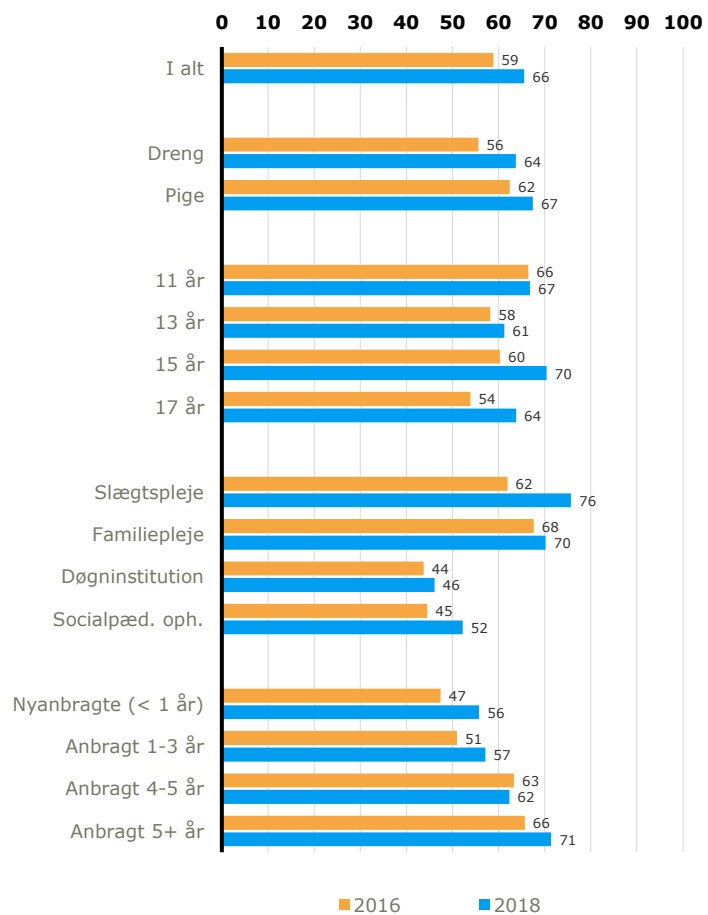
Figur B5.6: Anbragte 11-17-årige, der har én eller ingen venner, pct.

Figur B5.7: Anbragte 11-17-årige, der meget sjældent er hjemme hos Venner eller har venner på besøg, pct.

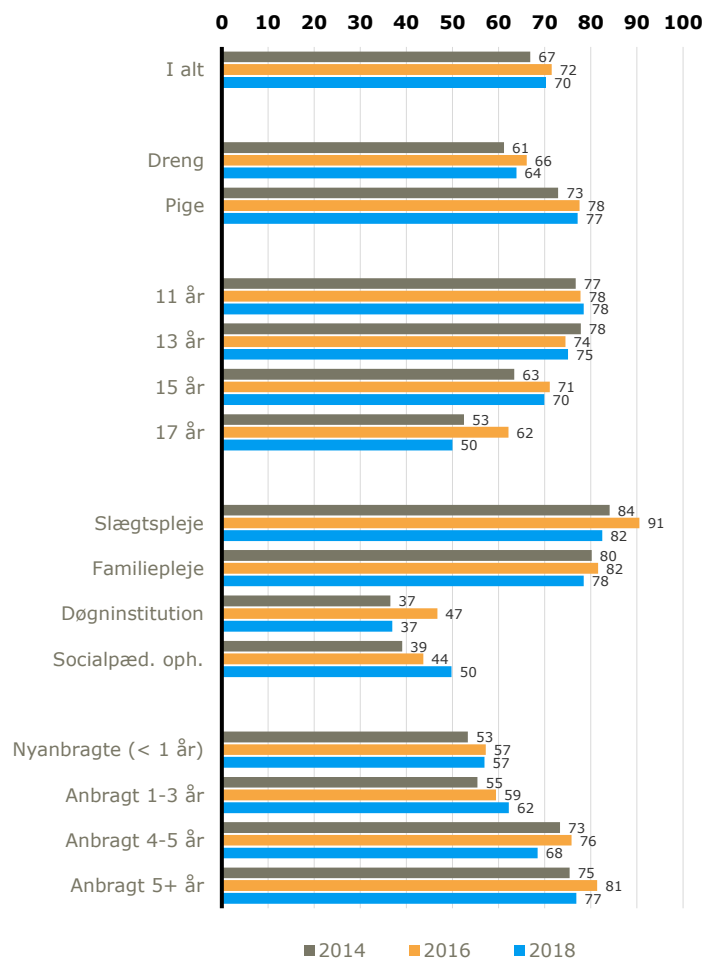

Figur B5.8: Anbragte 11-17-årige, der i nogen eller høj grad oplever, at anbringelsesstedet hjælper dem med at få nye venner, pct.

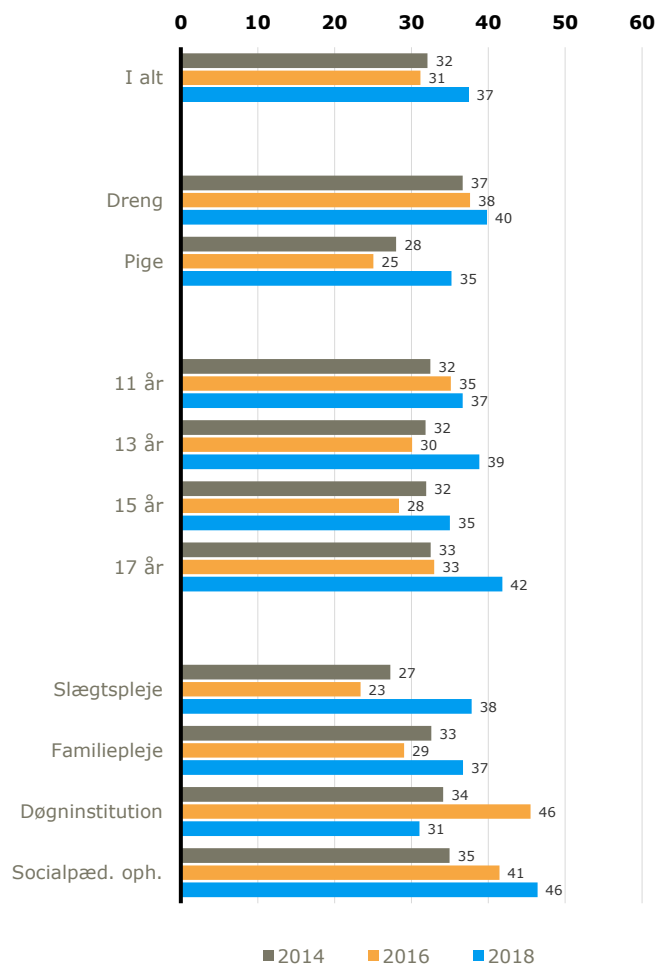

B6 - Kapitel 6

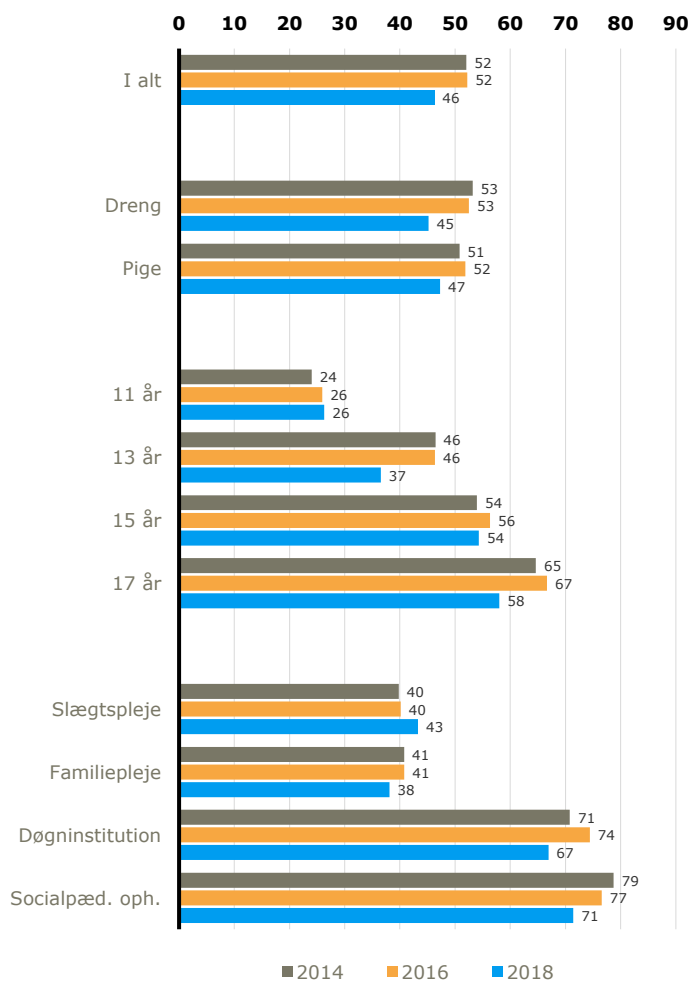
Figur B6.1: Anbragte 11-17-årige, der går i almen grundskole, pct.

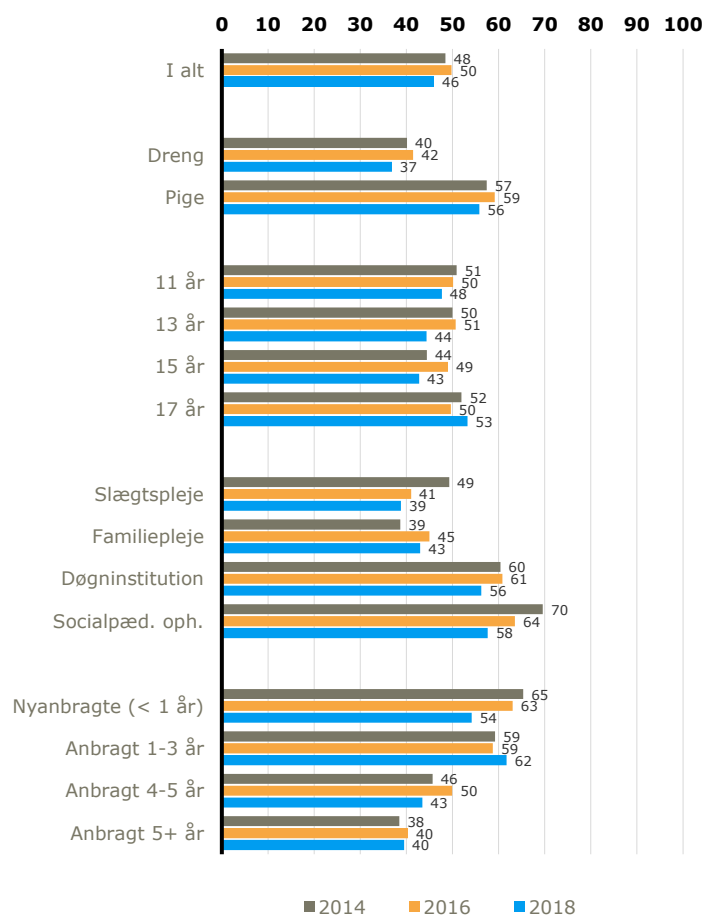
Figur B6.2: Anbragte 11-17 årige, der får støtte- eller specialundervisning i skolen, pct.

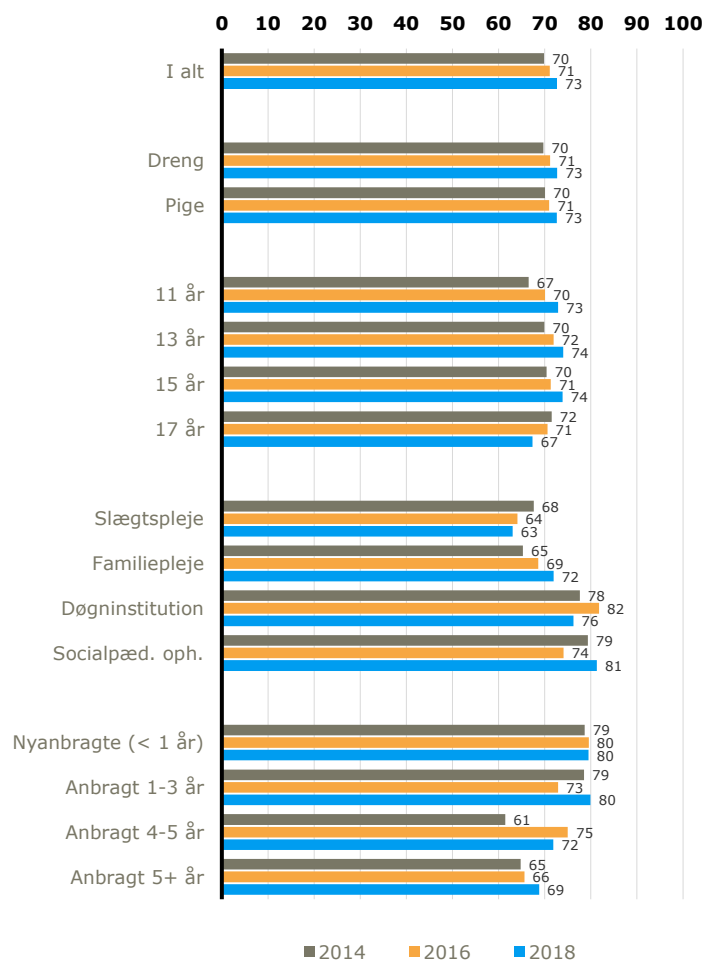
Figur B6.3: Anbragte 11-17-årige, der har skiftet skole to eller flere gange, pct.

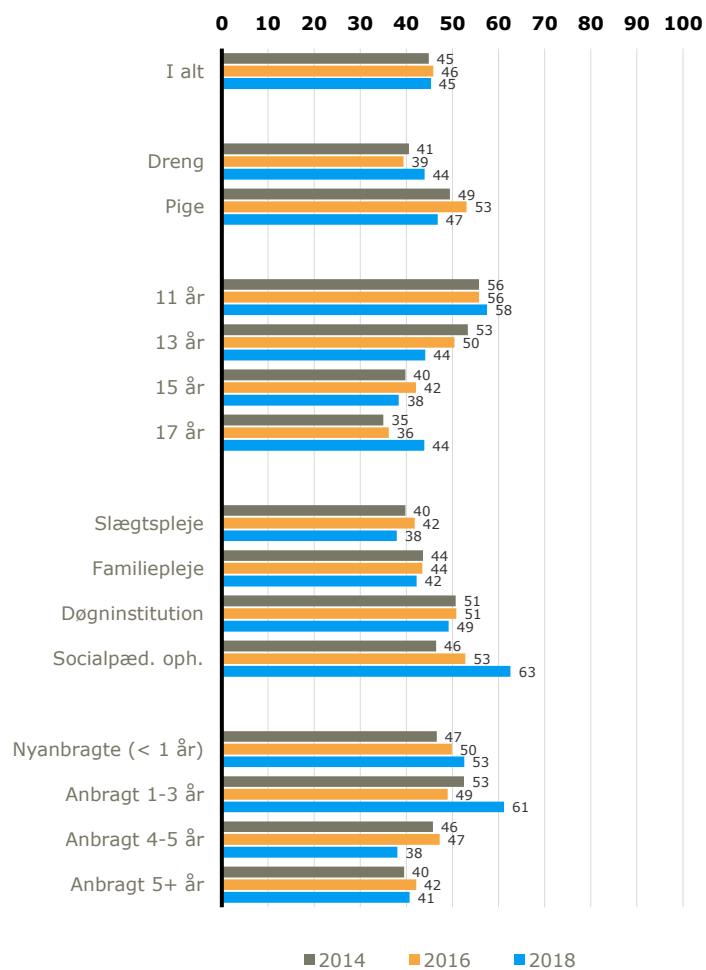
Figur B6.4: Anbragte 11-17-årige, der inden for det seneste år har oplevet at være ked af det og dermed holdt sig for sig selv i skolen, pct.

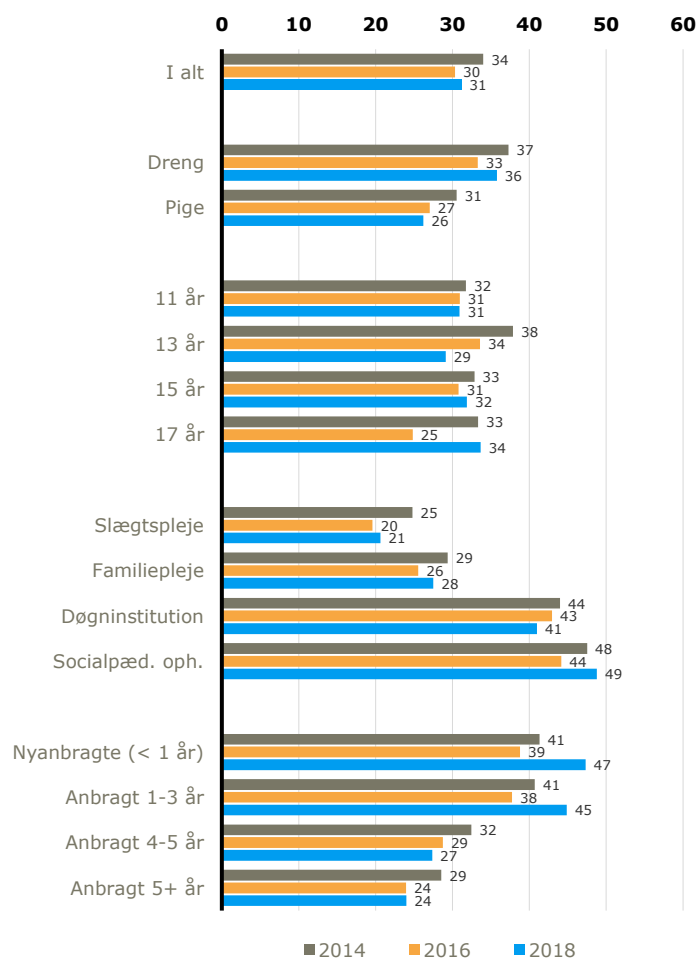
Figur B6.5: Anbragte 11-17-årige, der inden for det seneste år har oplevet at have svært ved at koncentrere sig i skolen, pct.

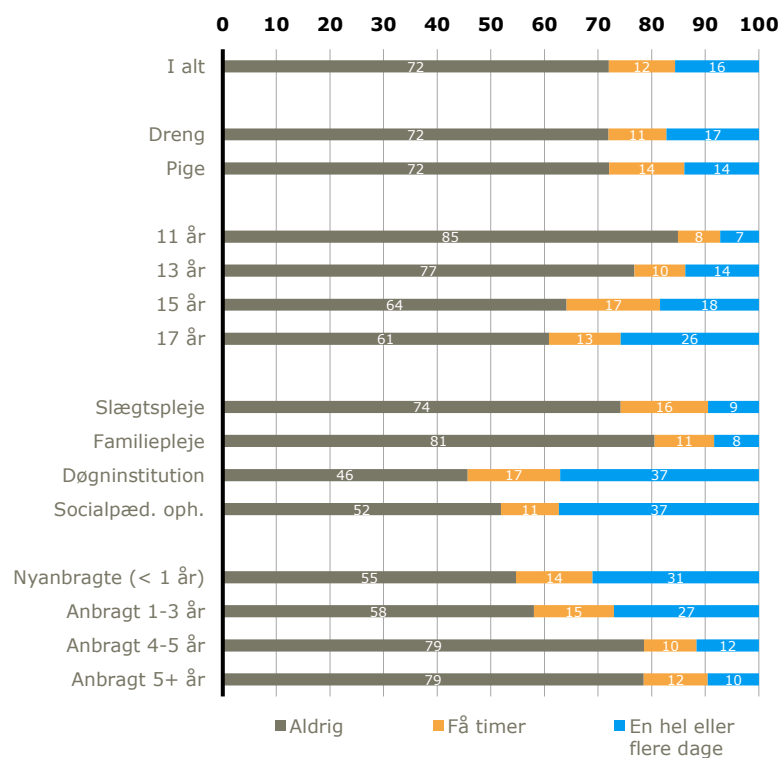
Figur B6.6: Anbragte 11-17-årige, der inden for det seneste år har oplevet at have konflikter med sine skolekammerater, pct.

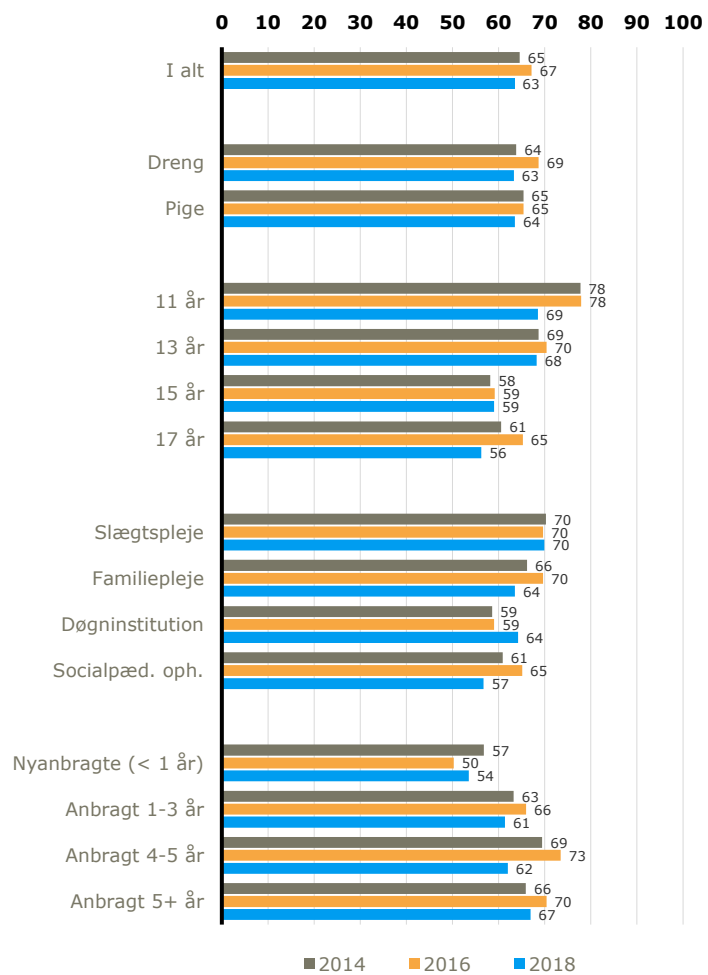
Figur B6.7: Anbragte 11-17 årige, der inden for det seneste år har oplevet at have konflikter med deres lærere, pct.

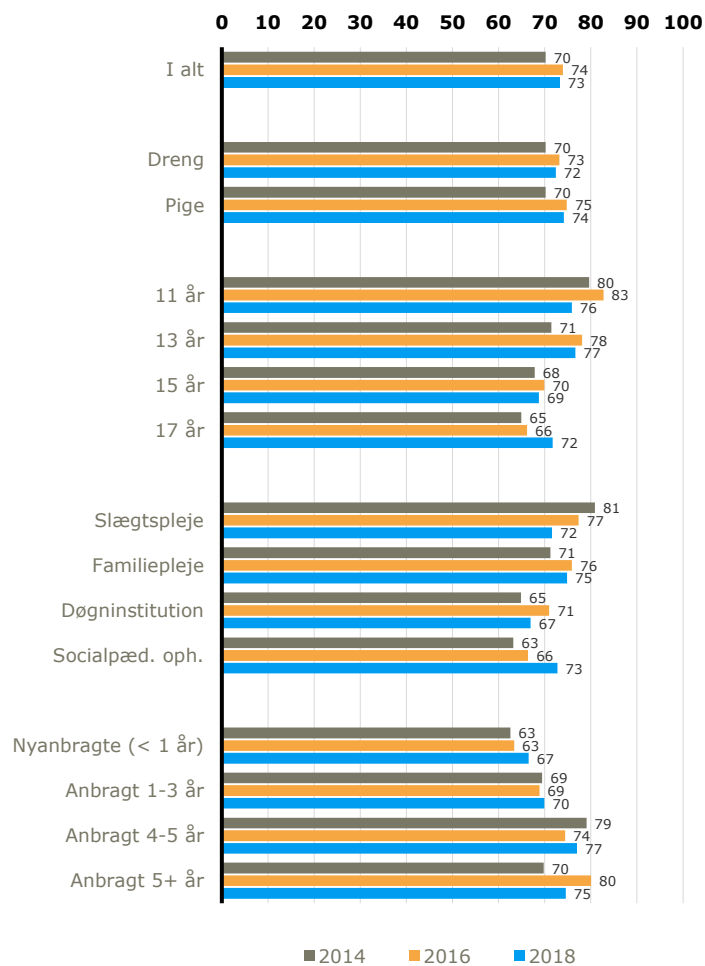
Figur B6.8: Anbragte 11-17-årige og hvor tit de har pjækket, pct.

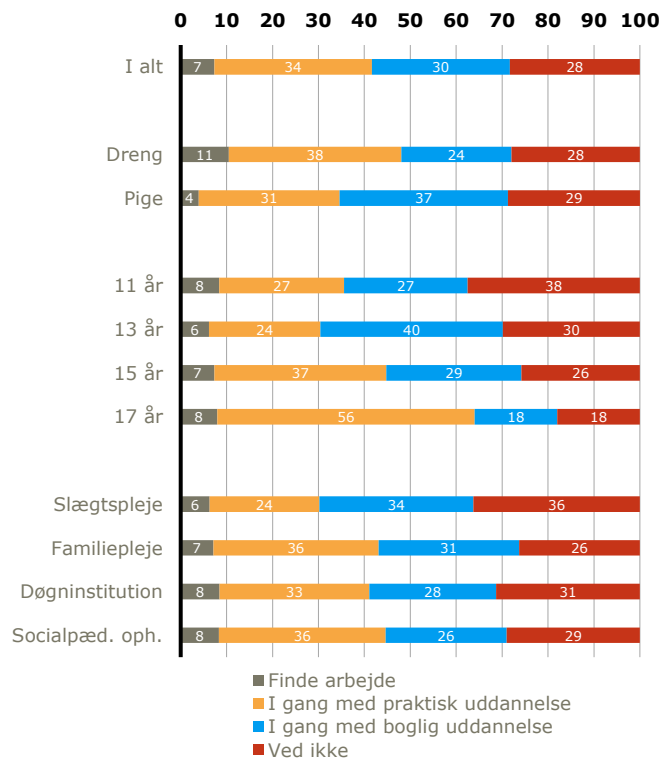
Figur B6.9: Anbragte 11-17-årige, der synes de klarer sig godt eller virkelig godt i skolen, pct.

Figur B6.10: Anbragte 11-17-årige, der oplever deres lærer giver dem lyst til at lære mere, pct.

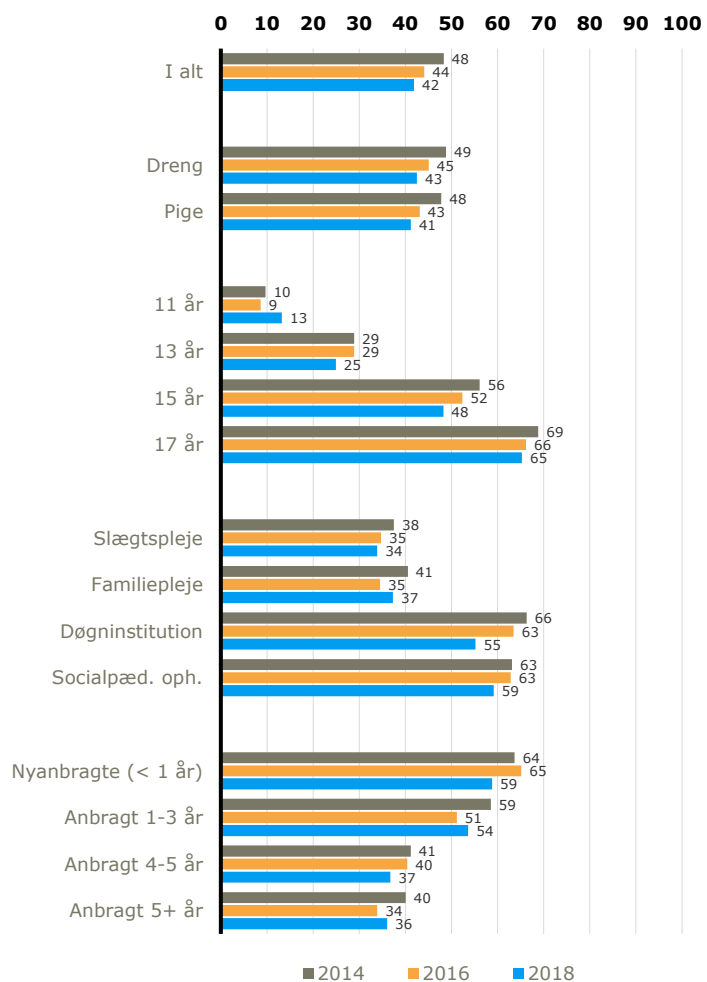

Figur B6.11 Anbragte 11-17-årige og deres fremtidsudsigter efter folkeskolen, pct.

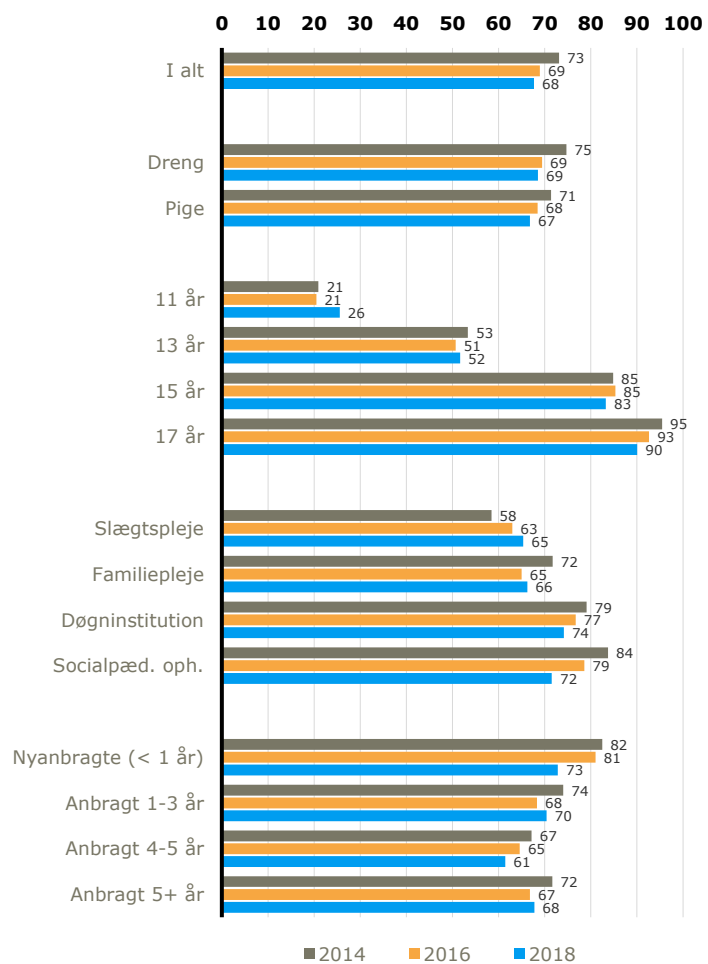

B7 - Kapitel 7

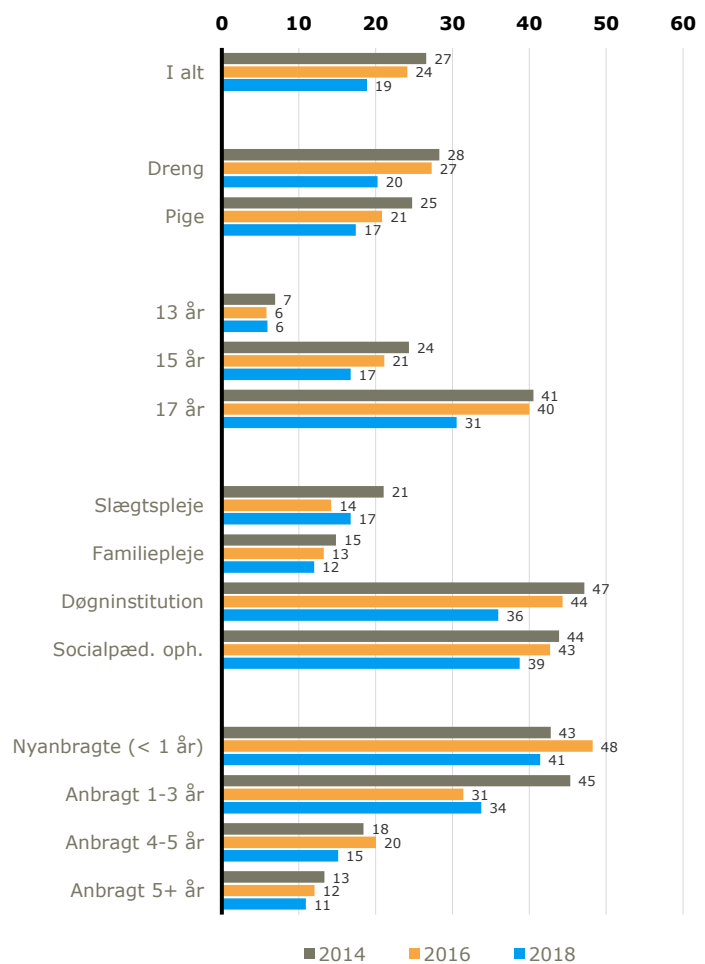
Figur B7.1: Anbragte 11-17-årige, der har prøvet at ryge, pct.

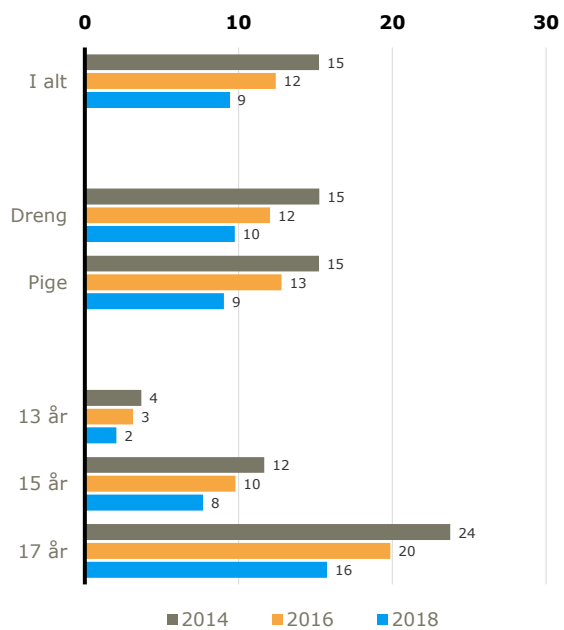
Figur B7.2: Anbragte 11-17-årige, der har prøvet at drikke alkohol, pct.

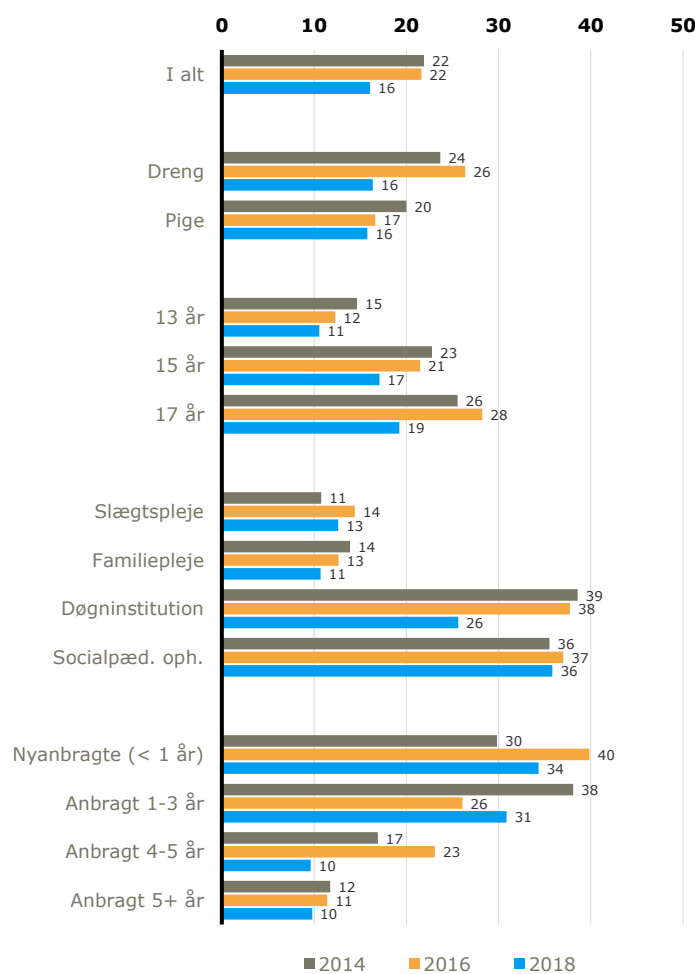
Figur B7.3: Anbragte 13-17-årige, der har prøvet at ryge hash, pct.

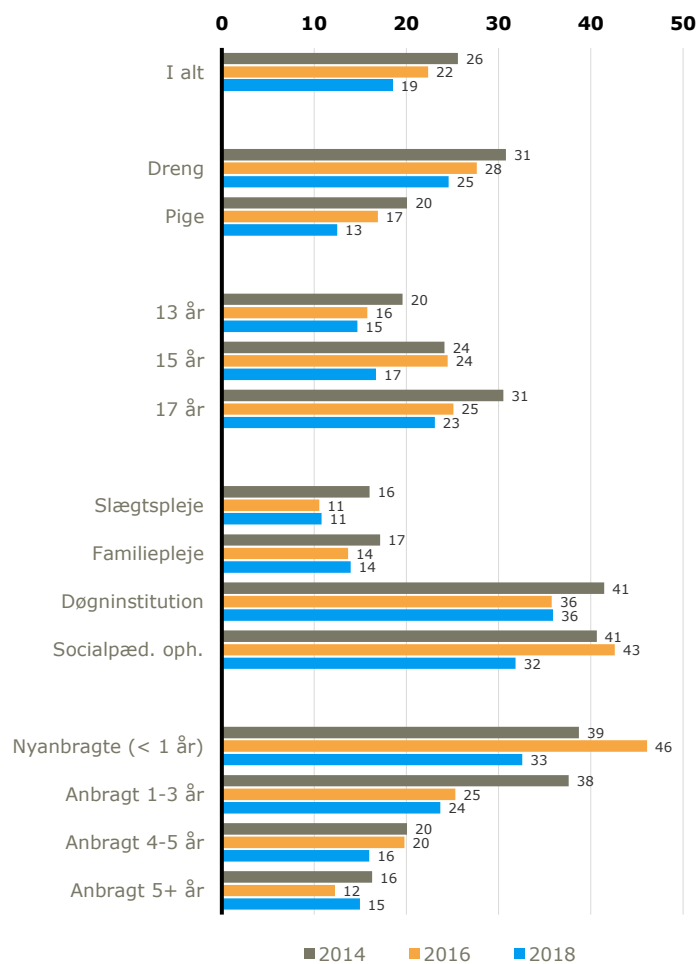
Figur B7.4: Anbragte 13-17-årige, der har prøvet andre stoffer end hash, pct.

Figur B7.5: Anbragte 13-17-årige, der har prøvet at stjæle, pct.

Figur B7.6: Anbragte 13-17-årige, der aldrig har prøvet at ødelægge andres ting med vilje, pct.

Figur B7.7: Anbragte 13-17-årige, der har prøvet at tæve/true andre, pct.

